

GA-131

РУДОЛФ ЦАЙНЕР

О Т

И С У С

К Ъ М

Х Р И С Т О С

**Цикъл от 10 лекции изнесени в Карлсруе
от 4 до 14. 10. 1911 г.**

превод от немски: ДИМО ДАСКАЛОВ

С Ъ Д Ъ Р Ж А Н И Е

СТР.

1. ПЪРВА ЛЕКЦИЯ, Карлсруе, 5. Октомври 1911.....4
Подсъзнателният душевен живот на човека. Син, Отец и Дух. Посвещение в Духа при розенкройцерите и посвещение във волята при йезуитите. Окултна характеристика на йезуитизма. Екстремното усилване на Исусовия принцип. Директна намеса в чуждата воля.
2. ВТОРА ЛЕКЦИЯ, Карлсруе, 6. Октомври 1911.....18
Християнско-розенкройцерското посвещение. Пътят към изживяване на Христовото Събитие. Идеята за прераждането в книгата на Лесинг „Възпитанието на човешкия род“. Реинкарнация и Карма от антропософска гледна точка. За възможността от повторно възпроизвеждане на Евангелията.
3. ТРЕТА ЛЕКЦИЯ, Карлсруе, 7. Октомври 1911.....31
Трите познавателни източника за проникване в християнските тайни: Евангелията, изследването на ясновидеца и вярата. За връзките между Исус от Назарет и индивидуалността на Заратустра. Аполоний от Тиана. Лемурийската епоха и първата инкарнация на човешките души. Блез Паскал и Владимир Соловьев.
4. ЧЕТВЪРТА ЛЕКЦИЯ, Карлсруе, 8. Октомври 1911.....48
Радикалната промяна в общочовешката еволюция през следващите 3000 години. Вярата ще бъде заменена от непосредственото виждане на етерния Христос. Антропософското разбиране на Христовото Събитие. Хрониката Акаша. Църковният отец Йеронимус и как той преведе Евангелието на Матей.
5. ПЕТА ЛЕКЦИЯ, Карлсруе, 9. Октомври 1911.....61
Четири съставни части на човешкото същество и тяхната съдба след смъртта. За противоположността между последователите на Буда и древните гърци. Легендата за цар Милинда и будисткия мъдрец Нагазена. За връзките между физическото тяло и Азовото съзнание. Драмата на Йов.
6. ШЕСТА ЛЕКЦИЯ, Карлсруе, 10. Октомври 1911.....75
Основният въпрос на християнството: Възкресението. Изживяванията на апостол Павел след Събитието от Дамаск. Вторият Адам. Фантомът на

човешкото тяло. Пътят от Кръщението в Йордан до Мистерията на Голгота.

7.СЕДМА ЛЕКЦИЯ, Карлсруе, 11. Октомври 1911.....90
Азовата природа на човека. Фантомът на физическото тяло и неговото разрушение: Грехопадението. Възкръсналото тяло на Христос. Жертвата на Христовото Същество в името на Земяното развитие.

8.ОСМА ЛЕКЦИЯ, Карлсруе, 12. Октомври 1911.....102
Двете деца Исус. Последната физическа инкарнация на Гоутама Буда. Заратустра и Соломоновият Исус. Буда и неговите влияния върху астралното тяло на Натановия Исус. Духовете на Формата и възникването на човешкия Аз. Духовното тяло на Христос. Възкръсналият фантом.

9.ДЕВЕТА ЛЕКЦИЯ, Карлсруе, 13. Октомври 1911.....116
Отношението на отделните човешки души към Христовия Импулс. Възстановяване на връзките между Макрокосмоса и Микрокосмоса. Спасителното Христово дело и неговата обективност. Екзотеричният път към Христос: Тайната вечеря и Евангелията. Езотеричният път: Причастието в Духа и силата на медитацията.

10.ДЕСЕТА ЛЕКЦИЯ, Карлсруе, 14. Октомври 1911.....129
Езотеричният път към Христос чрез посвещението. Христос като господар на Кармата. Истинският първо образ на човешкото физически тяло. Йешу бен Пандира. Първото и второто Христово Събитие. Мистерията на Голгота и нейният окултен смисъл.

11.БЕЛЕЖКИ.....146

Указания относно публикуването на езотеричните лекции от Рудолф Щайнер

За характера на тези частни издания Рудолф Щайнер (1861-1925) казва следното в своята автобиография „Моят жизнен път“ (Събр. Съч. №28, гл.35):

„Съдържанието на тези издания бе предвидено да се изнесе под формата на устни, непредназначени за издаване съобщения...

Никъде и в ни най-малка степен не е споменато нещо, което да не представлява чист резултат от изграждащата се Антропософия... Читателят може напълно да ги приеме за това, което Антропософията има да каже. Ето защо... първоначално тръгнахме от условието, те да бъдат разпространявани само всред членовете на Антропософското Общество. Нека обаче се има предвид, че в тези непрегледани от мен ръкописи, има и непълни неща.

Право за оценка на подобно частно издание обаче се признава само на онзи, който знае какво е условието за такава оценка. А за повечето от тези издания условието се състои поне в антропософското познание за човека и космоса, доколкото същността им е изложена от Антропософията и в познанието на това, което под формата на „антропософска история“ се съдържа в съобщенията от духовния свят."

ПЪРВА ЛЕКЦИЯ

Карлсруе, 5 Октомври 1911

Тези лекции са предвидени да създадат известна представа за Христовото Събитие, доколкото то е свързано с конкретния исторически факт: Появата на Христос в личността на Исус от Назарет. С тази основна те ма са свързани и още редица важни въпроси от духовния живот, така че с подбирането на точно тази тема, ние ще сме в състояние да хвърлим обширен поглед както в областта на Антропософията*1, така и в нейната далечна мисия. Ние ще се опитаме да изясним също и значението на Антропософията за съвременния живот именно с помощта на тази тема. От друга страна ще имаме възможност да се запознаем от близо със самото съдържание на религията, което по своята същност е предназначено за цялото човечество, да вникнем в съотношенията между това съдържание и всичко онова, което окултните извори, изворите на Духовната наука могат да ни открият за естеството на религиозните и светогледни стремежи на хората. Възможно е някои от подробностите, върху които ще спрем нашето внимание, да ни се сторят наглед твърде отдалечени от главната тема; но рано или късно ще се убедим, че те действително са свързани с нея.

Обаче, това, което току що загатнах, може още от самото начало да бъде обяснено по един по-точен начин, когато за да разберем съвременния религиозен живот от една страна и антропософското му задълбочава не от друга страна хвърлим поглед към самия произход както на религиозния, така и на окултния, духовен живот през последните столетия. Защото именно през последните столетия от развитието на европейския духовен живот се очертаха две екстремни течения, две екстремни направления: От една страна прекомерното усилване на Исусовия принцип, а от друга страна едно, не бих казал „усилване“, а по-скоро грижливо и добросъвестно спазване на Христовия принцип.

Когато се изправим пред тези две течения от последните столетия, в прекаленото усилване на Исусовия принцип ние откриваме едно огромно заблуждение, едно опасно заблуждение, което силно застрашава духовния живот на човека, а от друга страна ние откриваме едно духовно движение с дълбок смисъл, стремящо се да търси правилните пътища и грижливо да избягва всякакви грешки и заблуждения. Следователно, още в предварителната преценка на тези две твърде различни духовни движения, ние виждаме, че едното води до тежки заблуждения, а другото показва един непрекъснат и сериозен стремеж към истината.

Едното движение, което следва да ни интересува и във връзка с антропософското разглеждане на религията, и което в известен смисъл можем да окачествим като едно извънредно опасно заблуждение, в екзотеричния живот ние наричаме йезуитизъм. Да, в лицето на йезуитизма ние имаме едно прекомерно усилване на Исусовия принцип. А в лицето на това, което столетия наред съществува в Европа като розенкройцерство, ние имаме едно Христово движение; едно интимно Христово движение, което навсякъде грижливо търси пътищата към истината. Откакто в Европа съществува йезуитското течение, то никога не е убягвало от вниманието на външния свят. Ето защо онзи, който иска да проучи по-дълбоките източници на духовния живот, следва да се замисли, доколко йезуитизмът представлява едно прекомерно усилване на Исусовия принцип. Искаме ли да стигнем до една правдоподобна характеристика на йезуитизма, ние на всяка цена трябва да се запознаем с това, как трите основни принципа на всяко мирово развитие, които са загатнати по най-различен начин в отделните светогледи, се проявяват в нашия живот от чисто екзотерична гледна точка. Нека на първо време да се абстрахираме от по-дълбокото значение и от по-дълбоката характеристика на трите основни течения, валидни за всяка от разновидностите на живота и за всяко от равнищата на еволюцията, и да ги разгледаме според техните външни проявления.

Тук от една страна пред нас застава онова, което наричаме душевен живот, доколкото той е една разновидност на познавателния живот. И каквото и да възразява срещу абстрактната отвлеченост на едно подобно едностранчиво познание, на един подобен едностранчив интерес към истината, каквото и да възразява срещу отчуждените от живота научни, философски и теософски стремежи онзи, който в душата си е напълно наясно върху това, което той иска и което може да си позволи, ще потвърди, че това, което обхващаме с думата „познание“, принадлежи към най-дълбоките стремежи на нашия душевен живот. Защото независимо дали търсим познание чрез мисленето или чувствата познанието винаги означава една обща ориентация върху всичко онова, което ни заобикаля в света, една общо ориентация и върху самите нас. И все едно дали се задоволяваме с най-елементарните душевни изживявания, или се задълбочаваме в най-сложните тайни на битието: Ние трябва да признаем, че за нас познанието означава най-важния въпрос на нашия живот. Защото чрез познанието ние си изграждаме един основен образ за смисъла и съдържанието на света, от който ние черпим сили за живота, един образ, от който се изхранва цялата наша душевна същност. Ние следва да причислим към областта на познанието както всяко сетивно възприятие, а и самия сетивен живот*2 като цяло, така и най-висшите абстракции, съставени от различни понятия и идеи. Но към познанието следва да причислим също и всичко онова, което бих казал насърчава душата да прави разликата между красивото и грозното. Защото макар и в известен смисъл да е вярно, че за вкусовете не може да се спори, все пак израз на известно познание е, когато сме стигнали до някаква преценка за вкуса и можем да се произнасяме за това, кое е грозно, и кое красиво. Също и нашите морални подтици, това, което ни тласка да вършим доброто и да се въздържаваме от злото, следва да усещаме като морални идеи, като познание или като емоционален подтик да вършим едното и да се въздържаваме от другото. Дори и това, което наричаме „съвест“, макар и тя да идва в резултат от твърде неясни импулси, също спада към областта на човешкото познание. Накратко, това, което осъзнаваме най-напред, е следното: Светът, независимо дали става дума за света на илюзията, на Майя, или за действителния свят, светът в който водим нашия съзнателен живот, всичко, за което имаме съзнание, може да бъде обхванато с израза „познавателен живот в духовната област“. Обаче всеки човек трябва да допусне, че под повърхността на този духовен живот, който ние обгръщаме с познанието, се крие и нещо друго; че нашият душевен живот показва едно такова многообразие, което изобщо не принадлежи на нашия съзнателен живот. Нека тук на първо място да посочим, как всяка сутрин ние се пробуждаме

с един укрепнал и освежен от нашия сън душевен живот; как ние явно сме получили нещо именно спейки, т.е. в състояние на безсъзнание -, което никога не бихме могли да получим в нашето будно днешно съзнание. Също и по отношение на духовния дневен живот трябва да се съгласим, че сме тласкани от сили, нагони и инстинкти, които макар и да се проявяват в полето на човешкото съзнание, фактически работят долу, в подсъзнанието. Ние забелязваме, че те работят под съзнанието, едва когато те излязат над повърхността, която разделя нашия съзнателен живот от подсъзнателния. Общо взето, дори и нашите морални преценки, също произтичат от подсъзнателния душевен живот. Ако вече сме стигнали до известна степен на себепознание, редно е да си признаем: Да, моралните преценки и идеали наистина възникват в нашия душевен живот, обаче ние далеч не винаги знаем, каква е тяхната връзка с основните въпроси на съществуването, или да речем, каква е тяхната връзка с Божията воля, където в крайна сметка се намират техните корени. Нещата стоят така, че целият ни душевен живот би могъл да бъде сравнен с това, което става в дълбините на едно море. Душевният живот намира от тези морски дълбини, които сякаш изхвърлят своите вълни горе, на повърхността и едва това, което е изхвърлено горе, във въздушното пространство и което можем да сравним с нормалния душевен живот, става по-късно обект на съзнанието, на познанието. Обаче по начало целият съзнателен живот се корени долу, в подсъзнателния душевен живот.

Фактически цялото развитие на човечеството може да бъде разбрано само ако допуснем наличието на един такъв подсъзнателен душевен живот. Защото какво друго означават постиженията в духовния живот, освен това, че от подсъзнанието на душевния живот бликва над повърхността всичко онова, което отдавна живее долу, за да приеме една или друга форма едва тогава, когато е изхвърлено над повърхността. Следователно, наред със съзнателния живот, като втори елемент от нашия душевен живот ние трябва да приемем и подсъзнателния душевен живот.

Но ако пренесем този подсъзнателен душевен живот в областта на непознатото именно непознатото, а не непознаваемото -, ние трябва да му противопоставим и един трети елемент. Този трети елемент ние и без друго можем да установим в областта на външното, екзотерично наблюдение, когато си кажем: Насочвайки навън погледа на сетивата, на разума или на останалия духовен живот, ние стигаме до различни видове познание. Обаче при едно по-внимателно обмисляне на резултатите от познанието, ние все пак трябва да допуснем, че зад видимия свят се крие и нещо друго, което без да е непознаваемо по принцип във всеки момент

от времето следва да отнасяме към „все-още-непознатото". Тази област на „все-още-непознатото", която лежи под повърхностния пласт на „познатото" както в минералното, така и в растителното, и в животинското царство -, принадлежи както на външната природа, така и на самите нас. Тя ни принадлежи, доколкото в нашия физически организъм ние приемаме и преработваме веществата и силите на външния свят; и доколкото имаме в себе си една част от природата, дотолкова имаме в себе си и една част от „все-още-непознатото". Ето защо в света, в който живеем, ние трябва да различаваме следните три неща: нашия съзнателен духовен живот, т.е. това, което влиза в сферата на съзнанието; после това, което се намира под прага на съзнанието като подсъзнателен душевен живот, и накрая онази част от непознатата външна природа, която присъствува в нас под формата на непознат човешки живот.

Тази троичност се проявява при всяко смислено наблюдение на света. И ако се абстрахираме от всички догматични определения, от всички философски или теософски твърдения, доколкото те са облечени в дефиниции от понятия или схеми; ако запитаме: „Как човешкият дух е изразявал винаги това, че току-що описаната троичност съществува не само в заобикалящия ни свят, а в целия свят, към който принадлежи и самият той...?", тогава трябва да отговорим: Човекът е изразявал това, което е можел да опознае в светлината на своето съзнание с думата „Дух"; а това, което действа в подсъзнателния душевен живот, изхвърляйки към повърхността само своите вълни, той е наричал „Син", или „Логос". И накрая това, което принадлежи към непознатия природен свят и на онази част от нашата същност, която е тъждествена с природата, човекът винаги е наричал принцип на „Отца", понеже усещал, че по този начин той допълва двата елемента с един трети елемент. Наред с определенията, дадени току-що за принципите на Духа, Сина и Отца, важат, естествено, и другите характеристики, които различните светогледи са давали за тях. И все пак едно от най-достъпните определения на тези понятия е това, което направихме току-що.

Нека сега да поставим въпроса: Как най-добре бихме могли да охарактеризираме прехода от това, което принадлежи на Духа, т.е. което непосредствено се разиграва в съзнателния душевен живот, към подсъзнателния душевен живот, който принадлежи на принципите на Сина? Ние ще обхванем този преход най-добре, ако отсега сме наясно, че в обикновения духовен живот на човека, в съзнанието, нахлуват от подсъзнанието, съвсем явно и недвусмислено, онези елементи, които за разлика от елементите на мисленето и чувствата трябва да наречем елементи на волята. Достатъчно е само да изтълкуваме по един правилен

начин думите на Новия Завет: „Духът е бодър“, понеже това означава, че към областта на Духа спада всичко, което човекът обхваща със своето съзнание“ но тялото е немощно*3, с което се подразбира всичко онова, което принадлежи най-вече към подсъзнанието.

А относно природата на волята, достатъчно е само да се замислим как всъщност ние изграждаме понятията си за това, което по един или друг начин избликва от дълбоките пластове на подсъзнанието, за да се прояви после в областта на съзнателния душевен живот. Едва след като сме превърнали в понятия и идеи това, което се корени като смътни, неясни сили в елементите на душевния живот, то става съдържание на Духа; в противен случай то остава в областта на Сина. И когато чрез чувствата, волята се проявява в представния живот, ние виждаме съвсем ясно как вълните идват от морето на подсъзнанието и се издигат над онази повърхност, която наричаме „съзнание“. Ето защо можем да кажем: В троичността*4 на душевния живот, под формата на двата елемента „мислене“ и „чувства“, ние имаме нещо, което принадлежи към съзнателния душевен живот; обаче чувствата слизат още по-надолу в областта на волята; и колкото повече се приближаваме до волевите импулси, до волевия живот, толкова по-надолу слизаме в подсъзнанието, в онези тъмни области, в които потъваме, когато „губим“ съзнанието и изпадаме в дълбок сън, лишен от всякакви съновидения, с една дума когато заспиваме.

Езиковият гений често стига по-далеч от съзнателния човешки дух и назовава много по-точно нещата, които вероятно биха били неточно назовани, ако човекът съзнателно би управлявал говора. Например някои чувства са така назовани в нашия говор, че самата дума вече изразява известно родство между чувствата и волята; съответната дума не изразява никакъв волев импулс, а само едно чувствено съдържание, и въпреки това в говора се употребява думата „воля“; но също и в областта на по-дълбоко лежащите чувства, за които обикновено не си даваме точна сметка, често си служим с думата „воля“. Такъв е случаят, когато например говорим за „Widerwille“ (отвращение). Тук не става дума за никакъв импулс, за това да се извърши едно или друго действие; тук съвсем не е нужно да се включва „Wille“ (волята). Но този случай ясно показва родството на по-дълбоките чувства, за които вече не си даваме сметка, с областта на волята в подсъзнателния душевен живот. И понеже това е така, понеже волевият елемент слиза в областта на под съзнателния душевен живот, ние трябва да разберем, че тази област на волята влиза в съвсем други отношения с човека и с неговата индивидуалност, с неговата личност, в сравнение с областта на познанието, с Духа. И когато после се опитваме с едни или други думи да изразим различията между

Духа и Сина, трябва да сме наясно: Да, занаяд ние сме длъжни да пробудим у себе си предчувствието, че човекът не бива да има еднакво отношение към Духа и към Сина! Какво означава това?

Тези неща могат да бъдат лесно разбрани дори и в екзотеричния живот. Несъмнено, в областта на познанието се водят всевъзможни спорове, но все пак трябва да кажем, че когато хората се разберат относно понятията и идеите, които те формират в областта на познанието, ще изчезнат и самите спорове. Аз често съм изтъквал, че ние вече не спорим върху въпросите на математиката, именно защото изцяло сме ги издигнали в областта на съзнанието, а спорим само върху онези въпроси, които не сме издигнали достатъчно в нашето съзнание, и позволяваме в тях да се намесват нашите подсъзнателни влечения, инстинкти и страсти. От това ясно следва, че в областта на познанието ни е дадено нещо много по-универсално и общочовешко, отколкото в областта на подсъзнанието. Когато застанем пред един друг човек и започнем да градим безкрайно сложните си взаимоотношения, ние трябва да помним: Областта на съзнателния духовен живот е нещо, при което следва да има пълно разбирателство между един човек и друг човек. Здравият душевен живот се изразява именно в това: Той носи в себе си копнежа, надеждата, че действително можем да постигнем разбирателство с другите хора по основните въпроси на духовния живот. И колко нездравословен е онзи душевен живот, при който някой изгубва надеждата, че би могъл да се разбере с другите хора по въпросите на познанието, по въпросите на съзнателния духовен живот. Напротив, ние опознаваме волевия елемент и всичко, което лежи в подсъзнанието като нещо, в което ако го срещнем при една или друга личност изобщо не бива да се намесваме, а да се отнасяме към него като към най-съкровено и свято убежище на другия човек. Нека само да помислим какво неприятно чувство изпитваме, когато в условието на нормалния и здрав душевен живот волята на другия човек бива потъпквана. Ясно е, че пред нас се открива не само една неестетична гледка, но и една морално недопустима гледка, когато чрез хипноза*5 у някого се постига насилствено заличаване на съзнателния душевен живот; когато чрез волята на една личност се упражнява директно въздействие върху волята на друга личност. Единственото здравословно положение е, когато всяко въздействие върху волята на другия човек се осъществява само по пътя на познанието. Познанието означава нещо, чрез което една душа може да се разбира с друга душа. Това, което едната душа иска, трябва най-напред да бъде пренесено в областта на познанието, и едва тогава чрез обикновения път на познанието да се намеси във волята на другата душа. Ето до какво се свежда здравият душевен живот, и всяко насилствено въздействие на

една воля върху друга оставя крайно неприятно впечатление у всеки човек.

Или с други думи: Доколкото е здрава, човешката природа се стреми да развие живота на общността именно в сферата на Духа, а сферата на подсъзнанието, доколкото то присъствува в човешкия организъм, тя се стреми да цени и зачита като една неприкосновената светиня, която трябва да има своето сигурно място в личността, в индивидуалността на всеки човек, до която ние не бива да се доближаваме по друг начин, освен по пътя на съзнателното познание. Поне така би трябвало да се произнася здравото светоусещане на нашата съвременна епоха. В хода на следващите лекции ние ще видим, дали това е било валидно за предишните епохи от еволюцията на човечеството. Но тази оценка за нещата може да бъде отнесена както за събитията от околния свят, така и за процесите, които се разиграват вътре в самите нас. Всичко това е свързано с обстоятелството, че общо взето, сферата на Сина или всичко онова, което наричаме „Син“ или „Логос“ трябва да бъде пробудена у всеки един от нас като нещо строго интимно и лично; и че общата сфера на съвместната човешка дейност, е именно сферата на Духа.

Ние виждаме, че това, което току-що казахме, е изразено по един неповторим и величествен начин във всички разкази, които се съдържат в Новия Завет относно образа на Христос Исус, на неговите първи ученици и последователи. Ние виждаме и това се потвърждава от абсолютно всичко, което бихме могли да кажем за Христовото Събитие как след смъртта на Кръста, всички Христови последователи, които се бяха събрали около Него, докато беше жив, изпаднаха в една дълбока заблуда; да, това стана веднага след онази смърт, която в страната, където се разигра Христовото Събитие, беше смятана като единствено справедливото възмездие за най-големите престъпления в човешкия живот. И макар тази смърт да не действа върху всички така, както тя действа върху Савел, който после стана Павел, и който като Савел стигна до извода: Не може да бъде Месия или Христос този, който умира от такава смърт! макар и върху другите ученици смъртта на Кръста да направи едно, бих казал, по-мекото впечатление едно нещо е пределно ясно: Авторите на Евангелията искаха да предизвикат тъкмо това усещане, че в известен смисъл Христос Исус изгуби всяко въздействие върху сърцата на заобикалящите го хора именно поради факта, че трябваше да понесе позорната смърт на Кръста.

Но с тази подробност е свързано и нещо друго, а именно че въздействията, които Христос Исус изгуби през следващите лекции ще се спрем още по-внимателно на този въпрос -, след Възкресението отново излязоха на преден план. Днес можем да разсъждаваме върху

Възкресението както си искаме, но през следващите дни ние ще го разгледаме в смисъла на Тайната наука и тогава ако се придържаме към евангелските разкази ще ни стане пределно ясно: На онези, за които се разказва, че Христос им се явява след Възкресението, Той се показва по един съвършено различен начин, отколкото преди това. Още в лекциите си върху Евангелието на Йоан*6 аз посочих: невъзможно би било след три дни една позната на Исус от Назарет да не го разпознае и да Го сбърка с друга личност, ако Той не би застанал пред нея в съвършено друг облик, в друга форма. Точно това впечатление искат да пробудят у нас Евангелията: След Възкресението, Христос се появява в друга форма. Но Евангелията загатват и нещо друго: че в дълбините на човешките души вече трябваше да съществува някаква предразположба, която да позволи на преобразования Христос да се добере до тези човешки души, а именно определена възприемчивост. Обект на тази възприемчивост можеше да бъде не само това, което принадлежи към областта на Духа; обект на тази възприемчивост стана и то не по друг начин, а като непосредствено виждане самото съществуване на Христовото Същество.

Ако се запитаме, за какво става дума тук, трябва да напомним следното: Когато пред нас застане един човек, тогава това, което действа върху нас, е нещо много повече, от онова, което ние регистрираме в нашето съзнание. Във всеки момент, когато върху нас действа даден човек или друго същество, върху нашия душевен живот действуват такива подсъзнателни елементи, които другото същество поражда по страничния път на съзнанието и които могат да възникнат само благодарение на това, че въпросното същество е не въображаемо, а напълно реално. Това, което първоначално Христос предизвика в душите на учениците след т.н. Възкресение, възникна именно в техните подсъзнателни сили: едно запознаване със Сина. Ето откъде идват и разликите в описанието на възкръсналия Христос, различните характеристики, според които Христос се явява на всеки един от учениците според съответните им душевни особености. Действията на Христовото Същество са насочени към подсъзнанието на Неговите ученици; ето защо тези действия са нещо строго лично, строго индивидуално и не бива да се подвеждаме от наглед противоречивите описания на Евангелията.

Да, след като Христос трябваше да донесе нещо общо за всички хора, от този Христос трябваше да идват не само индивидуалните въздействия, характерни за Сина; Христос трябваше да обнови самия елемент на Духа, защото общности между хората може да създава само Духа. На тази мисъл ни навежда фактът, че след като упражни въздействията си върху Логосовата природа на човека, Христос изпрати Духа под формата на

обновения или „светия“ Дух. Така е създаден и елементът на общността, понеже после от Евангелията научаваме, че след като приеха Духа, учениците започнаха да говорят на най-различни езици С това е загатнат именно общият елемент, който се крие в изливането на Светия Дух.

Обаче Евангелията загатват и нещо друго: Колко много се различава този елемент от чистото послание за силата на Сина; защото Деянията на апостолите разказват, как някои хора, при които апостолите отиваха, вече имаха кръщението според Исус и въпреки това, както Деянията символично загатват, говорейки за „възлагане на ръце“ те тепърва трябваше да приемат Духа. Нека да обобщим: Именно при описанието на Христовото Събитие, Евангелията изрично подчертават голямата разлика между същинското действие на Христос, упражнявано върху подсъзнателните пластове на душевния живот, поради което то трябваше да остане нещо лично, нещо интимно, и елементите на Духа, които са истинската предпоставка за изграждането на човешките общности.

Точно този момент от християнското развитие искаха и то най-добросъвестно да спазват онези, които се бяха кръстили с името розенкройцери*7; да, те искаха да го спазват, доколкото това е възможно при човешкото несъвършенство. И тяхната добросъвестност ги задължаваше да го спазват по такъв начин, че дори и в сред най-висшите области на Посвещението да не се допускат въздействия върху нищо друго, освен върху това, с което хората разполагат като с нещо общо: върху Духа! Посвещението на розенкройцерите беше едно посвещение на Духа. Ето защото никога не успя да се превърне в едно посвещение на Волята; защото човешката воля трябваше да бъде зачитана като нещо дълбоко интимно и свято. Тъкмо поради тази причина човекът беше изведен нагоре до онези посвещения, които трябваше да го поставят над степената на имагинацията, инспирацията и интуицията*8 обаче само дотолкова, че той да познае в себе си онова, което трябваше да бъде пробудено чрез елемента на Духа. Върху волевия елемент не биваше да се допускат никакви въздействия. Нека да не смятаме това за известно равнодушие спрямо волята. Ставаше дума за друго: Чрез изключване на непосредственото действие върху волята да се получи най-чистото духовно действие по околния път чрез Духа. Когато постигаме съгласие с другия човек относно познавателния път на Духа, от този път бликват светлина и топлина, които могат да възпламенят и волята: Но винаги по околния път чрез Духа, а не по друг начин. Ето защо в розенкройцерството този момент от християнската същност е съблюдаван в най-висша степен главно в две направления: От една страна в елемента на Сина, в действието на Христос, което прониква дълбоко в човешкото подсъзнание; и от друга страна, в действието на Духа, което се

разпростира върху всичко, което попада в хоризонта на нашето съзнание. Несъмнено, ние трябва да носим Христос в нашата воля; обаче начинът, по който хората могат да постигат взаимно разбирателство относно Христос, трябва в смисъла на розенкройцерството да се свежда до един съзнателен душевен живот, който все повече и повече прониква в свръхсетивния свят. Тъкмо по противоположния път като една реакция спрямо други духовни течения в Европа поеха онези, които обикновено наричаме с името „йезуити“. Ето коренната, основната разлика между правилния християнски духовен път и йезуитския духовен път, който се състои в едно прекомерно усилване на Исусовия принцип: Йезуитският път непрекъснато се стреми към непосредствена намеса във волята, към директни действия в областта на волята. Това ясно личи от методите на йезуитското обучение. За йезуитизма не бива да се съди лекомислено нито в екзотеричен, нито в езотеричен смисъл понеже неговите корени са в свръхсетивния свят. Той далеч не прилича на онзи духовен живот, чиито символ ние имаме в лицето на Петдесетницата, а иска да има своите корени направо в Исусовия елемент на Сина, или с други думи във волята, като по този начин той внася огромно напрежение в Исусовия елемент на волята. Тези мои думи се потвърждават от това, което можем да наречем езотеризъм в йезуитизма: Различните духовни упражнения. Как са замислени тези упражнения? Важно е най-вече следното: Всеки йезуитски възпитаник се занимава с продължителни упражнения, които го въвеждат в окултния свят, въвеждат го направо във волята, осъществявайки едно изключително строго възпитание, една, бих казал, дресировка. А другата съществена особеност е тази, че в случая дресировката на волята фактически се извършва не в повърхностните пластове на живота, а много по-дълбоко, защото тя тласка йезуитския възпитаник в окултния свят, но единствено в посоченото от мен направление.

А сега да се абстрахираме от предварителните молитвени упражнения, които стоят в началото на йезуитското обучение и да разгледаме самите окултни упражнения. Най-напред ученикът трябваше да породи в себе си един жив образ, една жива имагинация за Христос Исус като Цар на света добре забележете: една имагинация! И никой не биваше допускан до същинските степени на йезуитизма, ако не беше провеждал такива упражнения, и не беше изпитвал в душата си истинското преобразяване, което се усеща от целия човек след подобни упражнения. Обаче тези имажинативни представи за Христос Исус като Цар на света трябваше да бъдат предхождани от нещо друго. Ученикът трябваше да си представи в условията на пълно усамотение образа на човека: как този човек идва на света, как изпада в грях и как подлежи на най-ужасяващи наказания.

Изключително строго се държеше на следната подробност: Ученикът трябваше да си представи образа на един такъв човек, който е изоставен сам на себе си и трябва да понесе мъките от всички възможни наказания. Да, предписанията са извънредно строги; и без да допуска каквито и да е други понятия и идеи в своята душа, в душата на бъдещия йезуит непрекъснато трябва да оживява образът на изоставения от Бога, на очакващия най-страшни наказания човек, а също и чувството: Ето, аз напуснах Бога и дойдох в света, излагайки се на възможно най-страшните наказания!

И всичко това неизбежно поражда страх пред изоставянето от Бога, истинско отвращение от човека и от човешката природа. А после, в една друга имагинация, така да се каже, изградена срещу образа на отхвърления, на изоставения от Бога човек, трябваше да застане образът на премилостивия Бог, който после се превръща в Христос и чрез Своите дела на Земята изкупва всичко онова, което човекът е извършил поради отклонението си от Божия път. И така, срещу имагинацията на напуснатия от Бога човек трябва да се появи цялата милост, цялата любов на Христос Исус, на Когото единствено дължим възможността да се избавим от страшните мъки и наказания. И както преди това в душата на бъдещия йезуит трябва да се породи чувството на презрение спрямо всяко отклонение от Божия път, така и сега в душата му трябва да изгрее чувството на смирение, на разкаяние спрямо Христос. След като ученикът пробуди у себе си тези две усещания, тогава седмици наред душата трябва да живее в най-строги упражнения, близки до казарменото обучение, като в своята имагинация тя търси всички важни подробности от Исусовия живот, започвайки от раждането и завършвайки със смъртта на кръста и Възкресението. И тогава в душата възниква всичко онова, което може да възникне, когато с изключение на времето за хранене и спане ученикът живее в строга изолация и не позволява до съзнанието му да се доближи нищо друго, освен образите, които Евангелието описва за изпълнението с милост Исусов живот. Обаче ученикът не си представя това по умствен път, с помощта на мисли и понятия, а с помощта на живи и подвижни имагинации.

Само онзи, който лично е изпитвал преобразяващата сила на живите имагинации, знае също, че при такива условия душата действително се променя. А именно понеже такива имагинации са крайно едностранчиви, и са насочени преди всичко към грешния човек, и едва после към всемилостивия Бог, като се съсредоточават единствено върху образите на Новия Завет, според закона на противоположността, те пораждат една подчертано засилена воля. Накратко: понеже размишлението върху тези образи е строго забранено, чрез тях може да се действа директно и

много целенасочено. Необходимо е само ученикът да не занемарява имагинациите.

Сега ние сме изправени пред следните последици: В по-нататъшните строги упражнения йезуитският послушник започва да си представя Христос Исус и то най-вече Исус, а не Христос като всеобщ Цар на световите и по този начин прекалено рязко усилва Исусовия елемент. Но Исус е само един елемент от този свят. Защото поради факта, че Христос трябваше да се инкарнира в едно човешко тяло, духовният свят също се присъедини към физическия свят; обаче в отговор на това присъединяване към физическия свят, отекват монументалните, величествени думи: „Моето Царство не е от този свят?“*9

Да, когато хората превръщат Исус в Цар на този свят, когато Го превръщат в нещо, което Той би станал, ако не беше устоял на Изкусителя, който Му предлагаше „всички царства на света“, тогава Исусовият елемент действително показва признаци на хипертрофия. В този случай Исус от Назарет би трябвало да стане един цар, който, за разлика от другите царе, които владеят само част от територията на Земята, би господствувал над цялата Земя. Как да си представим, следователно, този цар, чиято царствена власт се разпростира върху цялата Земя? Да, сега ние фактически бихме стигнали до онзи имагинативен образ, който бъдещият йезуит се стреми да постигне в хода на предварителните упражнения, след като е укрепил достатъчно своята воля. И за да бъде подготвен този образ на „Царя Исус“, владетеля на всички земни царства, ученикът трябваше да си представи следната имагинация: Ето, сега аз виждам Вавилон и полето около него като един жив образ, както и седналия на трона Луцифер*10 със знамето на Луцифер. Ученикът трябва да си представи тази сцена съвсем точно, понеже тя е една могъща имагинация: Царят Луцифер със своето знаме и своето войнство от луциферически Ангели, седящ всред огън и гъст дим, изпраща своите Ангели, за да завладее царствата на Земята. И най-напред бъдещият йезуит трябва да си представи цялата опасност, която идва от „знамето на Луцифер“, но без изобщо да поглежда към Христос Исус. Душата из цяло трябва да се потопи в имагинативния образ на опасността, която идва от знамето на Луцифер. Душата трябва да усети: Няма по-голяма опасност от тази, която би настъпила, ако знамето на Луцифер победи. И след като този образ е живял достатъчно в душата, на неговото място трябва да бъде поставена другата имагинация, „знамето на Христос“. За тази цел ученикът трябва да си представи Йерусалим и полето около Йерусалим, и как Царят Исус изпраща Своите войнства, как Той побеждава и прогонва войнствата на Луцифер, за да стане цар на цялата Земя: Знамето на Христос побеждава знамето на Луцифер!

Ето как изглеждат укрепващите волята имагинации, върху които бъдещият йезуит трябва да работи. Това е нещо, което тотално преобразява неговата воля и фактически тази преобразена воля понеже тя е изградена с окултни средства отхвърля всичко останало и се концентрира единствено върху идеята: Царят Исус трябва да стане владетел на Земята! И ние, които принадлежим към Неговото войнство, сме длъжни да използваме всички средства, които един ден ще Го направят господар на Земята. Ето в какво се заклеваме ние, които принадлежим към войнството, събрано в земите на Йерусалим: Ние ще сразим войнството на Луцифер, което е събрано в земите на Вавилон. И най-големият позор за един воин на Царя Исус е този, да изостави знамето!

Тази идея, съсредоточена в едно окончателно решение, е нещо, което може да придаде на волята една могъща сила. И ако искаме да вникнем в тази важна подробност, трябва да попитаме: Коя част от душевния живот е непосредствено засегната в този случай? Засегнат е онзи елемент, който следва да бъде считан за недосегаемото светилище на всеки човек: елементът на волята! Понеже при обучението в йезуитизъм се посяга на волята като Исус бива търсен именно там, във волята -, Исусовият принцип хипертрофира по един изключително опасен начин, защото благодарение на тези окултни техники човекът може да се намесва директно във волята на другите. Да, когато волята укрепне чрез имагинациите, т.е. чрез окултни средства, тя вече става способна за директна намеса в чуждата воля. Същото се отнася и за другите окултни пътища, по които реши да се отправи една такава воля.

И така, през последните столетия ние виждаме, наред с много други, две основни направления в европейския духовен живот: Едното води до хипертрофия на Исусовия елемент и смята Царя Исус за единствения идеал на християнството; другото се съсредоточава единствено върху Христовия елемент и внимателно следи за всичко, което би могло да произлезе от него; то често е било оклеветявано, понеже посочва съвсем ясно: Христос е изпратил Духа, за да може Той, по околния път на Духа, да проникне в сърцата и душите на хората. Едва ли има по-голяма противоположност в културното развитие през последните столетия от тази между йезуитизма и розенкройцерството, защото йезуитизмът не съдържа нищо от това, което розенкройцерството смята за най-висше измерение на човешкото достойнство, и защото розенкройцерството винаги се е предпазвало от всякакъв досег с елементи, които биха могли да имат макар и далечна прилика с йезуитските елементи.

С това аз исках да посоча как дори един толкова висш елемент, какъвто е елементът на Исус, може да хипертрофира и да стане опасен; исках да

посоча колко необходимо е човекът да се потопи именно в дълбините на Христовото Същество, ако иска да разбере: Силата на християнството трябва да се състои тъкмо в това, че то в най-голяма степен зачита човешкото достойнство, и че никога не потъпква с груби стъпки това, което човекът трябва да разглежда като своя неприкосновена същност, като своя светиня. Йезуитският елемент се стреми да разруши християнската мистика и най-вече розенкройцерството, защото йезуитите усещат: Има хора, които копнеят за истинското християнство, при което Царят Исус вече не играе никаква роля. Обаче в хода на посочените имажинации волята се усилва до такава степен, че тя може да се противопостави дори и на онези импулси, които идват от самия Дух.

ВТОРА ЛЕКЦИЯ

Карлсруе, 6 Октомври 1911

Вчера аз описях пред Вас един вид посвещение, което противоречи на високата ни оценка за човешката природа, следователно едно посвещение, едно усвояване на известни окултни способности, каквото среща ме при йезуитизма, и което е твърде неприемливо за нас с оглед на чистите окултни възгледи. Сега моята задача ще бъде да опиша розенкройцерството като окултен път, който действително цени човешката природа. Но за тази цел е необходимо предварително да си изясним някои основни понятия.

От обясненията, които съм давал по различни поводи, ние знаем, че розенкройцерското посвещение по същество е едно доразвиване, едно доизграждане на християнското посвещение, така че за него с право можем да говорим като за едно християнско-розенкройцерско посвещение. В предишните лекционни цикли също съм съпоставял чисто християнското посвещение с неговите седем степени и розенкройцерското посвещение с неговите седем степени.

Но сега следва да обърнем внимание върху нещо изключително важно: Еволюционният принцип, на който е подчинена и човешката душа, трябва да бъде спазван също и в областта на посвещението или инициацията. Ние знаем, че розенкройцерското посвещение възниква приблизително през 13 век и че тогава то беше признато като едно правилно посвещение за по-напредналите човешки души от онези индивидуалности, които бяха отговорни за съдбините на човечеството. След като розенкройцерското посвещение безспорно се съобразява с напредъка на човешката душа, то трябва да оцени и факта, че от 13 век насам човешките души също са напреднали в своето развитие; следователно, душите, които търсят посвещението, не могат да бъдат оставени на равнището от 13 век. Аз бих желал специално да се спра на

тази подробност, понеже в наши дни съществува един явен стремеж за уеднаквяване на нещата. От този лош навик а не от някакво оправдано основание произлиза едно словесно объркване, което засяга нашето Антропософско Движение*11 и което след време може да доведе до големи затруднения. Както е вярно, че нашето Движение изцяло съдържа в себе си това, което трябва да означим като принцип на розенкройцерството, така че в рамките на Антропософското Движение човекът може да стигне до самите извори на розенкройцерството, така от една страна е също вярно, че онези, които с помощта на днешното антропософско вглъбяване стигат до изворите на розенкройцерството, могат да се нарекат розенкройцери, но от друга страна трябва да подчертаем, че хората, намиращи се извън нашето Движение, нямат никакво право да обозначават формата на нашето Антропософско Движение с името „розенкройцерство“, и то главно поради обстоятелството, че по този начин съзнателно или не на нашето Движение се слага един погрешен етикет.

Ние не стоим вече на същото място, на което са стояли розенкройцерите от 13 век и през следващите векове, а се съобразяваме с напредъка на човешката душа. Ето защо това, което показвах в моята книга „Как се постигат познания за висшите светове?“ като най-подходящ път за издигане в духовните сфери, не бива да се смесва с онова, което наричаме „розенкройцерски път“. Следователно, чрез нашето Движение може да се проникне в истинското розенкройцерство, обаче сферата на нашето духовно Движение, която обхваща една много по-широка област, отколкото тази на розенкройцерите, а именно сферата на цялата антропософия, не трябва да се нарича „розенкройцерска“; тя следва да се нарече „Духовната наука на 20 век“ или просто „Антропософия“. Особено хората извън нашите среди съзнателно или не биха изпаднали в голямо недоразумение, ако квалифицират нашето Движение направо като „розенкройцерско“. За нас е извънредно близко и скъпо онова душевно постижение, извоювано в зората на съвременния окултен духовен живот през 13 век, а именно, че всяко днешно посвещение трябва да зачита и да цени в най-дълбокия смисъл на думата онзи свещен център на волята, за който говорих вчера. И понеже чрез окултните методи, за които стана дума вчера, човешката воля бива потъпквана и насочвана в строго определена посока, истинският окултизъм трябва енергично да се бори срещу подобни окултни техники.

Преди да разгледаме розенкройцерството и днешното посвещение въобще, нека първо да се спрем на една подробност, която се оказва от решаващо значение за това, че розенкройцерското посвещение от 13, 14, 15 век а дори и от 16 и 17 век по начало трябваше да бъде значително

видоизменено. Розенкройцерството от предишните векове не можеше да се съобразява с един духовен елемент, който възникна в еволюцията на човечеството едва по-късно и без който днес ние не можем да навлезем в основните елементи на всички онези духовни течения, които израстват от почвата на окултизма. Поради причини, на които подробно ще се спрем в следващите лекции, векове наред външните екзотерични учения на християнството не съдържаха онова, което днес трябва да стои в самата изходна точка на нашето антропософско познание: учението за реинкарнацията и Кармата все още не беше истински застъпено в първите степени на розенкройцерското посвещение от 13 век. Ето защо бъдещият розенкройцер можеше да стигне доста далеч в своята подготовка, до 4-та, 5-та степен на розенкройцерството, можеше да е минал през това, което розенкройцерското посвещение нарича изучаване, усвояване на имагинацията, на окултната писменост, на философския камък, дори да изживее част от т.н. мистична смърт можеше да се издигне и до още по-висши окултни познания -, но така или иначе той не изпитваше необходимост и не притежаваше достатъчно сила, за да обхване озаряващото учение за реинкарнацията и кармата. Обаче днес ние трябва да сме наясно: Поради напредващото мислене на съвременното човечество, в това мислене възникват такива мисловни форми, чрез които ако логически следваме изводите, налагащи се от самата екзотерична действителност ние безусловно ще стигнем до признаването на реинкарнациите и Кармата. Това, което в моята втора розенкройцерска драма „Изпитанието на душата“*12 е казано от душата на Щрадер: че логически мислещият човек ако не иска да скъса с всичко онова, което е наследил от мисловните форми на последните столетия накрая просто по необходимост трябва да стигне до признаването на реинкарнациите и Кармата, то е нещо, което се корени в дълбините на днешния духовен живот и постепенно се оформя като нещо напълно самостоятелно в условията на западния духовен живот.

Да, забележително спонтанна и независима е необходимостта разбира се само у отделни, изтъкнати мислители да бъде призната истината за реинкарнациите. Достатъчно е само да насочим нашето внимание върху някои факти, които умишлено или неволно биват игнорирани от нашата съвременна литература, и които например са чудесно представени в книгата на Лесинг*13 „Възпитанието на човешкия род“. Нека да си припомним, как Лесинг, великият дух на 18 век, който в апогея на своя живот обобщава всички свои мисли и написва „Възпитанието на човешкия род“, достигайки сякаш чрез някакво вдъхновение до идеята за прераждането. Така идеята за реинкарнациите или преражданията, заема своето място в съвременния живот по силата на една вътрешна

необходимост. И тази идея трябва да бъде взета под внимание разбира се не както това става с други подобни идеи, с които се сблъскват нашите естествени науки, или, казано най-общо, нашата образователна система. Защото днешните представители на естествените науки и на образователната система вземат под внимание тези неща според старата изпитана рецепта: Да, на възрастните хора, които са станали толкова мъдри, все пак трябва да се прощават някои неща!; и въпреки че се прекланят пред ранните произведения на Лесинг, хората все пак допускат, че щом стига до идеята за реинкарнациите, значи умът на стария Лесинг е, така да се каже, отслабнал.

Но напоследък тази идея възниква спорадично и на други места. Един психолог от 19 век, Дросбах*14, също говори за тази идея, естествено, доколкото това е било възможно през онези години. Без каквито и да е окултни средства, единствено чрез внимателни наблюдения на това, което става в природния свят, Дросбах се опитва като психолог и по свой собствен начин да стигне до идеята за реинкарнациите.

Има и много други случаи. Едно малко литературно общество връчи своята награда това стана към 50-те години на миналия век на най-добрата книга, третираща проблема за безсмъртието на душата. Това беше едно забележително събитие в немския духовен живот! Впрочем то остана незабелязано По същото време беше наградена и книгата на Виденман*15, доказваща безсмъртието на човешката душа с оглед на повтарящите се земни съществувания разбира се, по един несъвършен начин, както и следваше да се очаква през 50-те години на миналия век, когато мисловните форми все още не бяха достатъчно напреднали.

И така, лесно е да бъдат посочени отделни случаи, при които идеята за реинкарнациите възниква като един вид постулат, като едно изискване от страна на 19 век. Ето защо в моята малка книжка „Реинкарнация и Карма“*16, а след това и в „Теософия“, аз подходах към идеята за преражданията не по друг начин, а с мисловните форми на естествените науки, като ги прилагах спрямо човешката индивидуалност, а не спрямо животинските видове.

Впрочем ние трябва да сме наясно върху следното: Съществува огромна разлика, не между самата идея за повтарящите се земни съществувания, а между начина, по който Западът стигна до тази идея по чисто мисловен път и онзи път, по който например тази идея беше обхваната от будизма. Интересно е да хвърлим поглед върху начина, по който Лесинг стигна до идеята за повтарящите се земни съществувания в своята книга „Възпитанието на човешкия род“. Разбира се, крайният резултат може да бъде не само сравнен, а просто приравнен с идеята на будизма за преражданията; и все пак при Лесинг пътят е съвсем друг.

Впрочем повечето хора изобщо не се замислят за естеството на Лесинговия път. И как стигна Лесинг до тази идея?

Ако внимателно проучим „Възпитанието на човешкия род“, ние ще разполагаме с един доста точен отговор на този въпрос. Защото тогава ще знаем: В хода на общочовешкото развитие действително съществува, и то в най-строгия смисъл на тази дума, един истински напредък. Лесинг казва: Този напредък е един вид възпитание на човечеството от страна на божествените сили. После допълва: Божественият свят даде в ръцете на човека първата начална книга: Старият Завет. По този начин беше утвърдена и една определена степен на човешкото развитие. И когато човешкият род осъществи известен напредък, дойде втората основна книга: Новият Завет. И така, в наши дни Лесинг вижда нещо, което надхвърля Новия Завет: едно първично, спонтанно усещане на човешката душа за Истината, Доброто и Красотата. За Лесинг това е една трета степен от божественото възпитание на човешкия род. И тази мисъл за възпитанието на човешкия род чрез божествените сили е доразвита от Лесинг по един величествен начин.

И сега у Лесинг възниква следния въпрос: Как всъщност можем да си обясним този напредък?

Лесинг не може да си отговори по друг начин, освен да приеме, че всяка една душа взема участие във всяка културна епоха*17, понеже в противен случай просто няма никакъв смисъл да се говори за какъвто и да е напредък на човечеството. Защото какъв смисъл би имало, ако една душа би живяла само през епоха та на Стария Завет, а друга душа само през епохата на Новия Завет. Смисъл има само тогава, когато душите са преминали през всички културни епохи и са взели участие във всички степени от възпитанието на човечеството. Или с други думи: Напредващото възпитание на човешкия род има смисъл само ако отделната душа се преражда.

Ето по какъв начин в ума на Лесинг възниква идеята за прераждането, която изцяло е съобразена с човешкото същество. Защото в един по-дълбок смисъл, за Лесинг тази идея означава и още нещо: Когато една душа е била инкарнирана през епохата на Стария Завет, тя е приела това, което е можела да приеме тогава; но когато се преражда в една по-късна епоха, тя пренася плодовете от предишния си живот в условията на следващия си живот, плодовете от втория си живот в последващия и т.н. Ето как последователните степени намират своето обяснение в хода на развитието. И когато една душа постига нещо, тя не го постига само за себе си, а за цялото човечество. За Лесинг човечеството се превръща в един величествен и жив организъм, а прераждането в нещо необходимо, защото без него човешкият род не би могъл да напредва в своето

развитие. И така, Лесинг тръгва от историческото развитие, от това което е дело на цялото човечество и накрая стига до идеята за реинкарнацията.

Но ако разглеждаме същата идея от гледна точка на будизма, нещата изглеждат съвсем различно. Тук човекът е предоставен на самия себе си, на своята собствена душа. Тук отделната душа си казва: Аз съм поставена в света на Майя, моите страсти са ме довели в света на Майя, но в хода на последователните инкарнации аз като индивидуална душа рано или късно ще се освободя от земните инкарнации! Тук прераждането е дело на отделната индивидуалност и погледът е насочен единствено към нея, а не към човечеството.

Ето я голямата разлика между двата пътя: Дали нещата биват разглеждани отвътре, както постъпва будизмът, или отвън, като Лесинг, който иска да обхване с погледа си цялото развитие на човечеството. Крайният резултат е един и същ, но пътят на Запада е станал съвсем друг. Докато будистът се ограничава в проблематиката на отделната човешка душа, погледът на западния човек е насочен към нещо, което засяга цялото човечество; западният човек се чувства свързан с всички хора в един общ организъм.

Но кое доведе западния човек до тази необходимост да мисли не само за отделната човешка душа, а при решаването на всички жизнено важни въпроси, да не пропуска, че има работа с цялото човечество?

Тази необходимост се роди у него поради обстоятелството, че той прие в сферата на своята душа, в своя чувствен свят думите на Христос Исус за побратимяването на всички хора по света, над всички националности, над всички расови различия, за превръщането на цялото човечество в един величествен и общ организъм. Ето защо е интересно да видим, как и при втората личност, за която споменах, при Дросбах, мисленето не поема по пътя на будизма, а по един универсален космически път, макар и по един несъвършен начин, понеже естествено-научните идеи през първата половина на 19 век все още не бяха приели съответните мисловни форми. Дросбах изхожда от тогавашните естествено-научни идеи и разглежда душата в космически измерения. И той не може да си я представи по друг начин, освен че, така да се каже, зародишът преминава през една външна форма, за да се появи по-късно в други външни форми, или казано по друг начин да се реинкарнира. При Дросбах тази идея звучи донякъде фантастично, защото той смята, че преобразяването трябва да засегне целия свят, докато Лесинг обхваща с мисълта си кратки, но несъмнено напълно възможни периоди от време. Съвсем правилни са и изводите на Виденман в неговата наградена книга върху безсмъртието на душата и свързаните с него реинкарнации.

Ето как тези идеи, съвсем изолирано, проникват тук или там, чрез тези духове. И показателно е че въпреки незадоволителния им логически ход, тези идеи възникват не само у посочените личности, а и у много други. Защото тъкмо в това се състои големият обрат, който претърпя развитието на човешката душа от 18 до 20 век, че ние можем да заявим: Който днес сериозно пристъпва към изучаване на еволюцията, той преди всичко трябва да усвои онези мисловни форми, които в наши дни самопонятно водят до приемането на идеята за реинкарнацията и Кармата. Следователно, през интервала между 13 и 18 век човешкото мислене все още не беше достатъчно напреднало, за да стигне до признаването на реинкарнацията. Обаче ние винаги трябва да изхождаме от конкретната историческа епоха, в чиито условия човешкото мислене се издига до най-висшата си форма. Ето защо днес изходната точка следва да бъде търсена в мисленето, което по строго логически път т.е. по хипотетично правилен път пристъпва към идеята за реинкарнациите, като си служи с мисловните форми, характерни за естествените науки.

Без да се впускаме в други характеристики на розенкройцерския път, днес ние само ще изтъкнем най-съществените черти както на розенкройцерския път, така и на пътя, присъщ за днешното човешко позна ние. В абстрактен смисъл, бихме могли да кажем: Характерното при тях е, че всеки, който предлага съвети и указания за посвещението, цени до най-голяма степен самостоятелния й неприкосновен елемент на човешката воля. Ето защо същественото, за което става дума, е следното: Благодарение на един особен вид морална култура, благодарение на един особен вид духовна култура, нормалните връзки между физическото тяло, етерното тяло, астралното тяло и Аза трябваше да се променят и да станат различни от тези, които съществуват по природа. И както указанията, които се дават за развитието на моралните чувства, така и указанията, които се дават за концентрация на мисленето, за медитация, всички те имат една крайна цел: да „разхлабят“ духовната връзка, която свързва етерното тяло и физическото тяло на човека, така че нашето етерно тяло да не бъде толкова здраво свързано с нашето физическо тяло, както това е дадено по природа. Всички упражнения имат за цел това разхлабване, това освобождаване на етерното тяло. Но по този начин се променя и нещо друго, а именно връзката между астралното тяло и етерното тяло. Поради обстоятелството, че в обикновения живот етерното тяло и физическото тяло са до голяма степен здраво свързани, нашето астрално тяло далеч не може да възприеме, да изживее всичко онова става дума за ежедневиия живот -, което става в неговото етерно тяло. Етерното тяло е разположено именно вътре във физическото тяло и поради тази причина, нашето астрално тяло и нашият Аз възприемат

външния свят само чрез посредничеството на физическото тяло; нашето астрално тяло и нашият Аз осмислят връзките и зависимостите на външния свят само чрез помощта на физическия мозък. Етерното тяло е навлязло прекалено дълбоко във физическото тяло и поради тази причина в обикновения живот човекът не може да го възприеме като своя самостоятелна съставна част, като свой самостоятелен инструмент на мисленето, чувствата и волята. Усилията, които се полагат при мисловната концентрация и които ще обсъдим днес а те са били практикувани също и от розенкройцерите -, усилията, свързани с медитирането и пречистването на чувствата, всички те са имали за крайна цел както е посочено и в книгата „Как се постигат познания за висшите светове?“ че етерното тяло става до голяма степен самостоятелно. По този начин човекът стига дотам, че може да си служи с органите на етерното тяло, също както си служи с очите, за да вижда, и с ушите, за да чува, само че сега възприятията идват не от физическия, а от духовния свят. Има пряка връзка между строгата самодисциплина, на която подлагаме нашия вътрешен живот, и нарастващата самостоятелност на етерното тяло.

Но за да продължим по-нататък, необходимо е поне като предварителен опит да се проникнем с практическата идея за Кармата. И ние се проникваме практически с идеята за Кармата, когато постигаме известно равновесие в нашия морален живот и в чувствените сили на нашата душа. Един човек, който не стига до извода: „За всичко, което ме сполетява в живота, в крайна сметка съм виновен самият аз!“, не може да напредва добре в своето развитие. По отношение на Кармата, първата крачка дори и само чисти хипотетично се състои в постигането на определено спокойствие, на определено разбиране. Човек, който не може да се освободи от своя Аз, който остава затворен в тесните рамки на своите усещания и чувства, и винаги прехвърля вината за своите неуспехи не върху себе си, а върху другите; човек, който е обладан от мисълта, че „светът или поне една част от него е насочена срещу мен!“ -, който, следователно, си остава, бих казал, един „мърморко“, и не може да се издигне над обичайните си мисли, нито да възприеме това, което му предлага екзотеричната антропософия, такъв човек ще има изключително големи трудности в своето развитие.

Ето защо е препоръчително да постигнем спокойствие, вътрешна овладяност и непрекъснато да си припомним, че ако не успяваме в нещо, и най-вече в окултния път, вината трябва да търсим не в другите, а в се бе си. Това най-много подпомага окултното развитие на човека. И ние спъваме своя напредък най-вече тогава, когато търсим вината във външния свят, непрекъснато сменяме методите и т.н. Тази подробност е

много по-важна, отколкото може би изглежда на пръв поглед. Винаги е по-добре когато напредъкът се бави да търсим вината у самите себе си. И тогава ще установим, че напредваме не само в езотеричния, но също и в екзотеричния живот. Хората с опит в тези неща, винаги ще повтарят, че благодарение на максимата: „Нека да потърсим вината за неуспеха в самите себе си“, ние откриваме нещо, което прави външния живот много по-лек и по-поносим. Ако действително се опитаме да живеем според тази максима, ние много по-лесно ще се справяме със заобикалящия ни свят.

Тогава ние ще преодолеем мрачното настроение, хипохондричните оплаквания, недоволството от живота и ще станем много по-уверени в нашия път. Нека да не забравяме, че във всяко истинско посвещение онзи, който предлага своята помощ, спазва строгото задължение да не се намесва в неприкосновеното светилище на човешката воля, така че дори по отношение на волята, ние трябва да поемем лична отговорност, а не да се оплакваме, че сме получили неподходящи съвети. Ако не живеем според посочената максима, съветите могат да са правилни, но работата да не върви.

Това спокойствие, тази вътрешна овладяност, след като вече сме се ориентирали към тях а изборът, естествено, трябва да бъде направен свободно -, е една добра основа за медитиране, опиращо се на вглъбяване в мислите и чувствата. Изобщо при всичко, което се опира на розенкройцерската традиция, при всякакъв вид медитации, концентрации и т.н., важно е да се отнасяме към него не като догма, а като към нещо общочовешко.

В един или друг погрешен път, като този, който описахме вчера, за изходна точка служи това, което първоначално се дава на човека под формата на лично съдържание. Но след като не е предварително известно, как би трябвало това лично съдържание да се доказва чрез окултното познание? Тук ние трябва изцяло да се доверим на розенкройцерската традиция. А именно: ние трябва да приемем, че по начало не сме в състояние предварително да извършим нещо, ако се опираме единствено на външни материални източници например относно това, което се е случило при Мистерията на Голгота. Защото до тези неща ние трябва да стигаме по окултен път, а не да ги предполагаме. Ето защо трябва да тръгваме от изходната точка на общочовешкото, от това, което има смисъл и оправдание за всяка човешка душа. Един поглед във външния свят, преизпълнен с удивление пред откровенията на светлината, бликаща от дневното Слънце; с усещането, че това, което нашето око вижда от светлината, е само външното було на светлината, нейното външно проявление, или както се изразява християнския езотеризъм, славата на

светлината; с предчувствието, че зад външната сетивна светлина е скрито нещо съвсем друго: Ето това е нещо общочовешко! Да си представяме светлината, летяща през пространствената Вселена, да я съзерцаваме така, че после да сме на ясно, че в този разширяващ се елемент на светлината живее нещо духовно, което тъче платното на светлината през пространството да се концентрираме в тази мисъл, да живеем в тази мисъл: ето това е нещо общочовешко, до което се приближаваме не чрез някаква догма, а чрез едно общо усещане. Или по-нататък: Да усещаме топлината в природния свят, да усещаме, как чрез топлината, в света се вмъква нещо, което е от духовно естество; а после, имайки предвид известно сродство между нашия организъм и чувството на любов, да се концентрираме върху следната мисъл: „Каква е духовната същност на светлината и как пулсира тя през света?“ а след това да се задълбочим в това, което ни дават интуициите и цялото модерно окултно учение, после да обсъдим с онези, които знаят нещо в тази област, а именно, как да се концентрираме по един правилен начин върху мировите, космически мисли. И още по-нататък: Облагородяване, пречистване на моралните усещания, чрез което стигаме до разбирането, че това, което усещаме в моралната област, е една действителност, така че сега ние преодоляваме онзи предразсъдък, според който нашите морални чувства са нещо преходно; и накрая, за нас вече няма никакво съмнение: Това, което усещаме сега, то продължава да живее и по-нататък като морална сила, като морална същност.

Ето как човекът се научава да изпитва отговорност за начина, по който той изгражда своите морални чувства в света. В основата на целия езотеричен живот стоят подобни общочовешки елементи. Обаче днес трябва да опишем последиците от онези упражнения, които разчитат на това, до което можем да стигнем при едно мъдро самонаблюдение на нашата човешка природа. Когато тръгваме от тази изходна точка, ние стигаме дотам, че разхлабваме връзката между физическото тяло и етерното тяло, и постигаме един вид познание, което е съвсем различно от обикновеното. От самите себе си, ние сякаш раждаме един втори човек, така че вече не сме така здраво свързани с физическото тяло, както обикновено, а в най-прекрасните моменти на живота нашето етерно тяло и астрално тяло биват обгърнати като от една външна обвивка, благодарение на което ние усещаме, че сме свободни от инструмента на физическото тяло. Ето какво постигаме по този начин. Обаче в същото време ние имаме възможност да видим и опознаем физическото тяло в неговата истинска същност, да видим и опознаем неговите въздействия върху нашата душа през периодите, когато тя се намира вътре в него. Ние виждаме същинските въздействия на физическото тяло върху човешкото

същество едва тогава, когато в известен смисъл сме излезли извън него. Както змията, след като излезе от кожата си, може да я гледа отвън, докато до този момент я приема като част от самата нея, така и ние намирайки се едва в първата степен на посвещението успяваме да се усетим свободни от нашето физическо тяло, и по този начин да го опознаем истински. В този момент у нас възникват съвсем особени чувства, които първоначално ще опишем по следния начин.

По пътя на посвещението възникват толкова различни изживявания, че не е възможно да бъдат описани всички. В книгата „Как се постигат познания за висшите светове?“ Вие ще намерите само някои от тях. Това, което можем да изживеем най-напред, това което може да изживее почти всеки, който преминава от външния живот в пътя на познанието е, че предимно в чувствен аспект той си казва: „Аз не съм изградил сам това физическо тяло, такова, каквото застава пред мен. Аз действително не съм създавал това физическо тяло, в което ходя по Земята. Но ако не притежавах това физическо тяло, тогава Азът, когото за сега смятам за мой висш идеал, не би се свързал с мен. Аз съм това, което представлявам, само благодарение на факта, че аз съм получил физическото тяло като един вид прикрепено към мен.“ И от всичко това се поражда един вид ненавист, един вид огорчение спрямо мировите Същества, че сме станали такива.

Разбира се, лесно е да се каже: Аз не желая да изпитвам никаква ненавист!“ Ако обаче пред нас застане цялото трагично величие на това, което сме станали поради естеството на връзката ни с физическото тяло, тази гледка носи в себе си една завладяваща сила. И ние действително усещаме нещо като ненавист, като омраза, като огорчение спрямо мировите Същества, че сме станали такива. И тук нашето окултно обучение следва да е напреднало до такава степен, че да преодолеем огорчението и да признаем, че именно ние, с цялата си същност, с цялата си индивидуалност, която вече е слязла в поредицата от инкарнации, сме отговорни за всичко онова, в което се е превърнало нашето физическо тяло. И когато преодолеем това огорчение, ние сме обзети от едно друго усещане, което често пъти е било изразявано приблизително по следния начин: Да, сега зная, че аз самият съм този, който се явявам тук в изменената форма на моето физическо съществуване! Това съм самият аз! Но досега аз не съм знаел нищо за моята физическа същност, понеже това познание би ме смазало!

Тук ние сме изправени пред нашата съдбовна среща с Пазача на прага*18. Но след като сме напреднали до тази степен, изживявайки току що описаните опитности, чрез продължителни и строги упражнения, тогава изхождайки от общата човешка природа ние опознаваме самите

себе си и нашата сегашна форма като резултат от нашите минали инкарнации. Обаче ние научаваме и друго: Че можем да изпитаме най-силната болка, но и да се извисим над тази болка, за да издигнем сегашното си съществуване на една още по-висока степен. И за всеки един, който е достатъчно напреднал и е изпитал споменатите усещания в цялата им интензивност, който е видял Пазача на прага, неизбежно възниква един имагинативен образ един образ, който не е произволно съставен, както това става при йезуитизма поради факта, че той е описан в Библията а непосредствено изживян като нещо, което е заложено в нашата общочовешка природа. Така той се доближава до образа на божествения идеален човек, който също като нас живее в едно физическо тяло, но и също като нас усеща в това физическо тяло всичко, което може да се случи с едно физическо тяло. Изкушението и образът, който синоптичните Евангелия дават за изкушението, отвещането на Христос Исус към планината с обещанието за всички външни реалности, за придържането към външните реалности, изкушението да остане свързан с материята, накратко, изкушението да остане при Пазача на прага и да не се осмели да го прекрачи ето какво застава пред нас във величествения идеален образ на Христос Исус, стоящ на планината, редом с Изкусителя, и всичко това би застанало пред нас, дори и ако не сме чували нито дума за Евангелията! И сега ние знаем: този, който написа историята за Изкушението, е описал своите лични опитности, и че той действително е видял Христос Исус и Изкусителя там, в духовния свят. Сега ние знаем още нещо: Действително вярно е, вярно в Духа е, че този, който написа Евангелията, всъщност описа нещо, което и самите ние можем да изживеем, дори ако не сме чували нищо за Евангелията.

Ето как ние сме доведени до един образ, който е еднакъв с този, който описват самите Евангелия. Така ние завладяваме за себе си това, което се намира в Евангелията. И тези неща не са постигнати насилствено; те просто са извлечени от дълбините на нашата човешка природа. Нашата изходна точка лежи в общо човешкия елемент и чрез нашия окултен живот ние отново възпроизвеждаме Евангелията, като усещаме себе си едно цяло с евангелистите.

След известно време у нас се поражда едно друго усещане, един вид нова степен от окултния път. Ние усещаме, как Изкусителят идва и израства като едно могъщо Същество, което стои зад всички явления на света. Да, ние действително се научаваме да разпознаваме Изкусителя, но от друга страна постепенно се научаваме да го ценим. Ние вече си казваме: Светът, който се простира пред нас независимо дали той е Майя или нещо друго има своето пълно оправдание; чрез него ние получаваме едни или други откровения.

После възниква едно второ усещане, което може да бъде описано като съвсем конкретна опитност при всеки, който добросъвестно изпълнява условията на розенкройцерското посвещение. Възниква следното усещане: Ние принадлежим на Духа, който живее във всички неща и с който ние трябва да се съобразяваме. Ние не можем да надникнем зад Духа, ако не се отдадем на Духа. И тогава ни обхваща страх! Ние изпадаме в един страх, който трябва да бъде изпитан от всеки истински познавач на духовния свят; ние изтръпваме пред величието на мировия Дух, който изпълва световите! Това величие се изправя застрашително пред нас и сега ние ясно усещаме своето безсилие, ясно усещаме в какво бихме се превърнали през последователните епохи от Земяното развитие, ясно усещаме дълбоката пропаст между нашата безпомощност и света на Боговете. И сега ние изтръпваме от страх пред идеала, към който се стремим, от страх пред огромните усилия, които евентуално ще ни приближат до този идеал!

Както чрез езотеризма стигаме до усещането за предстоящите усилия, така ние трябва да усетим този страх като една борба, която предприемаме с Духа на света! И когато осъзнаем нашата безпомощност, нашата незначителност, както и необходимостта, че трябва да се борим за постигането на нашия идеал, за да станем едно цяло с това, което движи световите, когато осъзнаем този страх, едва тогава ние ще можем да отхвърлим страха от себе си и да тръгнем по пътя, по пътищата, които ще ни отведат до нашия идеал.

И когато ясно осъзнаем всичко това, тогава пред нас отново застава една забележителна имагинация. Дори и да не бихме прочели никакво Евангелие, дори и хората никога да не биха разполагали с една такава външна книга пред нашия ясновидещ поглед също би се появил един духовен образ: Ето, ние сме отведени в усамотение и това ясно се забелязва от нашето вътрешно око -, ние заставаме пред образа на идеалния човек, който намирайки се в своето физическо тяло изпитва всевъзможните страхове, които изпитваме и самите ние в този момент. Да, пред нас застава образът на Христос в Гетсиманската градина, обхванат от неопикуемия, максимално усилен страх, същия страх който трябва да изпитаме и самите ние по пътя на познанието: Страхът, който избива по челото Му като кървава пот! В определен момент от нашето окултно развитие, този образ действително застава пред нас, и то без посредничеството на какъвто и да е външен религиозен източник! И сега в окултния път пред нас застават като два мощни стълба двете духовно изживени събития: Разказът за Изкушението и сцената от Маслиновата планина. И едва сега ние разбираме думите: Бдете и молете се, и живеете в молитва, за да не бъдете изкушени, за да не изпаднете в изкушението да

останете привързани към една точка от своето развитие, а непрекъснато да вървите напред!

Ето какво означава първичното, непосредствено изживяване на Евангелието; то означава, че в резултат на нашите свръхсетивни опитности, ние бихме могли отново да напишем Евангелието и то в същия вид, в който са го написали евангелистите. Защото двата образа, за които току-що стана дума, далеч не е необходимо да ги търсим в Евангелието; ние можем да ги извлечем от нашата собствена душа, от самото светилище на нашата душа. И тогава няма нужда да идва някакъв учител и да казва: Ти трябва да извикаш пред своя поглед имагинацията за Изкушението или за сцената от Маслиновата планина -, а просто ще бъде достатъчно да се изправим пред това, което може да бъде постигнато в нашето съзнание като медитация, като пречистване на общите човешки усещания и т.н. И тогава ние ще сме в състояние, без някой да ни принуждава, да извличаме същите онези имагинации, които се съдържат в Евангелието.

Йезуитският духовен път, който вчера описахме, изискваше най-напред учениците да имат в своите ръце Евангелията, а после да изживяват това, което е представено в тях. Окултният път на обучение, който описваме днес, се различава от него по това, че след като вече сме поели по пътя на духовния живот ние първо изживяваме по окултен начин това, което е пряко свързано с нашия собствен живот, и благодарение на този факт впоследствие стигаме до образите, до имагинациите на Евангелията чрез самите себе си.

ТРЕТА ЛЕКЦИЯ

Карлсруе, 7 Октомври 1911

Днес първоначално ще се запознаем с отношението на общото религиозно съзнание към онова знание, онова познание, което човекът може поначало да постигне за висшите светове и към онова познание а за нашата тема това е особено важно което засяга отношението на Христос Исус към същите тези висши светове, доколкото то може да бъде установено по ясновидски път*19. Защото на всички Вас е ясно, че за по-голямата част от човечеството досегашното развитие на християнството е протекло по такъв начин, че повечето хора не разполагаха с ясновиждащото познание и не можеха да стигнат до същинските тайни на християнските събития. Или с други думи: Налага се да приемам, че християнството е проникнало в без брой човешки сърца и че до известна степен е било разбрано от безброй човешки души, без тези сърца и души да са можели да извлекат от висшите светове едно истинско ясновидско познание за това, което всъщност е станало при Мистерията на Голгота.

Ето защо трябва да се прави точна разлика между религиозните и познавателни стремежи на онзи човек, който все още няма никаква представа за свръхсетивното изследване относно Христос и това, до което може да се стигне или чрез самото ясновидско съзнание, или по един или друг начин чрез съобщенията и разказите на ясновидските изследователи.

Всички Вие ще се съгласите, че в хода на столетията, които са изминали след Мистерията на Голгота, е имало хора от всички степени на духовно обучение, които са изповядвали тайните на християнството по най-дълбок и затрогващ начин. От различните лекции, които бяха изнесени напоследък*20, Вие вероятно сте стигнали до убеждението, че тук става дума за един естествен факт. Защото едва през 20 век аз непрекъснато съм подчертавал това ще настъпи един вид обновление на Христовото Събитие, което ще бъде свързано с известен скок в човешките познавателни способности, като по този начин през следващите три хилядолетия все повече и повече хора ще стигнат до непосредственото виждане на Христос Исус дори и без да са минали през някаква ясновидска подготовка. Досега това беше невъзможно да се случи. Досега съществуваша, така да се каже, само два или както може би ще установим днес три източници на познание за християнските тайни у онези хора, които не се стремяха към една или друга разновидност на ясновидството по изкуствен път.

Единият източник бяха Евангелията и свързаните с тях предания. Другият източник произтича от факта, че винаги са съществували ясновиждащи хора и те винаги са могли да се взират във висшите светове, като по този начин са постигнали свои собствени познания за Христовото Събитие, разполагайки, така да се каже, с едно „вечно Евангелие“. Тези два източници изглеждаха единствени в досегашното развитие на християнското човечество.

Но сега, от 20 век нататък, бликва един нов източник. Той бликва поради факта, че у все повече и повече хора ще настъпи едно разширение, едно усилване на познавателните способности, което обаче няма да е свързано с медитации, концентрации и други подобни упражнения. Все повече и повече хора ще са в състояние да обновят за самите себе си както често пъти сме споменавали свръхсетивните опитности, които апостол Павел получи пред портите на Дамаск. По този начин започва една нова епоха, чиято главна характеристика се свежда до следното: Все повече и повече хора ще получат директен поглед към Христовото Същество и значението Му за еволюцията на света и човечеството.

Естествено, сега у Вас би могъл да възникне основателният въпрос: Добре, но каква всъщност е разликата между това, което винаги е било достъпно за ясновидското съзнание, между ясновидското съзнание за

Христос Исус, както го описахме вчера като една последица от езотеричното развитие, и това, което хората ще виждат без каквото и да е езотерично развитие през следващите три хилядолетия, започвайки от нашия 20. век?

Разликата е огромна! Би било напълно погрешно да смятаме, че това, което днес ясновидецът в резултат на своето навлизане в свръхсетивните светове и това, което ясновидците поначало виждаха в духовния свят след Мистерията на Голгота, е същото, което ще получат, като непосредствена визия, все повече човешки същества. Това са две съвършено различни неща. И ако искаме да получим отговор на въпроса, доколко са различните, ние отново можем да се позовем на ясновидското изследване. Защо поначало се стига до там, че след 20 век Христос Исус навлиза все по-дълбоко в обикновеното съзнание на хората? Причината е следната.

Също както на физическия план, още в началото на нашето летоброене, в Палестина се разигра едно събитие, което се оказа от решаващо значение за цялото човечество, така и в хода на 20 век, към края на 20 век, отново ще се разиграе едно забележително събитие; обаче не във физическия свят, а в по-висшите светове, най-вече в онзи свят, който ние засега наричаме етерен свят. И това ново събитие също ще има решаващо значение за еволюцията на човечеството, каквото имаше и Мистерията на Голгота в началото на нашето летоброене.

Ето какво не бива да забравяме: За самия Христос, Мистерията на Голгота, или Събитието на Голгота имаше това значение, че в резултат на въпросното Събитие един Бог умря, един Бог понесе и преодоля смъртта тепърва ще обсъдим как да разбираме този факт, понеже той се случва за пръв път -, а занаяпред също предстои едно друго събитие от изключителна важност, което обаче ще се разиграе не във физическия свят, а в етерния свят. И поради обстоятелството, че Христос отново е главното действащо лице в това ново събитие, за пръв път хората получават възможността да се научат да виждат Христос, да съзерцават Христос!

В какво се състои това ново събитие?

То се състои в следното: Определена „служебна инстанция" в Космоса, ако мога така да се изразя, отговаряща за еволюцията на човечеството през 20 век, преминава в много по-висока степен, отколкото досега в ръцете на Христос. И действително, окултното изследване потвърждава, че през нашето столетие ще настъпи нещо изключително важно, а именно, че Христос ще стане господар на Кармата, отнасяща се до еволюцията на цялото човечество. А с това се слага началото на онзи процес, който е загатнат също и в Евангелието с думите: Той ще дойде

отново, за да „раздели“ живите от мъртвите, за да предизвика „кризата“ между живите и мъртвите!

Само че в смисъла на окултното изследване, тук нещата не опират до някакво еднократно събитие, което би се разиграло в условията на физически свят, а до един процес, който е дълбоко свързан с бъдещата еволюция на цялото човечество. И докато досега християнството означаваше един вид подготовка, сега настъпва главното: занаят Христос, като господар на Кармата, поема задължението да следи нашата кармическа равностметка, или с други думи, какво е съотношението между нашите „пасиви“ и „активи“ в живота.

Тези мои твърдения са едно общо постижение на западния окултизъм от много столетия насам и не могат да бъдат отречени от нито един окултист, който познава тези неща. А напоследък те бяха отново потвърдени в резултат на внимателни и добросъвестни окултни изследвания. Нека сега да си изградим една по-точна представа за това, което казах.

Ако се обърнете към онези, които действително са запознати с тези неща, Вие винаги ще срещнете потвърждение на основния факт, който обаче за да бъде изразен гласно изисква определена степен на окултното развитие; защото приемането на подобни факти вече предполага известна подготовка. Ако желаете, бих те могли да намерите потвърждения и в областта на окултната литература. Но аз не се позовавам на литературата, а само насочвам Вашето внимание към следното.

При обсъждането на съотношенията между факти от подобен род, доколкото то е направено от мен, следва да се имат предвид и нещата, които се откриват пред човека след като е минал през Портата на смъртта. Голям брой човешки същества, и предимно тези, които са включени в западно-европейското културно развитие тези неща не са еднакви при всички хора -, изживяват нещо строго определено, когато минават през Портата на смъртта, т.е. когато човешкото етерно тяло се отделя от физическото тяло. Ние знаем, че минавайки през Портата на смъртта, ние се отделяме от физическото тяло. Първоначално човекът е все още свързан с етерното тяло; обаче после заедно с астралното тяло и Аза той се отделя също и от етерното тяло. Знаем още, че той извлича един екстракт от своето етерно тяло, който взема със себе си; ние знаем също, че общо взето, етерното тяло поема по други пътища и накрая се разтваря във всеобщия Космос. То се разтваря или напълно, което става само при някои „недовършени“ състояния, или частично, като в този случай продължава да оказва, макар и в ограничена степен, въздействия върху околния свят.

После, след като отхвърли от себе си това етерно тяло, човекът преминава в областта на Камалока*21, където става пречистването на душите. Обаче преди да навлезе в пречистващия период, човекът има едно твърде специфично изживяване, което до сега, както казахме, не е обсъждано, понеже нещата не бяха достатъчно узрели. Но сега тези неща могат да бъдат приети от всички, които действително споделят нашия начин на мислене.

И така, в посочения момент, човекът изживява срещата с едно точно определено Същество, което държи в ръцете си неговата кармическа равностметка. И всъщност за голям брой хора, тази индивидуалност, която заставаше до човека като един вид „счетоводител“ на кармическите сили, беше индивидуалността, или по-добре казано, образът на Мойсей.

Оттук и средновековната формула, която произлиза от розенкройцерството: В Часа на смъртта това не е точно така казано, но в случая няма значение Мойсей поставя пред човека списъка на греховете и в същото време му посочва „строгия закон“, за да разбере къде точно е допуснал отклонение от закона.

В хода на нашата епоха тази „служебна инстанция“ и това е факт от огромно значение преминава в ръцете на Христос Исус, и човекът все по-често ще се сблъсква с Христос Исус като свой съдия, като свой кармически съдия. Ето в какво се състои това свръхсетивно събитие. Точно както в началото на нашето летоброене на физическия план се разигра Събитието от Палестина, така и в нашата епоха, в непосредствено по-висшия свят става прехвърлянето на кармическата „съдебна инстанция“ в ръцете на Христос Исус. Точно този факт започва да придобива все по-голямо значение за физически план, за физически свят, а именно че човекът ще развие следното усещане: с всичко, което върши, той създава нещо, за което ще дължи сметка на Христос. И това чувство, което все по-често ще възниква по един напълно естествен начин в хода на общочовешката еволюция, ще метаморфозира в такава светлина, която първоначално ще прониква в душата, а по-късно ще започне да струи от самия човек, за да озари образа на Христос сред етерния свят. И колкото повече ще нараства това чувство което ще има много по-голямо значение от абстрактната „съвест“ -, толкова по-видим ще става етерният образ на Христос през следващите столетия. В хода на следващите лекции ние ще се спрем още по-подробно на тези факти и тогава ще видим: тук ние се докосваме до едно съвършено ново събитие, едно събитие, което ще определя цялата по-нататъшна еволюция на човечеството с оглед на изключително важното обстоятелство, че Христовото Същество също се развива!

Нека сега да се обърнем към Христовото развитие на физическия план от гледна точка на неясновидското съзнание. Нека да поставим следния въпрос: Не съществува ли, освен посочените два пътя и един друг, трети път?

Фактически такъв трети път винаги е съществувал в християнската история и той трябваше да съществува. Защото обективното развитие на човечеството се насочваше не според хорските мнения, а според обективните факти. В хода на столетията са изказвани всевъзможни мнения за Христос Исус; иначе църковните събори и богословите не биха имали повод за толкова ожесточени спорове. Впрочем едва ли в друга епоха е имало толкова много и толкова различни възгледи за Христос, отколкото в нашата. Но фактите не се направляват според хорските мнения, а според движещите сили в общочовешката еволюция. За преобладаващата част от хората тези факти биха могли да бъдат достъпни дори и чрез едно обикновено разглеждане на това, което например е разказано в Евангелията, стига те да биха имали търпение и постоянство за едно безпристрастно проучване на нещата, стига те да не прибързваха и да не се деляха на отделни групи при обективното разглеждане на фактите.

Но така или иначе, повечето хора успяваха да си изградят един образ на Христос не според фактите, а според личните си предпочитания, според идеала, с който разполагаха. И тук трябва да добавим, че в известен смисъл днешните теософи вършат същото. Когато например в теософската литература се споменава за по-висши човешки индивидуалности, които са изпреварили човечеството в неговото развитие, това отговаря на една истина, която не може да оспори никой, който мисли ясно и конкретно. Едно ясно и конкретно мислене е длъжно да допусне понятия като „Учител“, „по-висша индивидуалност“ и „Адепт“. Само едно мислене, което отрича развитието, не би допуснало тези понятия. Когато обсъждаме понятията „Учител“ и „Адепт“, трябва да сме наясно: Тук става дума за една такава индивидуалност, която е минала през много инкарнации и в резултат на продължително обучение и благочестив живот тя е постигнала нещо повече от другите хора, така че тя е изпреварила човечеството и е натрупала такива сили и способности, които останалото човечество ще постигне едва в бъдеще. Естествено е, и така трябва да бъде, че онзи, който изхождайки от теософското познание е постигнал такива възгледи за подобни личности, проявява чувство на висше страхопочитание пред индивидуалността на Учителите, Адептите и т.н. И когато от едно такова понятие се издигнем до онзи възвишен живот, какъвто е животът на Буда, така че в смисъла на теософското познание сме вече сигурни: „Да, Буда трябва да бъде считан

за един от най-висшите Адепти", тогава в нашите мисли, в нашите сърца и чувства, ние стигаме до една дълбока свързаност с тази индивидуалност.

Когато се опира на теософското познание, на теософското светоусещане, теософът се приближава до образа на Христос Исус и напълно естествено у него се ражда една потребност не може да се отрече, че това е една естествена потребност една потребност, която изисква той да свърже своя Христос Исус със същото идеално понятие, което вече е изградил за един Учител, за един Адепт, а вероятно и за нашия Буда. И може би той ще усети подтика да каже: Ние трябва да си представим Исус от Назарет като един велик Адепт! Но този предразсъдък би обърнал истинското познание за Христос с главата надолу! Макар че такъв предразсъдък е съвсем разбираем. Защото как би могъл онзи, който е постигнал толкова дълбоко, интимно отношение към Христос, да не постави носителя на Христовото Същество на същата висота, където стоят Учителят, Адептът, или Буда? Би ли могъл да постъпи по друг начин? И в такъв случай, не би ли означавало това едно унижение за Исус от Назарет? Но така той би се отклонил от изискването да съди според фактите, както те са представени в различните предания.

Има едно сигурно нещо, което всеки би могъл да извлече от преданията, стига да се задълбочи в тяхното безпристрастно разглеждане и да не се поддава на всевъзможните мнения, декрети и т.н., налагани по този повод от отделни личности и църковни събори: Исус от Назарет не може да бъде наречен Адепт! Защо то всеки би могъл да попита: Къде в преданията се съдържа нещо от това, което би позволило да приложим към Исус от Назарет понятието „Адепт“, каквото съществува в теософското учение?

През първите християнски столетия непрекъснато беше подчертавано, че онзи, когото наричаха Исус от Назарет беше един човек като всички други, един слаб човек като всеки друг. И до мисията на Този, който слезе на Земята, се приближаваха най-вече хората които бяха убедени: Исус беше един обикновен човек! Следователно, ако правилно разглеждаме преданията, ще установим, че никъде не става дума за „Адепт“. Ако добре си припомните моите лекции за живота на Исус от Назарет и по-специално историята на едното момче Исус, в което до 12-та му година живя Заратустра, и историята на другото момче Исус*22, в което после Заратустра живя до 30-та година, Вие ще си кажете: Да, тук ние сме изправени пред един особен човек, когото мировата история, мировата еволюция подложи на специална подготовка, още с това, че тя създаде две човешки тела, като едното от тях беше обитавано от индивидуалността на Заратустра до 12-та година, а другото до 30-та

година. И ще добавим: Благодарение на факта, че тези два образа на Исус бяха свързани със Заратустра, Исус от Назарет също се издигна до много висока степен, обаче не по същия път, по който би минала индивидуалността на един Адепт, която непрекъснато напредва от една инкарнация в друга инкарнация.

И така: В 30-та година, когато космическата индивидуалност на Христос влиза в тялото на Исус от Назарет, самият Исус от Назарет напуска това тяло и от момента, когато Йоан извършва Кръщението в реката Йордан ако сега се абстрахираме от Христос -, ние имаме работа с един човек, когото вече можем да наречем в истинския смисъл на думата „обикновен човек“, само че междуременно той е станал носител на Христос. Обаче ние трябва да различаваме носителя на Христос от самия Христос! В това тяло, което беше носител на Христос, след като беше напуснато от Заратустровата индивидуалност, вече не се намираше никаква човешка индивидуалност, която да е претърпяла едно или друго по-висше развитие. Развитието, което Исус от Назарет показваше, степената на неговото развитие произлизаше от факта, че в него беше живяла индивидуалността на Заратустра. Но, както знаем, тази човешка природа беше напусната от индивидуалността на Заратустра, за да бъде завладяна от индивидуалността на Христос. Ето защо веднага след като беше завладяна от индивидуалността на Христос, тази човешка природа се прояви по единствения възможен начин, като изпрати срещу Него не друг, а Изкусителя. Ето защо Христос трябваше да изпита съмненията, грижите и цялото отчаяние, които Го сполетяха на Маслиновата планина. Който не взема под внимание факта, че Христовото Същество живя не в един човек, който е постигнал висотата на Адепта, а в един обикновен човек, който се различава от другите само по това, че неговите „тела“ или обвивки бяха обитавани, а после изоставени от Заратустра, който не държи сметка за това, той не може да стигне до истинско познание за същността на Христос. Носителят на Христос беше обикновен човек, а не Адепт! Но благодарение на това, че стигаме до подобно разбиране на нещата, Събитието на Голгота грейва за нас в нова светлина. Ако схващаме Христос Исус само като един от висшите Адепти, това би означавало да Го приравним с тях. Естествено, ние не правим това. Вероятно ще се намерят хора, които да кажат: Вие не вършите това, понеже предварително поставяте Христос Исус над всички други Адепти като един още по-висш Адепт. Хората, които се изразяват по този начин, изобщо нямат понятие от това, което ние трябва да възвестим в нашата епоха като резултати от окултното изследване. Не става дума за това да се отнеме нещо от значението на другите Адепти. Според светогледа, който сме изградили в резултат на продължителни окултни изследвания, ние

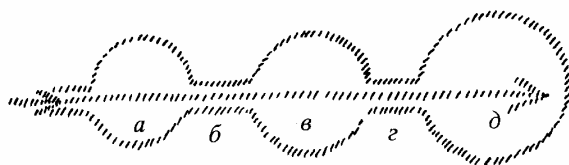
добре знаем, че като съвременник на Христос Исус живееше една друга забележителна индивидуалност, за която твърдим: Този човек беше един истински Адепт. И ако не вникнем още по-дълбоко във фактите, за нас ще бъде доста трудно да различим тази индивидуалност от самия Христос Исус; защото нейните прояви имаха голямо сходство с тези на Христос Исус. Когато например узнаваме, че раждането на този негов съвременник е било предизвестено от някакво небесно явление, това ни напомня за възвестяването на Исус в Евангелията. Когато чуваме, че този негов съвременник е бил смятан за син на Боговете, а не за син на човешките същества, това също ни напомня за началото на Евангелието на Матей и Евангелието на Лука. Когато после чуваме да се казва, че раждането на тази индивидуалност силно изненадало и поразило майката, това отново ни напомня за евангелските разкази, отнасящи се до раждането на Исус от Назарет и до другите събития в Палестина. Когато после чуваме да се говори за бързото израстване на тази индивидуалност и нейните мъдри отговори, с които тя изненадва жреците и всички около себе си, това ни напомня за сцената с 12-годишния Исус в храма. И когато после научаваме, че тази индивидуалност се отправя към Рим и че там тя среща погребалната процесия на едно младо момиче, и че процесията била спряна, и тази индивидуалност възкресила мъртвата, ние отново се пренасяме в Евангелието на Лука. И за тази индивидуалност, която е била съвременник на Христос Исус ни се разказват безброй „чудеса“, ако изобщо искаме да си служим с тази дума. И тя толкова много приличала на Христос Исус, че както казват след смъртта си тя се явила на хората, както и Христос Исус се яви на учениците след своята смърт. И ако от страна на християнската Църква се изнасят всевъзможни доводи, с цел да се говори колкото може по-малко за този човек, или пък изобщо да бъде отречен като историческа личност, това е равнозначно на положението, в което изпадат онези, които твърдят, че Христос Исус не е съществувал като историческа личност. Тази индивидуалност е Аполоний от Тиана*23, и за него ние говорим като за един истински висш Адепт, живял по времето на Христос Исус.

И ако сега се запитаме: Къде се крие разликата между изживяването на Христос Исус и изживяването на Аполоний, ние трябва да допълним следното.

Аполоний от Тиана е една индивидуалност, която е минала през много инкарнации, натрупала е висши сили и достига една върхова точка в инкарнацията си от началото на нашето летоброене. Ние обгръщаме с поглед тази индивидуалност, виждаме как тя напредва от една инкарнация в друга и в определен момент от своето развитие, тя се инкарнира в тялото на Аполоний от Тиана. Да, ние имаме работа с нея в

определен момент от нейното развитие, когато тя се намира на физическия план. И понеже знаем, че всъщност човешката индивидуалност изгражда човешкото физическо тяло, тук ние не говорим за някаква двойственост, а за това, че самата човешка индивидуалност изработва формата на човешкото тяло, понеже знаем това, трябва да кажем: тялото на тази индивидуалност беше изградено според нейния замисъл.

Но по отношение на Христос Исус ние изобщо не можем да твърдим подобно нещо. През 30-та година от живота на Исус от Назарет, Христос влезе в неговото физическо, етерно и астрално тяло, следователно Христос нямаше възможност да подготви тези тела през детските години на Исус. И така, индивидуалността на Христос има коренно различно отношение към тялото, отколкото индивидуалността на Аполоний. И ако обгърнем с духовен поглед индивидуалността на Аполоний от Тиана, ние си казваме: Всичко това е работа на тази индивидуалност и тя се проявява в биографията на Аполоний от Тиана. Ако искаме да по кажем графично изображение на подобен жизнен път, бихме могли да нарисуваме следната скица:

Напредващата във времето индивидуалност е представена в хоризонталната линия; после в „а“ имаме първата инкарнация, в „б“ имаме втората инкарнация, следва животът между смъртта и новото раждане, после третата инкарнация и т.н. Това, което тук пронизва всички инкарнации, човешката индивидуалност, е като един вид нишка, намираща се извън сферата на обвивките, извън обвивките на астралното тяло, етерното тяло и физическото тяло а между смъртта и новото раждане, нишката също протича извън всичко онова, което остава от етерното тяло и от астралното тяло, като по този начин нишката на живота е обгърната от външния Космос.

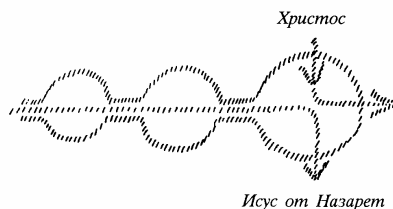
Ако искаме графично да представим живота на Христос, трябва да подходим по съвсем друг начин.

Сега ние трябва да кажем следното: Ако погледнем предишните инкарнации на Исус от Назарет, ще установим, как сега, през 30-та година от живота на Исус от Назарет, индивидуалността напуска това тяло, така че отсега нататък имаме само обвивките на физическото тяло, на етерното тяло и на астралното тяло. Обаче силите, които

индивидуалността развива, не се намират във външните обвивки; те се намират в жизнената нишка, в жизнения поток на Аза, който напредва от една инкарнация в друга инкарнация. Следователно силите, принадлежащи към Заратустровата индивидуалност, които трябваше да бъдат подготвени в тялото на Исус от Назарет, те, бих казал, просто „отлитат“ заедно с индивидуалността на Заратустра. Или с други думи: Това, което сега е налице под формата на обвивки, представлява една нормална разновидност на човешката организация, обаче не и такава човешка организация, която доколкото се отнася до индивидуалността би могла да е присъща на Адепта; тя е прекалено човешка, прекалено слаба.

И сега настъпва едно обективно събитие: докато в предишния случай жизненият поток напредва през „а“, „б“ и т.н. , сега при „в“ той се отклонява по един страничен път; в замяна на това, чрез Кръщението, извършено от Йоан в реката Йордан, Христовото Същество навлиза в троичната организация. Това Христово Същество живее до 33-та година, до Събитието на Голгота, считано от Кръщението на Йоан, то живее, както често сме описвали, именно като Христово Същество. Следователно, чие дело е животът на Христос Исус от 30-та до 33-та

година? Това не е дело на индивидуалността, която напредва от една инкарнация в друга инкарнация, а е дело на онази космическа индивидуалност, която слезе от Космоса и нахлу в тялото на Исус от Назарет, дело на една индивидуалност, на едно Същество, което никога по-рано не е било свързано със Земята, и което сега, слизайки от Космоса, се свързва с едно човешко тяло. В този смисъл, събитията, които се разиграват между 30-та и 33-та година от живота на Христос Исус, т.е. между Йоановото Кръщение и Мистерията на Голгота, са предизвикани не от човека Исус, а от Бога Христос. Ето защо това, което се разиграва тук, е дело не на Земята, а на свръхсетивния свят и то няма нищо общо с нито един земен човек. И като потвърждение на това, че то няма нищо общо с нито един земен човек, онзи човек, който обитаваше това тяло до неговата 33-та година, го напусна.

Това, което става тук, има връзка с онези далечни събития, които са се разиграли още преди нашият жизнен поток, нашият човешки жизнен поток да е бил свързан с каквото и да е физическо човешко тяло. Ето

защо ние трябва да се върнем назад до древната Лемурийска епоха*24, до онази епоха, когато човешките индивидуалности, слизайки от божествените висини, за пръв път се въплътиха в земни тела; назад до онова събитие, което Старият Завет описва като „съблзняването чрез змията“. Това събитие е от изключително естествено. От последиците му пострадаха всички човешки индивидуалности, доколкото те започнаха да навлизат от едно прераждане в друго. Защото ако това събитие не се беше случило, тогава цялото развитие на земното човечество щеше да изглежда съвсем различно, и хората щяха да преминават през своите инкарнации в едно много по-съвършено състояние. Обаче в резултат на въпросното събитие те се оказаха много по-дълбоко вплетени в материята, и това е алегорично представено в грехопадението. Но тъкмо чрез грехопадението човекът е пробуден за своята сегашна индивидуалност; така че човекът, напредвайки като индивидуалност от една инкарнация в друга инкарнация, не е отговорен за грехопадението. Ние знаем, че отговорни за грехопадението са луциферическите Духове. Ето защо ние трябва да допълним: Още преди човекът да беше станал човек в земния смисъл на тази дума, се разигра едно божествено, свръхсетивно събитие, чрез което той беше вплетен в материята много по-дълбоко от първоначалния замисъл на Боговете. Наистина, благодарение на това събитие човекът можа да развие любовта и свободата, обаче по този начин му беше възложено и нещо друго, което той не би могъл да си наложи по своя воля. Да, това потъване в материята не беше едно човешко дело, а дело на Боговете, още преди хората да можеха да се намесват в своята собствена съдба. Това е нещо, което висшите Същества и луциферическите Същества бяха предварително уредили помежду си. Ние ще разгледаме тези събития в още по-големи подробности, а днес се спираме само върху най-същественото.

Това, което стана тогава, се нуждаеше от едно уравнивяване, от едно възмездие. Събитието, сполетяло човека още преди той да се включи във веригата на реинкарнациите, събитието, което се разигра в самия човек грехопадението наистина се нуждаеше от едно уравнивяване; от нещо, което, така да се каже, отново беше работа на хората, а не на Боговете. И ние ще видим, че тяхното начинание, тяхното дело трябваше да се осъществи също толкова дълбоко под материята, колкото и другото им начинание, преди още човекът да бъде вплетен в земния свят, трябваше да се осъществи високо над материята. Бог трябваше да потъне толкова дълбоко в материята, колкото преди това позволи на хората да потънат в нея. Ако се оставите под въздействието на този факт и изпитате цялата му тежест, Вие ще разберете, че тази инкарнация на Христос в тялото на Исус от Назарет, беше работа на самия Христос. И каква беше мисията на

човека в този случай? Преди всичко, за да стане свидетел как Бог уравнисява делото на грехопадението, как Той създава противоположното дело. Всичко това никога не би могло да бъде осъществено в личността на един Адепт; защото личността на Адепта винаги е успявала чрез самата себе си да се издигне след пропадането си в материята. Това беше възможно само в рамките на една личност, която представляваше един обикновен човек, един човек, който не превъзхожда другите хора. Преди да стане на 30 години, тя ги превъзхождаше, обаче след това, тя вече не ги превъзхождаше. Следователно, благодарение на това, което се случи, едно божествено събитие стана достояние на цялото човечество, също както се случи и по-рано, през Лемурийската епоха. И хората бяха съучастници в едно дело, което се разигра между Боговете; те можеха да станат очевидци, понеже Боговете за да извършат това дело трябваше да прибегнат до помощта на физическия свят. Или, казано с други думи: Христос принесе на Боговете изкуплението, и Той можеше да го стори само доколкото можа да пребивава известно време в едно човешко физическо тяло. По този начин човекът можа да стане свидетел на едно наистина божествено дело.

Наред с всичко друго, настъпи и една промяна в самата човешка природа. Хората просто усетиха тази промяна в хода на своето собствено развитие. Така се отвори и третият път, наред с другите два. На тези три пътя са обръщали внимание много от забележителните християнски умове на миналото. От цялата поредица, която би могла да бъде изброена, ще назова само двама души, които съвсем ясно показаха, че Христос ние вече знаем, че от 20 век нататък, благодарение на нарастващите човешки способности, Той ще може да бъде непосредствено виждан в етерния свят ще може да бъде усетен, почувствуван и изживян с помощта на такива опитности, които преди Събитието на Голгота изобщо не са били възможни.

Една от онези личности, която в своето цялостно душевно развитие се очерта като непримирим противник на това, което охарактеризирахме като йезуитизъм, е Блез Паскал*25: Той се изправя пред нас като един забележителен дух, който отхвърля всичко онова, което възникна като вредно влияние от стария църковен ред, но който отказа да приеме каквото и да е от модерния рационализъм. Както винаги се случва с великите духове, така и той остана напълно сам със своите мисли. Но какво всъщност стои в основата на неговите мисли? Ако разгледаме съчиненията, които е оставил, и най-вече неговите вълнуващи „Размисли“ те са достъпни за всеки, понеже бяха издадени и в Рекламна Универсална Библиотека -, ние виждаме, какво усещаше той относно предположението, какви биха станали хората, ако не се беше разиграло

Христовото Събитие. В дълбините на своята душа, Паскал непрекъснато задаваше въпроса: Да, какво би станало с човека, ако Христос не беше се намесил в еволюцията на човечеството? И той си отговаряше: В този случай ние лесно можем да усетим, че човешката душа е изложена на две големи опасности! Кои бяха те?

Едната опасност се свежда до това, че човекът признава Бога като идентичен със своята собствена същност: Познание за Бога в рамките на познанието за човека. До къде води то? Ако човекът сметне, че може да се издигне до непосредствено познание за Бога, това води до гордост и високомерие; и ако изпадне в гордост и високомерие, той унищожава най-добрите си сили. Това би означавало едно познание за Бога, което би било възможно винаги, дори и ако Христос не би слязъл на Земята, дори и ако Христовото Събитие не би проникнало във всички човешки сърца. Хората винаги биха могли да имат познание за Бога, обаче те неизбежно биха се възгордели!

Другата опасност се свежда до това, че хората биха могли да се затворят пред познанието за Бога, и да не искат да имат познание за Бога. Техният поглед се привлича от нещо съвсем друго: От човешкото безсилие, от човешката нищета и тогава неизбежно идва отчаянието! Ето в какво се състои другата опасност, опасността за онези, които отхвърлят познанието за Бога.

Само тези два пътя са възможни, казва Паскал: или високомерие, или отчаяние! И ето че сега Христос идва на Земята, включва се в еволюцията на човечеството и влага в сърцето на всеки човек една сила, която му позволява да почувствува не само небесния Бог, но и онзи Бог, който стана човек и живя всред хората. И това е единственото изцеление от гордостта: Когато човекът насочва своя поглед към Бога, който крачеше приведен под тежестта на Кръста; когато душата насочи своя поглед към Христос, който понесе смъртта на Кръста. Обаче от друга страна това е единственото изцеление и от отчаянието. Защото смиренieto на Христос е такова, че не ни прави слаби, а ни дава сили, за да се издигнем над всяко отчаяние, над всяка нищета. И в смисъла на Паскал, Спасителят, Избавителят се изправя точно по средата между гордостта и отчаянието. Това може да бъде усетено от всеки човек и за тази цел той няма нужда от никакво ясновидство. И всичко това е само една подготовка за предстоящото събитие, а именно, че от 20 век нататък Христос ще стане видим за всички хора, че Той ще възкръсне в гърдите на всеки човек като такъв Изцелител на гордостта и отчаянието, какъвто по-рано изобщо не би могъл да съществува в този вид.

А втората личност, която бих искал да назова всред поредицата от онези, които предусащаха това, което занапред ще стане достояние на

всеки християнин, е споменаваният вече по други поводи Владимир Соловьев*26. Соловьев също обръща вниманието ни към две основни сили в човешката природа, сред които, като посредник, трябва да стои личният Христос. Той казва: Има две неща, към които се стреми човешката душа: безсмъртието и мъдростта или нравственото усъвършенствуване. Обаче нито една от тях не е предварително заложена в човешката природа. Защото човешката природа носи белезите на природния свят, а той води не до безсмъртие, а до смъртта. И Соловьев нагледно показва, как официалната наука непрекъснато доказва, че всъщност смъртта се разпростира върху всичко. Следователно, ако се обърнем към външната природа, тя отговаря на всички въпроси, отнасящи се до нашето познание, само по един начин: смъртта е тук, смъртта съществува! Обаче в душите ни живее копнежът за безсмъртие. Защо? Защото в душите ни живее копнежът за усъвършенствуване!

И за да се убедим, че това е така, нека да се вслушаме в думите на Соловьев. Както на червената роза казва Соловьев е присъщ червения цвят, така и на човешката душа е присъщ копнежът за усъвършенствуване. Обаче един стремеж към усъвършенствуване без копнежа към безсмъртие, е абсолютна лъжа на самото съществуване, смята Соловьев. Такъв стремеж би бил напълно безсмислен, ако душата би завършвала своя жизнен път както това става с всички живи същества в природния свят със смъртта. Обаче навсякъде в природния свят ние чуваме: Смъртта е тук, смъртта съществува! Ето защо, в смисъла на споменатия философ, човешката душа е принудена да се издигне над природното съществуване, за да намери отговор на своя въпрос на друго място. И Соловьев продължава: Вземете например природоизследователите: Какво отговарят те по въпроса за връзките между човешката душа и природния свят? Тук царя един чисто механически порядък, казват те, и човекът е включен в него. А какво е мнението на философите? Те смятат, че всички природни факти са пронизани от един абстрактен мисловен свят, който може да бъде изследван по философски път. Ако човекът има съзнание за себе си и с оглед на това себесъзнание пита: Какво представлява усъвършенствуването? тогава и двата отговора се оказват само празни звуци.

След като осъзнае своя стремеж към усъвършенствуване и към живот в истината и след като търси силата, която може да задоволи този стремеж, човекът поглежда в едно царство, което първоначално застава пред него като една загадка, без чието разгадаване човешката душа си остава нещо измамно, нещо лъжливо: царството на милостта, извисяващо се над целия природен свят. Нито една философия, нито една естествена наука не

може да съедини царството на милостта с природния свят; защото природните сили действуват само механически, а мисловните сили имат само една мисловна реалност. А кое има пълната реална власт да съедини човешката душа с безсмъртието? Тази пълна и реална власт притежава единствено личният Христос! И отговора може да ни даде само живият Христос, а не чисто мисловният Христос. Този, който се ограничава само в своята собствена душа, фактически я обрича на самота; защото душата, сама по себе си, никога не може да роди царството на милостта. Само онази сила, която надхвърля природата и съществува като един реален факт, както и самата природа: личният, историческият Христос, точно Той е, който дава не теоретичен, а действителен отговор!

И сега Соловьев стига до онзи отговор, който е най-крайният и остроумен отговор, който ще бъде даден в края на столетието, непосредствено преди в 20 век да се отворят пролуците към това, за което толкова често сме говорили: През 20 век започва това, което наричаме непосредствено виждане на Христос.

Усещайки тези важни подробности, хората определиха съзнанието, до което стигнаха Паскал и Соловьев в своите класически описания, като един вид вяра. Но с понятието „вяра“ човек може да стигне до един странен конфликт, и то в две направления. Размислете се върху понятието „вяра“, както и върху критиката, отправяна към това понятие. Днес хората са стигнали дотам, че заявяват: Вярата трябва да бъде ръководена от знанието, и всяка вяра, която не се опира на знанието, следва да бъде отхвърлена. Следователно вярата трябва да бъде премахната и заместена с някакво знание. През Средновековието докосването до висшите светове се наричаше „вяра“ и тя беше нещо напълно оправдано. Тъкмо тази е основната черта на протестантството, че наред с вярата, то смяташе за оправдано също и знанието. Така вярата се явява като нещо, което блика от човешката душа, и редом до него е поставено знанието, което следва да е достъпно до всички. Интересно е още да се види, как един философ, когото мнозина смятат за един от най-великите, не можа да се издигне над понятието за вярата: Кант*27. Защото неговото понятие за вярата се състои в следното: Всичко онова, което човекът може да постигне относно такива неща като Бог, безсмъртие и т.н., трябва да просветне в него идвайки от съвсем други области; обаче само чрез една нравствена вяра, а не чрез знание.

Понятието за вярата стига до най-висшето си развитие именно у онзи философ, за когото говорих току-що, у Соловьев, който е най-значителният в прехода към новия свят. Защото Соловьев познава една съвсем друга вяра, различна от всички съществуващи до този момент понятия за вярата. И докъде стигна човечеството с досегашното понятие

за вярата? То стигна до атеистично-материалистичния императив за едно знание, обхващащо единствено външния свят да речем в смисъла на Лутер, Кант или в смисъла на монизма за едно знание, което се гордее със самото себе си и смята вярата за нещо, което човешката душа е създала в пристъп на слабост. Накрая понятието за вярата стигна тъкмо до тази точка, понеже за хората то имаше само субективен смисъл. И ако хората от миналите столетия смятаха вярата за една необходимост, 19-то столетие тръгна срещу вярата именно защото тя застана като една пълна противоположност на знанието, което следваше да извира от човешката душа като нещо всеобщо, като нещо общовалидно.

И ето че сега идва един философ, който за да стигне до някакво отношение към Христос, каквото до сега е било невъзможно признава понятието за вярата, но разглежда нещата така, че в тази вяра, доколкото тя се отнася за Христос, той вижда една вътрешна необходимост, едно вътрешно задължение на човешката душа. Защото сега за Соловьев антитезата не гласи: „Да вярвам, или да не вярвам“; сега вярата, сама по себе си, става за него една необходимост. Той смята, че ние сме задължени да вярваме в Христос, защото в противен случай ние отричаме самите себе си и превръщаме битието си в една голяма лъжа. Както минералната субстанция има нужда от кристалната форма, така и природата на човешката душа има нужда от вярата. Ето защо човекът следва да признае: Когато познавам истината за самия себе си а не лъжата, тогава аз осъществявам вярата в моята собствена душа. Аз съм длъжник на вярата, обаче не мога да стигна до нея по друг начин, освен чрез моите свободни действия.

И точно тук Соловьев вижда отличителния белег на Христовото дело, а именно в това, че вярата е едно временно и необходимост, и морално-свободно действие. Човекът се обръща към своята душа и казва: Ти не можеш да постъпиш по друг начин ако не искаш да отречеш самата себе си -, освен да се стремиш към вярата; обаче за теб вярата трябва да означава едно свободно действие!

И също както Паскал, този философ свързва изживяванията на душата ако тя не иска да отрече себе си и да превърне битието си в една голяма лъжа с историческия Христос Исус, който се включи в еволюцията на човечеството чрез Събитието от Палестина. Ето защо Соловьев продължава: Ако Христос не би се включил в развитието на човека именно като историческия Христос -, ако не би свалил долу силата, благодарение на която душата да усеща както свободното действие, така и закономерната необходимост на волята, тогава през следващата епоха човешката душа щеше да бъде принудена да отрече самата себе си и вместо „Аз съм“, да твърди „Аз не съм!“. Ето до къде би стигнало според

този философ развитието през следващата епоха: човешката душа би била обзета от вътрешното убеждение: „Аз не съм!“. И в мига, когато душата напрегне своите сили, за да си гарантира своето собствено битие, тя не може да постъпи по друг начин, освен като се обърне назад към историческия Христос.

Ето как в областта на външния екзотеризъм ние стигаме до третия път, отнасящ се до напредъка на вярата. Онзи, който не е в състояние сам да вижда в духовния свят, може да стигне до признаването на Христос чрез текстовете на Евангелията. Но той може да стигне до признаването на Христос и по друг път, а именно чрез това, което ясновидското съзнание винаги е можело да му довери.

Всъщност съществуваха три пътя: освен посочените два, и този на себепознанието, а той води според посочените свидетели и според всичко онова, което те са изживели задно с хиляди и хиляди хора -, той води до познанието: Ако в епохата след идването на Христос, не поставим Христос Исус редом до човека, цялото човешко себепознание е нещо абсолютно невъзможно; душата или трябва да отрече самата себе си, или ако иска да се утвърди -, заедно със себе си тя трябва да утвърди и Христос Исус.

Защо това не можеше да се случи в предхристиянската епоха, ще видим в следващите дни.

ЧЕТВЪРТА ЛЕКЦИЯ

Карлсруе, 8 Октомври 1911

Ако си припомните последните думи от моята вчерашна лекция, вероятно Вие ще ги обобщите по следния начин: От Събитието на Палестина, от Мистерията на Голгота до настъпването на онази епоха, която многократно сме описвали и пред чиито порти, бих казал, се намираме в наши дни, Христовото Събитие беше от такова естество, че човекът можеше по различни екзотерични пътища да стигне до един вид изживяване на Христовия Импулс още преди същинското посвещение.

Ние казахме, че единият от тези екзотерични пътища е този чрез Евангелията, чрез Новия Завет. Защото от всичко, което казахме, за нас е ясно, че съдържанието на Новия Завет ако го приемем както трябва и ако се оставим под неговото въздействие фактически поражда у всеки човек едно дълбоко вътрешно изживяване. И това вътрешно изживяване може да бъде наречено изживяване на Христос.

После добавихме, че другият път за екзотерика изискваше от него да се запознае с това, което посветеният, или езотерикът можеше да съобщи за духовните светове, така че дори стоящият пред портата на посвещението, непосветеният, също можеше да стигне до Христовото Събитие не чрез

текстовете на Евангелието, а чрез непрестанните откровения от духовните светове.

Накрая посочихме и третия път, този на вътрешното душевно вглъбяване, като подчертахме, че тук изходната точка това са двете основни изживявания: От една страна ако усеща у себе си само божествената искра човекът може да бъде тласнат към гордост и високомерие; и как от друга страна ако няма съзнание за връзката си с Бога може да изпадне в нищета и отчаяние. После видяхме, как след Мистерията на Голгота, Христовото Събитие може отново да се роди в душите ни чрез люшкането между гордостта и високомерието от една страна, и отчаянието от друга страна. Обърнахме внимание и на друго: Че през следващите три хилядолетия, започвайки от нашия век, всичко, свързано с общочовешката еволюция, ще се промени напълно. Ние насочихме нашето внимание към важното събитие, което е един вид продължение на Мистерията на Голгота и което ще може да бъде виждано само в свръхсетивните светове. Обаче ние не пропуснахме да отбележим и това, че човешките способности ще нараснат, и започвайки от нашето столетие, ще се появят достатъчно голям брой хора, които ще виждат Христос, така че това, което до сега основателно съществуваше като „вяра“, ще бъде заменено с това, което ние наричаме „виждане на Христос“.

В хода на следващите лекции нашата задача ще бъде да посочим как от обикновения начин, по който изживяваме Христос, главно в областта на чувствата, напълно обективно се открива това, което можем да наречем християнско посвещение, християнска инициация. През следващите дни ще обсъдим още по-подробно пътя на християнското посвещение, като в същото време ще се спрем и на самото естество на Христовото Събитие. Следователно, през следващите дни ще обсъдим естеството на християнското посвещение, както и самото Христово Събитие от Йоановото Кръщение до Мистерията на Голгота.

Ако обобщите казаното до сега, у Вас лесно би могъл да възникне основателният въпрос: Как всъщност стоят нещата с отношението на официалното християнство към самото Христово Събитие? Всеки човек, който живее със своето съзнание в нашата съвременна епоха и който не е изпитал никакви специални мистични чувства, нито е минал през началните степени на езотеризма, ще констатира като нещо извънредно забележително, че един напълно определен вид душевни изживявания у всеки човек могат да са толкова зависими от един конкретен исторически факт, от Събитието на Голгота, и че по-рано за човешките души е било невъзможно това, което след Мистерията на Голгота става напълно възможно, а именно вътрешното изживяване на Христос.

Предводителите на първите християни, както и самите първи християни са имали съвсем ясно съзнание за този странен факт, и ще бъде уместно като един вид подготовка за следващите лекции ако още днес посочим, поне отчасти, как са изглеждали нещата в очите на първите християни.

Лесно би могло да се повярва нещо, което по-късно се превърна в един ортодоксален, доста едностранчив възглед -, че хората от преди идването на Христос са били коренно различни от тези, които са живели и живеят след Неговото идване. Че този възглед е действително едностранчив, Вие ще се убедите и от думите на самия Августин*28. „Това, което днес се нарича християнска религия, е съществувало и у древните, а не е липсвало и в началото на човешкия род; едва когато Христос се яви в плът, истинската религия, която е съществувала и по-рано, получи името християнска." Следователно, по времето на Августин хора та все още са имали ясното съзнание, че не съществува едно толкова рязко различие между предхристиянските и следхристиянските времена, както твърдят православието и фанатизмът. Мъченикът Юстин*29 отбелязва в своите съчинения нещо много показателно. Юстин е признат от Църквата за мъченик и църковен отец, и като такъв, той разглежда отношението на Сократ и на Хераклит към Христос. Юстин действително вижда и то в значителна чистота този елемент в Христос, който вчера описахме като съотношение между Христос и Исус от Назарет и с оглед на последното, той извежда своята идея за Христовото Същество. В смисъла на своето време, той казва това, което ние и днес можем да повторим със същите думи: Христос или Логосът беше въплътен в човека Исус от Назарет. И той се пита: Добре, но няма Логосът не се е намирал в забележителните личности на предхристиянското време? Нима човекът от предхристиянското време е бил напълно чужд на Логоса? На този въпрос мъченикът Юстин отговаря с „не". Това в никакъв случай не е така, смята той; Сократ и Хераклит също са били хора, в които е живял Логосът. Само че те не го притежаваха изцяло; едва след Христовото Събитие стана възможно човекът да изживее Логоса изцяло в себе си, в неговата първична, съвършена форма.

От подобно изказване на една личност, призната за отец на Църквата, ние най-напред виждаме, че първите християни са били добре запознати с това, което „винаги е съществувало", както казва Августин и което чрез Мистерията на Голгота само се издига до една по-висша форма в Земното развитие. Другото е просто един отговор от първите християнски столетия на въпроса, който днес трябва да поставим самите ние. И тези, които са били все още близо до Събитието на Голгота, както мъченикът Юстин и са знаели много повече за своите предшественици, за хора като

Хераклит и Сократ, са разсъждавали така: Дори и да е живял такъв забележителен човек като Сократ, дори и да е изживявал Логоса в себе си, все пак той не го е изживявал изцяло, не го е изживявал по един съвършен начин в неговата най-интензивна форма. А точно това е важното. Бих казал, че тук сме изправени пред едно свидетелство от по-древно време, че хората действително са усещали дори и да се абстрахираме от Събитието на Голгота как между пред християнските и следхристиянските столетия има нещо, по което хората от преди идването на Христос се различават от тези, които живеят след идването на Христос. Съществуват многобройни исторически доказателства, че древните са били убедени: Сега вече човешката природа е друга; сега вече хората имат други душевни качества.

Нещата са изглеждали така, че когато хората от третото столетие на нашата ера са насочвали поглед към своите предшественици от третото столетие преди идването на Христос, те се досещали: Дори и тези хора да са прониквали по характерния за тях дълбок начин в тайните на съществуването, в душите им не можеше да се разиграе това, което можа да се разиграе в душите на хората след идването на Христос! Следователно думите на Йоан Кръстител: „Променете своите възгледи за света, променете своето разбиране за света, защото времената станаха други!“, и това, което днес се потвърждава от антропософията, е било долавяно, и то извънредно силно, още през първите столетия след идването на Христос. Ние следва да сме наясно: Ако действително искаме да вникнем в еволюцията на човечеството, решително трябва да изоставим крайно погрешното мнение, че човекът винаги е бил такъв, какъвто е той днес. Защото независимо че от подобно становище ние никога не бихме могли да изведем идеята за прераждането, от всичко, което ни е завещала традицията, както и от данните на Тайната наука, ние не трябва да забравяме, че хората от миналите исторически епохи действително са притежавали това, което днес съществува само в подсъзнанието, а именно, определена степен на ясновидство; после те са изгубили тази степен на ясновидство и най-ниската точка, до която са слезли развивайки онези мисловни сили, които заглушават древното ясновидство се намира във времето, когато е станала Мистерията на Голгота.

От материална гледна точка, хората лесно вярват, че една микроскопична част от дадена субстанция може да окаже въздействие върху голямо количество течност. Ако например Вие прибавите една капка от даде на субстанция в определено количество течност, капката се разтваря и може да оцвети цялата течност. В областта на материалния свят това е ясно за всеки. Обаче невъзможно е да вникнем в духовния

живот, ако не разберем, че един подобен процес се извършва не само в материалния, но и в духовния свят. Нашата Земя не е просто онова материално тяло, което нашите очи виждат; нашата Земя има и една духовна обвивка. Както самите ние притежаваме етерно тяло и астрално тяло, така и нашата Земя притежава своите по-висши тела. И както микроскопичното количество от дадена субстанция се разтваря в течността, така и това, което се излъчи духовно при Събитието на Голгота, се разтвори и проникна в духовната атмосфера на Земята, и оттогава неизменно се намира там в духовната атмосфера на Земята. Следователно, от онзи момент насам, в нашата Земя беше вложено нещо, което тя по-рано не притежаваше. И понеже душите не са преградени с никакви материални субстанции, а са като капки, които живеят в духовното море на Земния свят, от онзи момент насам хората са просто потопени в духовната атмосфера на нашата Земя, която от край до край е протъкана от Христовия Импулс. Преди Мистерията на Голгота това не е било така; и тъкмо тази е огромната разлика между живота преди и след идването на Христос. Ако човек не може да си представи, че нещо подобно се случва в духовния живот, той все още не е достатъчно напреднал, за да проумее християнството наистина като един мистичен факт, чието грандиозно значение може да бъде разбрано само в духовния свят.

Ако погледнем назад към до известна степен отегчителните спорове относно същността и личността на Исус от Назарет, както и относно същността и индивидуалността на Христос, ние неизбежно ще усетим независимо дали става дума за гностическите или мистични възгледи на първите християнски столетия -, как най-добрите защитници на младото християнство изпитваха трепетно страхопочитание от този „мистичен факт“ на Христовото Събитие. И тъкмо у първите християнски учители въпреки че техните думи, техните образи са често твърде отвлечени лесно може да се забележи голямото страхопочитание пред всичко онова, което християнството е направило за развитието на света. Тези хора непрекъснато си казваха: Всъщност ограниченият човешки ум, ограничените сили на човешките усещания и чувства са крайно недостатъчни, за да изразят по някакъв начин неизмеримата дълбочина и цялото значение на Голготската Мистерия.

И наистина, това безсилие да бъдат изразени най-висшите истини, до които хората трябва да се докоснат, преминава като един вълшебен полъх през първите християнски столетия, през първите християнски учения. Да, това безсилие може да послужи и като добра поука за онези наши съвременници, които се обръщат към съответните текстове. Нека по отношение на най-висшите истини да проявяваме известна скромност;

защото ако днес хората изпитват смирение и скромност пред това, в което утрешната християнска епоха ще вникне още по-дълбоко, тогава те ще си кажат: Да, несъмнено един ден ние ще знаем много повече, обаче никой, който днес се осмелява да говори върху Мистерията на християнството, не бива да игнорира факта, че нашите днешни познания за Мистерията на Голгота, утре ще се окажат недостатъчни. И понеже искаме да преминем към една по-дълбока характеристика на християнството, необходимо е още днес да изтъкнем, как човек трябва да се отнася към духовния свят, ако е решил да приеме в себе си и да разпространява онези истини, които станаха достъпни за него от края на 19 и началото на 20 век.

Макар и тук да не се говори твърде много за понятието „милост“, това не е пречка активно да практикуваме милостта. И днес за всеки окултист е пределно ясно: понятието „милост“ е неразделно свързано с ежедневно практикуване на милостта. Как да разбираме тези думи?

Чисто и просто, днешният човек е в състояние да прави своите изследвания върху най-дълбоките истини, свързани с християнството, напълно независимо от Евангелията; но от друга страна, всяка жажда за познание, всеки стремеж за максимално бързо обхващане на определен сбор от понятия, биха могли да ни отведат ако не до пълно заблуждение, то и това е сигурно до едно изопачаване на истината. Следователно, ако някой би си казал: „Понеже имам известна окултна подготовка, аз мога да вникна много по-дълбоко в съдържанието, примерно, на Посланията на апостол Павел или Евангелието на Матей“ и би повярвал, че може да се справи с това в определен период от време, той несъмнено ще се измами. Колкото и да проучваме религиозните документи, днес далеч не може да бъде обхванато онова, което ще бъде достойние на бъдещите поколения. За окултния изследовател има едно златно правило: Ти трябва да имаш достатъчно търпение и да чакаш, докато истините дойдат при теб, а не да тичаш след тях.

Лесно може да се случи например следното: Някой би се усетил готов да пристъпи към Посланията на апостол Павел и да вникне в това или онова, понеже то му се открива чрез неговия отворен поглед в духовния свят; но ако в същото време поиска да вникне в друг пасаж може би съседен на първия -, той вече не би успял да постигне нищо! За днешната епоха е крайно необходимо да бъде подтискана „горещата жажда за познание“. Хората би трябвало по-скоро да си кажат: Ето, милостта ми откри определен брой истини и сега аз търпеливо ще очаквам, докато в душата ми се вляят и други истини.

Днес действително е необходимо едно по-скоро пасивно поведение спрямо истините, за разлика от положението преди 20 години. Защо? Защото едва сега нашите духовни сетива са достатъчно узрели, за да

позволят на истините да проникнат в нашите души. Тук става дума за едно практическо учение относно изследването на духовните светове, особено що се отнася до Христовото Събитие. Напълно погрешно е, когато хората вярват, че трябва активно да овладеят нещо, което всъщност следва да проникне в тях по един пасивен начин. Нека да сме наясно: ние можем да бъдем тези, които искаме, само дотолкова, доколкото сме удостоени от духовните Същества! И всичко, което вършим като медитации, концентрации и т.н., има за цел само отварянето на нашите очи, а не активното овладяване на истините, които сами трябва да дойдат при нас, а не ние да тичаме след тях.

В известен смисъл нашата епоха е вече узряла, за да могат онези, които се отличават с пасивност в душевното си развитие, да постигнат настроение на всеотдайност а с друго настроение не може да се навлезе в духовните светове -, и то ще им позволи да разберат основния факт, който днес поставихме в центъра на нашето изложение: Че след Мистерията на Голгота, планетарното тяло на Земята пое в себе си, като един вид капка, определена духовна субстанция. Днес човешките души са вече достатъчно узрели, за да проумеят този факт! В противен случай просто не биха се случили много от нещата, на които сме свидетели напоследък. Достатъчно е да припомним само следното: Ако великата душа на Рихард Вагнер*30 не би узряла по един подобен пасивен начин, ако не би предусетила как след Мистерията на Голгота в духовната атмосфера на Земяното човечество се влива нещо свършено ново, тогава ние нямаше да имаме неговия „Парсифал“. Можем да прочетем това у Рихард Вагнер там, където той говори върху значението на Христовата кръв. А в нашата епоха Вие ще откриете и много други личности, които просто улавят това, което се носи в атмосферата около тях.

И сега: защо Антропософията е тук? Тя е тук защото фактически днес много човешки души, много повече отколкото те самите предполагат, имат възможност да получат от духовния свят такива впечатления, как вито вече описахме, но за целта те се нуждаят от известно улеснение, изразяващо се в правилно разбиране на духовния свят. И всъщност, общо взето, никой не попада в Антропософията с неузряло сърце, никой не търси антропософията, без да е тласнат от искрен копнеж за овладяването на онова познание, за което стана дума току-що. Естествено, има хора, които влизат в Антропософското Движение поради любопитство или други подобни причини. Обаче онези, които са влезли в него, следвайки искрения зов на своите сърца, изпитват непреодолимия копнеж да отворят душите си за всичко онова, което започвайки още от наши дни се подготвя като бъдеща епоха от развитието на Земяното човечество. Днешните хора се нуждаят от антропософията, защото душите отново ще

станат други, различни от това, което са били преди известно време. Както по времето, когато се разигра Мистерията на Голгота, душите претърпяха една огромна промяна, така и в края на нашето хилядолетие, а и през следващото хилядолетие, душите отново ще претърпят друга, не по-малка промяна. Възникването на антропософски ориентираната Духовна наука е свързано с обстоятелството, че душите, макар и да нямат ясното съзнание за това, все пак смътно предусещат, че този процес вече е започнал. И тъкмо тази е причината да се заемем с едно чисто антропософско разглеждане на Евангелията. Ако Вашата вътрешна честност Ви подсказва, че Христовото Събитие както го описахме вчера съдържа в себе си една висша истина, тогава Вие ще разберете, че с нашата антропософска интерпретация на Евангелията се постига нещо много повече, отколкото с всички други тълкувания на Евангелията, каквито бяха предприемани през изтеклите столетия, включително и до наши дни. Защото ако някой вземе в ръцете си отпечатаните лекционни цикли, или си припомни лекциите, свързани с Евангелията, той ще види, че ние навсякъде се позоваваме на такива истини и факти, които изобщо не могат да бъдат установени с помощта на днешните евангелски текстове.

Грубо казано, това означава следното: От съществуващите днес преводи на Евангелията, човекът вече не може да стигне до това, което те искат да му кажат; защото в известен смисъл, такива каквито са те днес, всъщност Евангелията са направо неизползваеми. И така, какво следва да се прибави към обяснението на Христовото Събитие?

За онези, които приемат антропософската интерпретация на Христовото Събитие, и без друго е ясно, че Евангелията са били написани от хора, разполагащи с отворен духовен поглед към Христовото Събитие; следователно, те не са възнамерявали да напишат някаква официална „биография“, а с помощта на древните съчинения за посвещението тези неща са подробно описани в „Християнството като мистичен факт“ са показали как това, което по-рано се е разигравало в дълбините на Мистериите, сега чрез божествения ход на общочовешката еволюция бива пренесено, вече като исторически факт, в Христовото Събитие. И така, това, което по-рано е ставало в ограничен размер с посвещавания ученик в Мистериите, същото става и с онова Същество, което наричаме Христос, и то без да е налице онази подготовка, която беше необходима за хората, без да е налице и външната недостъпност на Мистериите; сега то се разиграва пред очите на всички под формата на едно историческо събитие. Да, това, което по-рано беше достъпно само за кандидата на Мистериите, сега се разиграва пред очите на всички!

Това е нещо, което изпълваше първите християнски учители с дълбоко страхопочитание. И когато после те се обръщаха към Евангелията, о, тогава в душите на истинските християнски учители се пораждаше силното усещане, че те всъщност са недостойни да разгадаят дълбокия смисъл на Евангелията.

Но същият този факт породи и нещо друго, което е свързано с необходимостта днес Евангелията да се интерпретират в духа на антропософски ориентираната Духовна наука. Ако сте проследили антропософската интерпретация на Евангелията, Вие сигурно сте забелязали, че тя не се опира на отделните евангелски текстове. Защото това, което ни предлагат четирите Евангелия, първоначално се явява като нещо съвсем незадоволително. Напротив, тя се опира на четенето в Хрониката Акаша*31, онази духовна писменост, за която често е ставало дума в нашите среди. И така, най-напред имаме четенето в Акаша, и едва после търсим съответното място, съответното изречение в някое от Евангелията; след което проверяваме дали и доколкото отговаря на формата, която винаги може да бъде възпроизведена в Хрониката Акаша. Да, Евангелието на Матей, Евангелието на Марко, Евангелието на Лука действително трябва да бъдат възпроизведени в Хрониката Акаша. И едва сравнението на евангелския текст с първообразите в Акаша може да ни убеди, че това или онова изречение следва да се разбира по този или онзи начин; защото всяко от евангелските изречения, което се опира само на буквите, лесно може да доведе до грешки и объркване. Занапред Евангелията трябва да бъдат не само тълкувани, а действително възпроизвеждани в тяхната истинска, първоначална форма. И когато после някой хвърли поглед към това, което е възпроизведено, той вече не би могъл да твърди: „Това може да е вярно или да не е вярно“, понеже след като установим съпадението между текста и първообразите в Акаша, за нас ще бъде пределно ясно, че единствено четенето в Хрониката Акаша може да ни гарантира истинността на евангелските текстове. Едва сега Евангелията се превръщат в доказателство, че това, което те твърдят, следва да се разбира дословно. Ето само един пример: Нека да си спомним, че при осъждането на Христос Исус, Той беше попитан дали, примерно, е цар, изпратен от Бога, и тогава Той отговаря на питащия: „Ти казваш това?“*32 Сега всеки, който размишлява честно и не иска да тълкува Евангелията според методите на съвременните професори, ще си каже: Всъщност в този отговор на Христос Исус „Ти казваш това!“ аз не виждам никакъв смисъл, независимо дали търся този смисъл в областта на чувствата или в областта на разума. Защото ако вземем нещата от към страна на чувствата, ние се питаме, защо Той се изказва толкова неопределено с тези думи „Ти казваш това!“. Ако Той

иска да каже: „Да, това е правилно“, смисълът се губи; защото думите на питащия изразяват не някакво твърдение, а един въпрос. Може ли, следователно, това да представлява един смислен отговор? Ако вземем нещата от към страна на разума как бихме могли да допуснем, че Този, който притежава една толкова всеобхватна мъдрост, ще си послужи с подобно формулиране на своя отговор? Ако обаче разгледаме тези думи според начина, по който са записани в Хрониката Акаша, те придобиват съвършено друг смисъл. Защото в Хрониката Акаша не е записано: „Ти казваш това“, а нещо съвсем друго: „Като отговор това би трябвало да дадеш самият ти!“, или с други думи: На твоя въпрос аз би трябвало да дам такъв отговор, който един човек никога не бива да дава по отношение на себе си, защото този отговор може да даде само онзи, който стои срещу него. Дали това е истина или не е истина аз не искам да кажа; признаването на тази истина засяга не мен, а теб. Ти трябва да кажеш това; единствено тогава то би могло да има някакво значение!

Сега Вие бихте могли да възразите: Това може и да е вярно, но може и да не е вярно! Разбира се, ако някой иска да разсъждава абстрактно, той би имал право. Но когато обхващаме с поглед цялата сцена и се питаме: Мога ли аз да разбера евангелския текст по-добре, ако взема предвид записаното в Хрониката Акаша?, тогава всеки ще се убеди, че тази сцена може да бъде разбрана само по този начин. И тогава той ще трябва да признае, че последният преписвач или преводач на този текст вече не е разбирал нещата, понеже те са трудни, поради което е записал една неточност. И който знае, колко много неща в света са били записвани неточно, изобщо няма да се учуди, че тук сме изправени именно пред една неточност. Следователно, намирайки се в началото на една нова епоха, нямаме ли правото да възстановим Евангелията според първообразите, които откриваме в Хрониката Акаша?

А как са изглеждали нещата, свързани с този въпрос, се вижда ясно и това може да се докаже исторически -, когато се обърнем към Евангелието на Матей. Достатъчно е да споменем, че най-доброто, което е казано относно възникването на Матеевото Евангелие, се намира в третия том на „Тайното учение“ от Е.П. Блаватска; необходимо е само правилно да си служим с него.

Има един отец на Църквата, Йеронимус*33, който е писал през втората половина на 4 век. От това, което той пише, научаваме нещо, което може да бъде потвърдено и от духовно-научното изследване: че първоначално Евангелието на Матей е било написано на еврейски език и че всъщност този отец на Църквата е получил такъв екземпляр от Евангелието на Матей днес вероятно бихме казали такова „издание“ където текстът е бил записан с все още достъпните еврейски букви, но не и на говоримия по

това време еврейски език. Следователно, Евангелието на Матей, което Йеронимус получава, било написано така, сякаш виждаме пред себе си, примерно, едно стихотворение от Шилер, написано с гръцки букви; т.е. Евангелието на Матей, което Йеронимус държи в ръцете си, е било написано с буквите на един друг език. И сега този отец на Църквата е натоварен от своя владика със задачата да преведе целия текст на Матеевото Евангелие. При този превод обаче той постъпва по един много странен начин. Първоначално той сметнал, че би било твърде опасно да преведе Евангелието на Матей в буквален смисъл, понеже в него явно се намирили подробности, които тогавашните притежатели на Свещеното писание са искали да скрият от непосветените. После Йеронимус сметнал, че ако би превел Евангелието на Матей в буквален смисъл, вместо назидание то би предизвикало само разруха и объркване сред хората. И как постъпил сега църковният отец Йеронимус? Той просто премахнал изреченията, които според него и според тогавашното мнение на Църквата можели да объркат хората, и ги заменил с други. Обаче от неговите съчинения ние научаваме и нещо друго, което изглежда най-съмнителното в цялата тази работа, а именно, че Йеронимус знаел: Само онзи можел да разбере Евангелието на Матей, който вече е посветен в неговите тайни, и той открито признава, че не принадлежи към посветените. Или с други думи, той признава, че не разбира Евангелието на Матей! И все пак го превежда. Ето как днес ние държим в ръцете си едно Евангелие на Матей, съставено от човек, който не е могъл да го разбере, макар че впоследствие така свикнал със своя текст, че обявявал за ерес всичко онова, което се различавало от него!

Но сега, това, което ни интересува най-вече, и което трябва да изтъкнем, е следното: Защо тези, които в самото начало на християнската епоха са се придържали главно към Евангелието на Матей, са го предавали само на такива хора, които са били посветени в неговите тайни?

Ние можем да си дадем отговор на този въпрос само ако стигнем до едно антропософско обяснение, отнасящо се до характера на посвещението изобщо. По един или друг повод тази тема често е била обсъждана пред Вас; ставало е дума, например, че посвещението т.е. състоянието, чрез което човек стига до ясновидски способности ни довежда до някои основни истини за света. За обикновеното съзнание, тези истини са от такова естество, че първоначално изглеждат напълно абсурдни. Но има и нещо друго. Ако най-висшите истини, т.е. тези, които са достъпни на посветения, станат достояние на неподготвения човек когато например той се досети за тях, което в определени случаи е напълно възможно, или пък ако му бъдат съобщени в откъслечен вид

тогава те се превръщат в нещо изключително опасно за неподготвения човек, дори и да става дума за съвсем елементарни истини. Даже ако би могъл да чуе най-чистите и възвишени описания на света, те биха се оказали разрушителни за него и неговото обкръжение. Който днес притежава най-висшите истини, той много добре знае, че би било неправилно да повика, примерно, някого при себе си и да му ги съобщи. Най-висшите истини са от такова естество, че е невъзможно, така да се каже, една уста да ги изговори и едно ухо да ги чуе. Пътят за съобщаване на най-висшите истини е друг: Човекът, който е решил да бъде ученик, трябва да бъде подготвен бавно и внимателно и тази подготовка следва да протече по такъв начин, че в заключителния етап споделянето, оповестяването на тайните да стане не от уста на ухо, а в определен момент, благодарение на своята подготовка, ученикът да стигне до там, че пред него да се появи самата тайна. Или с други думи: не е нужно тази тайна да бъде произнесена от една уста и да бъде чута от едно ухо; тя просто трябва да се роди в душата благодарение на това, което е станало между учителя и ученика. Няма никакво средство, с което тайните могат да бъдат изтръгнати от посветения; защото наистина, никой не може да бъде принуден чрез никакви физически средства да издаде нещо от съдържанието на висшите тайни. Да, такава е природата на висшите тайни. И лесно би се случило, например, следното: ако един неподготвен човек научи от устата на друг това, което следва да бъде родено в собствената му душа, то ще се окаже фатално също и за другия; защото в този случай „говорителят“ би останал до края на сегашната си инкарнация в пълната власт на „слушателя“. Обаче това е нещо, което никога не може да се случи, ако учителят само подготвя ученика, ученикът се стреми към това, истините да се родят в собствената му душа.

Когато знаем тези подробности, ние разбираме причината, поради която първоначалното Евангелие на Матей не можа да бъде непосредствено предадено на хората от онази епоха: те просто не бяха подготвени за него. Защото ако самият Йеронимус, църковният отец, не беше подготвен, какво можеше да се очаква от останалите? Онези, които най-напред се докоснаха до Евангелието на Матей, ебионитите, не бързаха да разпространяват оригиналните текстове, понеже те биха били така изопачени от неподготвените им съвременници, че неизбежно щяха да доведат до това, което казва и самият църковен отец Йеронимус: Те щяха да послужат не за назидание, а за да разрушат всичко около себе си. Йеронимус е разбирал това и все пак се е заловил с превода на Матеевото Евангелие. Или с други думи: Евангелският текст е бил предоставен на хората; Евангелието на Матей е започнало да упражнява своите

въздействия в света! И ако сега се огледаме около нас за тези въздействия, ние би трябвало да ги обясним с помощта на окултните истини. Кой от тези, които стоят здраво в областта на окултизма, би могъл да допусне, че всички гонения и т.н. в християнския свят, биха могли да бъдат свързани с принципа на самия Христос Исус? Има ли някой от стоящите здраво в областта на окултизма, който не би си казал: Да, в мировата еволюция се вля нещо, което не може да бъде разбрано в смисъла на християнското развитие? Накратко: Тук ние сме изправени пред едно огромно недоразумение.

Когато вчера обсъждахме величието и значението на Аполоний от Тиана, ние дори го нарекохме „Адепт“. И обратно, ако разлистим автентичната раннохристиянска литература, ние навсякъде ще се натъкнем на обвинението срещу Аполоний от Тиана, че всичко, което е извършил, е станало под влиянието на Дявола. Тук ние виждаме не само едно неразбиране, но и едно изопачаване на Аполоний от Тиана както на него вата личност, така и на неговите дела. Но това е само един от многото подобни примери.

И така, за нас е ясно, че Евангелията са предадени на поколенията по такъв начин, който задължително е трябвало да предизвика недоразумения и че днес задачата на всички нас, които сме свързани с окултизма, е да се върнем назад към истинския смисъл на християнството, по отношение на който през първите столетия на нашата ера са допуснати много грешки; ние разбираме също, че християнството ще изживее своята следваща епоха по съвсем различен начин, отколкото досега. От друга страна, нещата които обсъждаме тук, могат да бъдат дискутирани само от хора, които са се присъединили към нашето духовно-научно течение от последните години, или имат добрата воля активно да търсят антропософските истини в своите сърца. Понеже общо взето между Мистерията на Голгота и днешното време душите са минали през една инкарнация поне през една -, свързана с една или друга степен на познание, днес вече може да се говори върху Евангелията без някакво опасение, че това може да предизвика беда или нещастие.

И така, ние се натъкваме на странния факт, че Евангелията така или иначе трябваше да бъдат предадени на поколенията, обаче самото християнство можеше да бъде разбрано само в неговата бледа, несъвършена форма; докато в същото време Евангелията изискваха такива изследователски методи, които трудно се ориентираха в това, кое е историческо и кое не, в резултат на което стана възможно отричането на абсолютно всичко. Обаче рано или късно това, което представлява първоначалната форма, трябва да се влее в сърцата и душите; и то ще породи една нова сила, за да може онова, което ще застане пред хората,

да бъде действително прието от онези, които са усетили цялото достойнство на събитията от Йоановото Кръщение до Мистерията на Голгота.

Да, една окултна интерпретация на Христовото Събитие е крайно необходима подготовка за душите, които в близко бъдеще ще трябва да изживеят нещо съвършено ново, защото рано или късно, у хората ще се утвърдят нови душевни способности. И старата форма на Евангелията ще постигне своята истинска стойност едва благодарение на това, че хората ще се научат да ги четат с помощта на това, което ги приближава до истинското им значение: С помощта на Хрониката Акаша. Огромното и цялостно значение на Събитието от Голгота може да бъде разбрано само чрез окултното изследване. Същото се отнася и до последиците, които това Събитие има за човешките души тези последици могат да бъдат разбрани само чрез окултното изследване. Ето какво именно ни предстои през следващите дни, доколкото то изобщо може да бъде обхванато в рамките на този кратък лекционен цикъл: Да хвърлим светлина във всички онези изживявания, до които човешката душа можа да стигне под влиянието на Христовия Импулс, за да се издигне после до познанието за това което е станало в Палестина и на Голгота, и то в един много по-дълбок смисъл, отколкото беше възможно до сега.

ПЕТА ЛЕКЦИЯ

Карлсруе, 9 Октомври 1911

Ако от досегашните лекции сте се убедили, че Христовият Импулс следва да бъде разглеждан като най-дълбоко проникващата сила в хода на общочовешкото развитие, Вие несъмнено ще се съгласите, че за да вникнем в цялото значение на Христовия Импулс, са необходими немалки духовни усилия. Естествено, в широките кръгове е застъпен лошият навик да се казва, че най-висшите неща в света би трябвало да се разбират по най-простия начин; и когато някой е принуден да говори твърде сложно за тайните на битието, хората изобщо не го изслушват, понеже се придържат към принципа: Истината трябва да бъде проста. Несъмнено, накрая тя се оказва действително проста. Ако обаче в определен момент искаме да се докоснем до най-висшата истина, не е трудно да се досетим, че първо трябва да изминем определен път. И така, ние отново ще съпоставим някои факти, за да се ориентираме от духовна гледна точка в цялото величие, в цялото значение на Христовия Импулс.

Достатъчно е да разлистим Посланията на апостол Павел и ние веднага ще открием, че Павел за когото знаем, че е положил огромни усилия, за да включи свръхсетивната природа на Христос в човешката култура всъщност прибягва до цялата еволюция на човечеството, само и само да

изясни понятието за Христос, идеята за Христос. Когато се оставяме под въздействията на Павловите Послания, ние се усещаме разтърсени от неизмеримата простота и от могъщата проникваща сила на неговите думи. Обаче всичко това се дължи на факта, че до тази простота Павел стига само благодарение на своето собствено посвещение, така че въпросната простота следва да разглеждаме не като изходна точка за истината, а като логично следствие от истината. И сега, ако искаме да вникнем в чудесните, монументални и прости думи на Павел за Христовото Същество, ние трябва да си послужим с нашето антропософско познание, за да се приближим до онова разбиране относно човешката природа, заради чието по-нататъшно развитие всъщност Христос дойде на Земята. Ето защо, нека да насочим нашия окултно обучен поглед към това, което вече знаем за човешката природа. Както знаете, според неговото протичане във времето, ние разделяме човешкия живот на две съставни части: Времето между раждането, респективно зачатие и смъртта, и времето между смъртта и поредното ново раждане. Когато разглеждаме човека в условията на физическия живот, ние знаем, че за окултния поглед той се представя като една четворна същност, обаче не застинала, а намираща се в процес на развитие: Физическо тяло, етерно тяло, астрално тяло и Аз. Ние знаем още, че за да разберем човешкото развитие, на всяка цена трябва да се запознаем с окултната истина, според която този Аз който ние долавяме в чувствата и усещанията, когато се абстрахираме от външния свят и се стремим да живеем вътре в себе си че за окултния поглед този Аз преминава от една инкарнация в друга инкарнация. Знаем също, че Азът е един вид обвит въпреки че „обвит“ е неподходяща дума, но засега все пак можем да си послужим с нея от другите три съставни части на човешката природа, от астралното тяло, етерното тяло и физическото тяло. За астралното тяло ние знаем, че в известен смисъл то придружава Аза през различните инкарнации. Макар че през периода на Камалока голяма част от астралното тяло бива отделена, или по-добре казано, отхвърлена, все пак през поредицата от инкарнации това астрално тяло остава за нас като един вид силово тяло, носещо в себе си това, което сме натрупали в хода на една инкарнация като морален, интелектуален и естетически напредък. Това, което представлява истинския напредък, е свързано в едно цяло от силата на астралното тяло, и преминава от една инкарнация в друга инкарнация заедно с Аза.

По-нататък знаем, че непосредствено след смъртта, от етерното тяло също бива изхвърлена една твърде голяма част, но въпреки това от него остава един екстракт, който ние също вземаме със себе си от една инкарнация в друга. Нещата стоят така, че през първите дни

непосредствено след смъртта ние се сдобиваме с един ретроспективен поглед и обхващаме цялата панорама от образи, представящи нашия дотогавашен живот и от образното съдържание на този ретроспективен поглед ние извличаме етерния екстракт, етерния резултат, за който стана дума. Остатъкът от етерното тяло, под една или друга форма, която зависи от индивидуалното развитие на конкретния човек, преминава във всеобщия етерен свят.

Когато насочим поглед към четвъртата съставна част на човешкото същество, към физическото тяло, първоначално положението изглежда такова, сякаш след смъртта физическото тяло просто изчезва във физическия свят. И на пръв поглед това като че ли може да бъде дори доказано, понеже за външния поглед физическото тяло след смъртта чисто и просто се разпада, разлага се. Само че сега въпросът гласи и всеки последовател на Духовната наука би трябвало да си го зададе: Нима всичко, което външното физическо познание може да ни открие за съдбата на нашето физическо тяло, е илюзия, Майя? И всъщност за онзи, който е започнал да разбира Духовната наука, отговорът не е толкова труден. Когато човек е започнал да разбира Духовната наука, той си казва: Всичко, което ни предлага сетивният свят, е Майя, илюзия. Как може тогава да очакваме, че е действително вярно това, което толкова грубо се набива в очи, а именно, че физическото тяло, независимо дали е заровено в земята или кремирано, изчезва безследно? Може би тъкмо зад външната Майя, която е характерна за целия сетивен свят, се крие нещо много по-дълбоко?

Нека да продължим нататък: Припомнете си, че за да разберем Земяното развитие, ние трябва да познаваме миналите въплъщения на нашата планета; че трябва внимателно да изучим Сатурновото, Слънчевото и Лунното въплъщение на Земята. Ние твърдим, че както всеки отделен човек, така и Земята минава през своите поредни въплъщения и това, което представлява нашето физическо тяло, е подготвено в хода на човешката еволюция още през епохата на Стария Сатурн. Докато през епохата на Стария Сатурн е изключено да се говори за човешко етерно тяло, астрално тяло и Аз в днешния смисъл на тези думи, зародишът на физическото тяло вече беше вложен там, на Стария Сатурн. През време на Слънчевото въплъщение на нашата Земя, този зародиш се преобразява и в неговата нова форма става възможно да бъде включено етерното тяло. През време на Лунното въплъщение на нашата Земя физическото тяло отново се преобразява и наред с етерното тяло което на свой ред също се преобразява в него, т.е. във физическото плюс етерното тяло става възможно да бъде включено астралното тяло. А през време на Земяната

епоха към физическото плюс етерното, плюс астралното тяло се присъединява и Азът.

Да, и ако сега сетивните възприятия биха били верни, ние би трябвало да приемем че това, което човекът носи още от Стария Сатурн, неговото физическо тяло, просто се разлага или изгаря, с една дума, просто изчезва и преминава във външните елементи, след като милиони и милиони години през епохите на Стария Сатурн, Старото Слънце и Старата Луна божествено-духовните Същества са положили неимоверни усилия, за да създадат и поддържат това физическо тяло! Следователно, нещата биха изглеждали така, сякаш в хода на четири, или ако щете на три планетарни състояния, Сатурн, Слънце и Луна, цяло войнство от Богове е работило за изграждането на един миров елемент, какъвто е нашето физическо тяло, и сега, през Земната епоха те изведнъж решават този миров елемент да изчезва безследно всеки път, когато един човек умира! Да, това би представлявало твърде странно зрелище, ако Майя а от външното наблюдение не може да се очаква нищо друго би имала право. А сега нека да се запитаме: Възможно ли е Майя да има право?

На пръв поглед окултното изследване сякаш съвпада по един странен начин със становището на Майя. Ако си припомните описанията на окултното познание за човешкия живот след смъртта, излиза, че то отделя почти никакво внимание на физическото тяло. Там става дума, че човекът се освобождава от своето физическо тяло. После се говори за етерното тяло, за астралното тяло, за Аза, а физическото тяло не се взема под внимание и изглежда така, сякаш с премълчаването на окултното познание се дава право на илюзията, на Майя. Да, на пръв поглед изглежда точно така. И в известен смисъл Антропософията има основания за подобни изводи, понеже всяко по-нататъшно изследване би трябвало да се опира на христологията. Защото върху това, което по отношение на физическото тяло надхвърля областта на Майя, ние не можем да се произнасяме със сигурност, без преди това да сме обяснили по един задоволителен начин Христовия Импулс и всичко, което е свързано с него.

Когато на първо време разглеждаме това физическо тяло, такова, каквото то е изглеждало в съзнанието на хората през един решителен момент от еволюцията, ние ще установим нещо твърде забележително. Нека да се обърнем към три разновидности на народното съзнание и да видим какво мнение са имали хората за всичко онова, което е свързано с нашето физическо тяло, именно през една от решаващите епохи за общочовешката еволюция. Нека да започнем с гърците. Ние знаем, че гърците са онзи забележителен народ, чието истинско развитие протече през Четвъртата следатлантска културна епоха. Знаем още, че тази

Четвърта следатлантска културна епоха започва през 7-то, 8-то, 9-то столетие преди нашето летоброене и че завършва през 13-то, 14-то, 15-то столетие на нашето летоброене, след Събитието от Палестина. Външните предания, легенди и исторически документи лесно могат да потвърдят това, което вече сме казали за тази епоха. Ние виждаме, че първите доста смътни сведения за древна Гърция датират едва от 6-то, 7-то столетие преди нашето летоброене, докато легендите и митовете, естествено, идват от много по-далечното минало. Обаче ние знаем също, че истинското историческо величие на древна Гърция се заражда в предходната епоха, а именно в Третата следатлантска културна епоха. Омир например, получава своите инспирации през епохата, която е предхождала Четвъртата следатлантска епоха; а Есхил, който е живял толкова по-рано, че някои от неговите съчинения са напълно изгубени, ни връща назад към мистериината драматика, отзвук от която са и неговите драми. Ето как Третата следатлантска културна епоха прониква в древна Гърция, макар че кулминацията на елинството се пада именно в Четвъртата следатлантска културна епоха. И ние трябва да заявим: неповторимата гръцка култура е най-чистият израз на Четвъртата следатлантска културна епоха.

Впрочем от древна Гърция до нас са достигнали и онези забележителни думи, които ни позволяват да проникнем дълбоко в душата на гръцкия герой: По-добре е да си просяк. в горния свят, отколкото цар в страната на сенките*34. Тези думи са извънредно показателни за дълбоките усещания на гръцката душа. От тях просто се излъчва цялата класическа красота, цялото класическо величие на човешките идеали, валидни за видимия физически свят. Замислим ли се за древните гърци, неизбежно си спомняме и онези превъзходни форми на човешкото тяло, култивирани в гръцката гимнастика, в монументалните състезателни игри, към чието карикатурно подражание днес се стремят само онези, които нямат дори някакво далечно предчувствие за истинската същност на древното елинство*35. Че всяка епоха трябва да има своите собствени идеали ето какво следва да имаме предвид, ако искаме да разберем, как формирането на външното физическо тяло, такова, каквото го виждаме в условията на физическия свят, беше една от особените привилегии на гръцкия дух; и как по-нататък изобразяването на художествения идеал на човека, това подчертаване на външната човешка форма с помощта на пластиката, също се очерта като една от привилегиите на гръцкия дух.

И ако към всичко това прибавим напредъка на човешкото съзнание, каквото е то при един Перикъл, където от една страна индивидът насочва своя поглед към общочовешкото, а от друга страна стои здраво на своите нозе и се чувствава като господар и цар в територията на своя град, ако се

оставим под въздействието на тези усещания, тогава ние трябва да си кажем: Истинската любов на древните гърци беше насочена към човешката форма, такава, каквато тя се откриваше пред тях на физическото поле, а естетиката от своя страна също допринасяше за усъвършенствването на тази форма. Там, където хората обичаха по този начин и разбираха по този начин онази част от човека, която е видима за физическите очи, там те се отдаваха на следната мисъл: Когато от човешката природа е отнето това, което придава такава красота на неговото физическо тяло, остава нещо, което не може да бъде толкова високо оценено, колкото онези качества, които са отнети при смъртта! Тази висша любов към външната форма по необходимост доведе до там, хората да гледат с песимизъм към това, което остава от човека, след като той вече е минал през Портата на смъртта. И колко характерно за гръцката душевност е, че същите очи, които с такава любов се визираха във външната форма, се изпълваха с дълбока печал при мисълта, че след смъртта човешката индивидуалност ще бъде лишена от тази форма и занаяд човешката индивидуалност ще живее без тази форма! Ако сериозно размислим върху тази по-скоро емоционална подробност, ние трябва да признаем: В лицето на древните гърци имаме онова човечество, което в най-висша степен ценеше и обичаше външната форма на човешкото физическо тяло и изпадаше в тежка меланхолия, когато човекът трябваше да потъне в лоно то на смъртта.

А сега нека да се обърнем към една друга разновидност на съзнанието, която се очерта приблизително през същата епоха. Нека да се обърнем към съзнанието на Буда, което след известно време се предаде и на неговите последователи. Тук ние сме изправени пред почти пълната противоположност на това, което описахме като характерно за елинството. Достатъчно е да си припомним, че същността на една от четирите основни истини, до които стига Буда, може да бъде изразена по следния начин: Човешката индивидуалност е доведена до това мъчително съществуване и до оковите на външната физическа форма най-вече от горещите желания. А защо човешкото съществуване е мъчително? Защото, казва Буда, раждането е страдание, болестта е страдание, старостта е страдание, смъртта е страдание! И в тази основна черта на будизма се крие нещо, което кара човека да си казва: Чрез всичко онова, което ни обгръща като една външна обвивка, нашата индивидуалност, която с раждането слиза от божествено-духовните висини и след като мине през Портата на смъртта отново се завръща там, чрез всичко това човешката индивидуалност непрекъснато е изложена на страдание; и общо взето има само едно спасение за човека и то е изразено в четирите велики, свещени истини на Буда: Освобождаване от външното

съществуване, отхвърляне на външната обвивка. Или с други думи: Индивидуалността да поеме такъв път на развитие, че да бъде в състояние колкото е възможно по-скоро да отхвърли външната обвивка!

Следователно, тук наистина сме изправени пред противоположното усещане на това, което изпитваха древните гърци. Колкото по-силно древните гърци са обичали и ценили външната телесна обвивка и са изпадали в дълбока тъга при нейното отхвърляне, толкова по-слабо са я ценили последователите на Буда, считайки я за нещо, което трябва да бъде отхвърлено час по-скоро. А с това беше свързана и основната задача на Буда: да се води борба срещу жаждата за онова съществуване, което човекът води в оковите на външната телесна обвивка.

А сега нека да се потопим още по-дълбоко в светоусещането на Буда. Тук ние се натъкваме на нещо, което в рамките на будизма може да се разглежда като един вид теория за последователните инкарнации на човека. В случая не става дума за това, което отделният човек мисли върху теорията на Буда, а за това, което е проникнало в съзнанието на будистите. По този повод аз често съм казвал: Едва ли има по-добра възможност да се доближим до усещанията на един будист, които той би трябвало да изпитва по отношение на последователните човешки инкарнации, от тази, да се задълбочим в разговора между цар Милинда и един будистки мъдрец. Легендата разказва, как будисткият мъдрец Нагазена поучава цар Милинда; той го приканва да размисли, след като е пристигнал с каляска, дали освен колелетата, осите, седалката, покрива и т.н., колесницата не притежава и нещо друго. „Щом си пристигнал с своята каляска, помисли си, велики царю", обръща се мъдрецът Нагазена към царя, „че всичко, което стои пред теб като каляска, не е нищо друго освен колелета, оси, седалка, покрив и освен всичко това, за каляската остава само една дума, която сглобява в едно цяло колелета, осите, седалката, покрива и т.н. Следователно, ти не можеш да говориш за някаква особена индивидуалност на каляската; и трябва да си наясно, че „каляска" е само една празна дума, ако ти мислиш за нещо друго, а не за нейните съставни части.

Докато поучава цар Милинда, Нагазена избира и една друга притча. „Погледни бадемовия плод, който расте на дървото", казва той, „и помисли, че семето е взето от друг плод, заровено е в земята и изгнива; но от него израства дървото, на чиито клони виждаме бадемовия плод. Можеш ли да твърдиш, че плодът върху дървото има нещо общо с онзи плод, с онова семе, от което е израснало дървото, освен името и външната форма?" Нагазена иска да каже: Колкото общо има бадемовият плод върху дървото с онзи бадемов плод, който е бил посят в земята като семе, толкова общо има и човекът със своята предишна инкарнация; и който

вярва, че това, което стои пред нас като човек, непрекъснато застрашаван от болести и смърт, е нещо друго, освен име и форма, допуска същата грешка, както и онзи, който вярва, че в каляската в думата „каляска" се съдържа нещо друго, освен нейните части: Колелета, оси, седалка и т.н. От предишната инкарнация в новата инкарнация не преминава нищо от това, което човекът е свикнал да нарича свой Аз.

Ето кое е важното! И непрекъснато следва да подчертаваме: Не става дума за това, как един или друг интерпретира този или онзи израз на Буда, а как будизмът навлезе в съзнанието на поколенията, какво той можа да предложи на душите! А какво будизмът даде на душите, това е показано съвсем ясно и нагледно с притчата, в която се разказва за цар Милинда и будисткия мъдрец Нагазена. Това, което ние наричаме „Аз" и за което казваме, че човекът го усеща едва, когато започне да размишлява за своята вътрешна същност, за него будистът казва: Въщност то е нещо, както всички други неща; то принадлежи към света на Майя и изобщо не преминава от една инкарнация в друга инкарнация.

Веднъж, макар и по друг повод, аз споменах: ако на мястото на будисткия мъдрец би застанал един християнски мъдрец, неговите думи към цар Милинда щяха да са съвсем други. Будисткият мъдрец се обръща към царя: Погледни каляската: колелета, седалка и т.н., това са частите на каляската, и извън всички тях, „каляска" е само име и форма. Когато изговаряш думата „каляска", ти не се доближаваш до реалността; искаш ли да се доближиш до реалността, ти трябва да назовеш частите.

В същата ситуация християнският мъдрец би се изразил по съвсем друг начин: О, мъдри царю Милинда, ти пристигна тук със своята каляска. Погледни сега тази каляска: там ти виждаш само отделните колелета, седалката и т.н. Но аз те питам: Можеше ли да пристигнеш тук само с колелетата? Можеше ли да пристигнеш тук само със седалката? и т.н. Следователно, към която и част да посегнеш, ти не можеш да пътуваш с нея до тук! Доколкото са отделни части, те съставляват каляската; но ти не можеш да дойдеш до тук върху частите. И когато отделните части, взети заедно, образуват каляската, необходимо е и нещо друго, освен това, че те са части. В случая е необходима една точно определена мисъл, която свързва частите в едно цяло. Да, мисълта за каляската е нещо извънредно необходимо: наистина, ти не можеш да го видиш, но трябва да признаеш, че то съществува! После мъдрецът би преминал към човека и би казал: От отделния човек ти можеш да видиш само външното тяло, външните постъпки и външните душевни изживявания; но у човека ти виждаш неговия Аз толкова малко, колкото и името „каляска" в нейните отделни части. Но както частите образуват нещо съвсем друго, което именно ти позволи да пътуваш до тук, така и частите на човека образуват

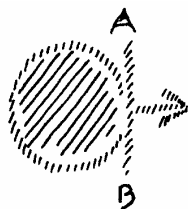
нещо съвсем друго, а именно това, което представлява „Аза“. Азът е нещо действително, което съществува в свръхсетивния свят и което преминава от една инкарнация в друга инкарнация.

Как трябва да си представим схемата на будисткото учение за реинкарнациите, ако искаме да я нарисуваме според самата будистка теория./виж рисунката на другата страница/.

С пълния кръг ние изобразяваме съществуването на един човек между раждането и смъртта. Човекът умира. Нека да обозначим момента на неговата смърт с отвесната линия АВ. Какво впрочем остава от всичко онова, което се разгръща в настоящия живот между раждането и смъртта? Остава един сбор от причини, резултатът от делата, остава всичко онова, което човекът е извършил като добро или зло, красиво или грозно, умно или глупаво. Това, което остава, продължава да съществува и изгражда едно ядро от причини, С, за следващата инкарнация. Около това ядро от причини, през следващата инкарнация Д, се групират нови телесни обвивки; и с оглед на това причинно ядро от миналото, те изпитват нови усещания,изживявания и факти. После от тези изживявания отново остава едно ядро от причини Е за следващата инкарнация, която обвива това, което тя заварва от предишната инкарнация и после заедно с това, което се прибавя като нещо напълно самостоятелно в хода на тази инкарнация, на свой ред отново изгражда причинното ядро за следващата

инкарнация и т.н. Или с други думи: Това, което минава през отделните инкарнации, се изчерпва в причини и следствия, които без никакъв общ

Аз да свързва инкарнациите действуват от една инкарнация в друга. Следователно, ако в тази инкарнация аз наричам себе си „Аз“, това не става поради обстоятелството, че същият Аз е съществувал и в

предишната инкарнация; защото от предишните инкарнации остава само това, което се свежда до кармическите резултати; а това, което наричам мой „Аз“, е само една илюзия, една Майя, идваща от настоящата инкарнация.

Всеки, който действително познава будизма, е длъжен да го представи що се отнася до преражданията именно по този начин; и той трябва да е наясно, че това, което наричаме „Аз“, няма никакво място в будизма.

А сега да преминем към това, което знаем от антропософската Духовна наука: Благодарение на какво човекът успя да развие своя Аз? Благодарение на Земяното развитие! Едва в хода на планетарното развитие на Земята, човекът стигна до там, че успя да развие своя Аз. И сега, ако си припомним всичко, което сме говорили върху еволюционните фази на човека през време на Сатурновата, Слънчевата и Лунната епоха, ние ще видим, че през старата Лунна епоха човешкото физическо тяло все още не разполагаше с някаква строго определена форма и че до тази форма то стигна едва на Земята. Ето защо ние говорим за Земяната епоха като за период от време, в който Духовете на Формата се намесват за пръв път в еволюцията, за да моделират физическото тяло на човека по такъв начин, че то да получи своята специфична форма. Обаче това моделиране на човешкото физическо тяло беше необходимо най-вече, за да позволи влагането на Аза в човека, за да може така моделираното, така оформеното физическо тяло да предложи съответните условия за възникването на Аза. Ако размислим върху тези подробности, следващото изложение не би могло да ни учуди.

Когато обсъждахме оценката на древните гърци за Аза, ние споменахме, че този Аз намира своя външен израз във външната човешка форма. Ако се върнем към будизма, ще установим, че той има, така да се каже, едно основно желание: да отхвърли колкото е възможно по-скоро тази външна обвивка и да се освободи от нея. Можем ли тогава да се учудваме, че будизмът изобщо не цени човешкото физическо тяло? Да, според своята вътрешна същност будизмът изобщо не цени външната форма на физическото тяло, следователно, той не цени и тази външна форма, от която се нуждае възникването на Аза! Не само че не я цени, но я отхвърля, отхвърля я напълно! И така, недооценявайки формата на физическото тяло, будизмът не може да стигне и до формата на самия Аз.

Ние се убеждаваме, че тези две духовни течения са напълно противоположни: при елинизма ние усещаме, че то във висша степен цени формата на физическото тяло като външна форма на Аза, докато будизмът, който в своята теоретична постановка напълно се разминава с Аза, и така да се каже го изгубва, се стреми с всички сили и колкото е

възможно по-скоро да се освободи от външната форма на физическото тяло.

Точно по средата на тези два противоположни възгледа се намира древното еврейство*36. То съвсем не споделя възгледите на будизма за естеството на Аза. Припомнете си само, че за будизма е истинска ерес, ако човек говори за някакъв вечен Аз, който преминава от една инкарнация в друга инкарнация. Обаче древното еврейство особено много държи на тази ерес. И никому от последователите на древното еврейство не би хрумнало, че това, което живее у човека като същинска божествена искра с което той свързва своето понятие за Аза просто изчезва след като човекът мине през Портата на смъртта. Ако искаме да си изясним какво отношение е имал последователят на древното еврейство по този въпрос, трябва да добавим: Той се усещаше интимно и здраво свързан с Бога; той знаеше, че със същността на този Бог го свързват най-добрите му душевни качества.

Да, по отношение на Азовото понятие, последователят на древното еврейство коренно се различава от последователя на будизма, но от друга страна той се различава също и от древните гърци. Дори и да пребродим цялата древност, никъде у древните евреи ние няма да срещнем онова дълбоко зачитане на личността, а заедно с това и на външната човешка форма, което беше характерно за гърците. За гърците би било направо безсмислие, абсолютно безсмислие да се твърди: „Ти не трябва да си правиш никакъв образ на своя Бог!“*37, защото те имаха ясното усещане: Най-висшето на този свят се свежда до външната форма и най-висшето, което човек може да направи в името на Боговете, е да ги „облече“ в тази толкова ценена от него човешка форма; и за тях нямаше по-абсурдна заповед от: „Ти не трябва да си правиш никакъв образ на своя Бог!“. Като художници и пластици, гърците предлагаха своята човешка форма и на своите Богове. И за да се превърнат наистина в това, към което се стремяха в образ и подобие на Бога те се отдаваха на своите спортни занимания: Борби, гимнастика и т.н., именно за да се превърнат в образ и подобие на Бога.

Обаче на древното еврейство беше дадена категоричната заповед: Ти не трябва да си правиш никакъв образ на своя Бог! главно поради факта, че последователят на древното юдейство съвсем не ценеше външната форма така, както гърците, понеже я считаше за недостойна пред лицето на Бога. Колкото далеч стоеше последователят на древното еврейство от този на будизма, който на драго сърце би искал да се освободи напълно от човешката форма при минаването си през Портата на смъртта, толкова далеч стоеше той и от светоусещането на древните гърци. Той беше убеден, че тази форма служи именно на това, което представляват

заповедите, законите на божественото Същество, и беше наясно, че онзи, който е „праведник“ задължително предава на следващите поколения това, което е „натрупал“ като правда. Задачата на древното еврейство се свеждаше не до отхвърляне на формата, а до предаването на формата в следващите поколения. Следователно, третият основен възглед е този на древното еврейство, намиращ се по средата между възгледа на будистите, които не успяха да оценят Аза и този на древните гърци, които смятаха външната форма за нещо най-висше и изпадаха в дълбока тъга, когато с настъпването на смъртта телесната форма изчезваше.

Ето как се отнасяха помежду си тези три основни светогледа. А за да разберем още по-добре древното еврейство, ние трябва да сме наясно: това, което последователят на древното еврейство ценеше като свой Аз, в известен смисъл беше идентично с божествения Аз. Богът живееше в сред човечеството, живееше и в отделния човек. Във връзката си с Бога древният еврейин усещаше същевременно и своя Аз. Така Азът, кой то той усещаше, съвпаднаше с божествения Аз. Божественият Аз укрепваше човешкия Аз. Ако гърците казваха: Аз ценя моя Аз до такава степен, че само с ужас мога да наблюдавам това, което става с Аза след смъртта!, ако будистите казваха: Причината за външната форма на човека трябва да отпадне колкото може по-скоро, то древните евреи казваха: Аз и моята съдба сме свързани с Бога. И докато съм свързан с Него, аз нося моята съдба. Аз не познавам нищо друго, освен отъждествяването на моя Аз с божествения Аз!

Понеже този еврейски начин на мислене се намира по средата между елинизмото и будизма, при него трагизмът по отношение на смъртта не е предварително заложен, както у гърците, а присъствува по един косвен начин. Ако за гърците е характерно героят да казва: По-добре просяк в горния свят а това означава в света на човешката телесна форма отколкото цар в царството на сенките, то последователят на древното еврейство далеч не може да произнесе такива думи. Защото той знае: Въпреки че след смъртта формата на неговото тяло престава да съществува, той остава свързан с Бога. Той изобщо не изпада в трагично настроение поради настъпването на физическата смърт. Въпреки това макар и в косвен вид трагизмът е налице също и у еврейството, нещо което е толкова драматично представено в един от най-прекрасните разкази на древността, разказа за Йов.

В този разказ ние виждаме как Азът на Йов се усеща свързан със своя Бог и как влиза в конфликт с Него, макар и по съвсем различен начин, отколкото в случая с древните гърци. Ние узнаваме, как върху Йов се стоварва нещастие след нещастие, въпреки ясното му съзнание, че той е един праведник, и е вършил всичко, за да поддържа връзката между своя

Аз и божествения Аз. И тъкмо когато по всичко изглежда, че животът му е благословен и че трябва да бъде благословен, връхлита трагичната съдба. Той не си спомня да е извършил някакъв грях; той има съзнанието, че е вършил само това, което един праведен човек трябва да върши пред лицето на своя Бог. И тогава Той му съобщава, че целият му имот е унищожен, и цялото му семейство е загинало; а неговото външно тяло, тази божествена форма, е подложено на тежки болести и изпитания. Съкрушеният от съдбата Йов знае: Онази част от мен, която е свързана с моя Бог, непрекъснато се стремеше към праведни дела. Но сега, предопределената ми съдба, ме сломи напълно! А до него стои жена му и по един характерен начин, го увещава да се отрече от своя Бог. Нейните думи са предадени извънредно точно. Това, което жената на Йов казва, напълно отговаря на записаното в Хрониката Акаша: „Отречи се от твоя Бог, понеже трябва да страдаш толкова много, отречи се, понеже Той ти изпрати тези страдания, и умри!*39. Тези думи са изпълнени с огромно съдържание: Изгуби съзнанието за връзката с твоя Бог; тогава ти ще се освободиш от тази връзка, ще се откъснеш от Него, както листото се откъсва от дървото, и твоят Бог не ще може вече да те наказва!

Ето същественото: изгубването на връзката с Бога, е равнозначно на смърт! Защото докато Азът се усеща свързан с Бога, смъртта не може да го засегне. Сега той трябва сам да прекъсне връзката с Бога, и тогава смъртта ще постигне власт над него. На пръв поглед изглежда така, сякаш всичко е срещу праведния Йов; неговата жена вижда страданията му и го съветва: Отречи се от Бога, и умри!; неговите приятели идват и казват: Ти сигурно си извършил нещо лошо; защото Бог никога не наказва праведните! Обаче Йов е напълно сигурен, че в рамките на своето лично съзнание, той не е извършил никаква неправда. Поради ужасяващите удари, които му нанася външният свят, Йов е обзет от един неописуем трагизъм, от трагизма, че не може да проумее цялата същност на човека, че не може да проумее естеството на своята свързаност с Бога, както и защо Бог му изпраща тези изпитания.

Нека да си представим как всичко това се стоварва с цялата си сила върху една човешка душа и как сега от тази душа бликват покъртващите думи, които знаем от преданието за Йов: „Аз зная, че моят Спасител е жив! Аз зная, че някога отново ще бъда облечен в моите кости, в моята кожа, и ще съзерцавам Бога, с когото съм заедно!*"39 Тъкмо това съзнание за неразрушимостта на човешката индивидуалност бликва от душата на Йов въпреки всички страдания и болки. Ето колко силно е Азовото съзнание у древните евреи. Но сега пред нас застава нещо крайно забележително: „Аз зная, че моят Спасител е жив!" казва Йов Аз зная, че някога отново ще бъда обвит в моята кожа и с моите очи ще видя

славата на моя Бог!" Йов свързва външното тяло с мисълта за Спасителя; да, той свързва костите, кожата и физическите очи с мисълта за Спасителя! Този момент е наистина изключителен: в лицето на древното еврейство, намиращо се по средата между будизма и елинизма, пред нас внезапно грейва едно могъщо съзнание за значението на физическото тяло, на външната физическа форма и нейната връзка с мисълта за Спасителя, от която по-късно възникна и мисълта за Христос! И ако си припомним думите, които изрича жената на Йов, той застава пред нас в още по-ярка светлина. „Отречи се от твоя Бог и умри!“, което означава: Който не се отрича от своя Бог, той не умира. Ето какво се съдържа в тези думи!

Но какво означава „умирането“? Умирането означава отхвърляне на физическото тяло, освобождаване от физическото тяло. Според сетивната илюзия, според Майя, след смъртта физическото тяло преминава в елементите на Земята и така да се каже, изчезва. Следователно, жената на Йов иска да каже: Направи това, което е необходимо, за да изчезнеш, за да изчезне твоето физическо тяло. Друг смисъл в нейните думи ние не можем да търсим; в противен случай отговорът на Йов остава за нас напълно неразбираем. Ние можем да разберем защо Бог ни е изпратил в света, само ако разберем значението на физическото тяло. Защо после самият Йов казва и точно този е смисълът на неговите думи: О, аз зная много добре, че няма нужда да върша това, което би допринесло за изчезването на моето физическо тяло, както изглеждат нещата според Майя. Напротив, съществува реална възможност то да бъде спасено, защото моят Спасител е жив, и аз не мога да изразя това по друг начин освен с думите: Някога аз отново ще възродя моята кожа, моите кости и с моите очи ще видя славата на моя Бог; аз отново ще стигна до закономерностите на моето физическо тяло; обаче за тази цел аз трябва да имам съзнанието, че моят Спасител е жив!

Ето как в преданието за Йов, ние, бих казал, за пръв път се натъкваме на връзката между физическата форма на тялото която будистът би искал да отхвърли час по-скоро от себе си, и която в очите на гърка се разпада и го изпълва с дълбока тъга и Азовото съзнание. Тук ние за пръв път се изправяме пред евентуалната възможност за спасение на всичко онова, което цялото войнство от Богове успя да изтъче започвайки от Стария Сатурн и продължавайки през епохите на Старото Слънце, Старата Луна и Земята достигайки накрая до днешната форма на физическото тяло; но за да съхраним този краен резултат, представен в костите, кожата и сетивните органи, ние трябва да прибавим също и думите: Аз зная, че моят Спасител е жив!

Колко странно е би могъл да възрази някой, след като е чул всичко това -: Още в преданието за Йов се разказва, как Христос възкресява мъртвите и спасява формата на физическото тяло, за която по-късно древните гърци щяха да вярват, че тя просто изчезва в мига на смъртта! И дали наистина е вярно това, че външната форма на тялото изчезва безследно и окончателно отпада от общочовешката еволюция? Няма ли да бъде тя включена по някакъв начин в еволюцията на света и човека? Ще играе ли тя някаква роля занаяпред и има ли тя някаква връзка с Христовото Същество?

Да, този въпрос трябваше да бъде поставен! И тук ние стигаме до мястото, където трябва да добавим още нещо към досегашното духовно-научно изследване. Досега ние описвахме, че минавайки през Портата на смъртта, запазваме, поне отчасти, етерното тяло, а що се отнася до физическото тяло ние го отхвърляме напълно и го предаваме на Земните елементи. Но нима неговата форма, върху която Боговете са работили милиони и милиони години, изчезва безследно, или се запазва по някакъв начин?

Нека този въпрос да прозвучи в душите ни като краен резултат от днешната лекция, а утре да пристъпим към следващия въпрос: Каква е връзката между Христовия Импулс, който е решаващ за еволюцията на човечеството, и значението на външното физическо тяло, което през цялото Земно развитие е било предавано на гроба, на огъня или на въздуха, и чието запазване що се отнася до неговата форма е действително необходимо за бъдещото човечество.

ШЕСТА ЛЕКЦИЯ

Карлсруе, 10 Октомври 1911

Изхождайки от това, за което говорихме вчера, ние ще се опитаме да се доближим до най-важните и основни въпроси на християнството и да проникнем в неговата истинска същност. Ние ще се убедим, че всъщност този е единственият път да разберем какво означава Христовият Импулс за човечеството и в каква посока ще се развие той занаяпред.

Когато хората непрекъснато подчертават, че отговорите на най-висшите въпроси не бива да са сложни, а истината следва да бъде представяна на всеки човек в най-простия и достъпен вид, и когато по този повод ни се напомня, че в своята преклонна възраст апостол Йоан успя да резюмира квинтесенцията на християнството в простите думи: „Чеда, обичайте се?“*40, от всичко това никой не трябва да вади заключението: Ето, аз съм вникнал в същността на християнството, защото съм стигнал до простите думи: „Чеда, обичайте се!“ Защото, за да

изрече тези прости думи, апостол Йоан е изпълнил много предварителни условия.

Най-напред, ние знаем, че той е изрекъл тези думи едва в края на своя дълъг живот, на възраст 95 години, и че стига до правото да ги изрече едва в тогавашната си инкарнация; така че той застава пред нас като едно живо потвърждение на истината: Тези прости думи, изречени от всеки друг човек, далеч нямат същата сила, каквато имат при апостол Йоан.

Но той постигна и нещо друго. Въпреки че критиката оспорва това, той е авторът на Йоановото Евангелие, на Апокалипсиса и на Посланията на Йоан. Следователно, той далеч не винаги през своя живот е изговарял думите: Чеда, обичайте се!, а е написал, примерно едно от най-трудните за разбиране съчинения Апокалипсиса, и едно друго съчинение, принадлежащо към най-интимните и завладяващи душата човешки творби Евангелието на Йоан. И така, той е извоювал правото да произнесе такива думи едва в края на дългия си живот и главно поради това, което вече беше създал. И само ако някой, бих казал, повтори неговия живот и направи това, което той е направил, и каже: Чеда, обичайте се!, само тогава не биха могли да съществуват възражения срещу подобен начин на изразяване. Обаче ние трябва да сме наясно, че нещата, изразени толкова крайно и стегнато, могат да означават много, но могат и да не означават нищо. И ако някой произнесе мъдри думи, означаващи при съответните предпоставки твърде много, но ги произнесе с тон на някакво безкрайно превъзходство, такъв човек ни кара да си спомним за онзи владетел, който веднъж посетил един затвор и когато при него довели един затворник, осъден за кражба, той го попитал, защо е откраднал, а крадецът отговорил: Защото бях гладен. Проблемът как да се помага на гладуващите е занимавал много хора, нали така. Обаче въпросният владетел отвърнал: Аз никога не съм чувал, когато някой е гладен, да краде, защото когато човек е гладен, той яде, а не краде! Несъмнено, това е един правилен отговор: Когато някой е гладен, той яде, а не краде. Но сега важното е дали този отговор е подходящ за конкретната ситуация. Защото верният отговор все още не означава, че той има смисъл и че допринася за разрешаването на конкретния случай. По същия начин в своята преклонна възраст авторът на Апокалипсиса и на Йоановото Евангелие, може да изрече думите: Чеда, обичайте се! като един вид екстракт на цялото християнство, но произнесени от устата на друг човек същите думи ще прозвучат като гола фраза. Накратко: за да разберем най-простите християнски истини и после да ги приложим в ежедневието си, ние трябва да се върнем към началните етапи от еволюцията на човека.

Вчера ние трябваше да обсъдим един въпрос, който е съдбоносен за съвременното мислене, а именно въпросът с онези четири съставни части на човешко същество, които наричаме „физическо тяло“. Ние ще видим още, как вчерашната тема за трите възгледа на елинството, еврейството и будизма, действително ще ни приближи до самата същност на християнството. Но когато проследяваме съдбата на физическото тяло, ние се изправяме пред един въпрос, който всъщност стои в основата на християнския светоглед; защото сега ние трябва да отговорим: Как стоят нещата с Възкресението Христово? Следва ли да приемем, че за да разберем християнството, е много важно да имаме представа и за Възкресението?

Че това е наистина важно, ние се убеждаваме, когато си припомним написаното в Първото Послание на апостол Павел до коринтяните (глава 15, 14-20): „И ако Христос не е възкръснал, празна е нашата проповед, празна е и нашата вяра. Тогава ние бихме се оказали лъжливи свидетели на Бога, понеже бихме свидетелствували против Бога, който е възкресил Христос, докато всъщност не го е възкресил, ако мъртвите действително не възкръсват. Защото ако мъртвите не възкръсват, то и Христос не е възкръснал. Но ако Христос не е възкръснал, суетна е вашата вяра и вие сте още във вашите грехове; тогава са изгубени и тези, които са починали в Христос. Ако само в този живот се надяваме на Христос, то от всички човеци ние сме най-много за съжаление. Но сега Христос възкръсна от мъртвите като пръв от починалите.“

Тук следва да припомним, че що се отнася до разпространението на християнството, основната заслуга е на апостол Павел. И ако развием у себе си качеството да приемаме думите в тяхната пълна сериозност, ние не бихме могли да подминем най-важните думи на апостол Павел просто като си кажем: Нека да не бързаме с изясняването на въпроса с Възкресението. Защото, какво означава това, което апостол Павел казва? То означава, че цялото християнство, както и самата вяра на християните изобщо нямат никакъв смисъл, ако Възкресението не е един несъмнен факт. Ето какво казва апостол Павел, от когото християнството като исторически процес води своето начало. Накратко, той казва следното: Който иска да се откаже от Възкресението, той в смисъла на Павел трябва да се откаже и от християнството!

Нека сега да хвърлим поглед към последните две хилядолетия и да видим какво е отношението на нашите съвременници към въпроса за Възкресението, като се имат предвид особеностите на днешното образование. Тук аз не бих искал да се спирам на онези, които изобщо отричат Исус; и в случая, естествено, няма по-лесен отговор от този, че след като Исус не е съществувал, няма защо да си блъскаме главите с каквито и да е

въпроси, свързани с Възкресението. Следователно, ако се абстрахираме от такива мнения, нека да се обърнем към онези хора, които в средата или в последната третина на 19 век започнаха да възприемат модерните представи на нашето време; и нека да се запитаме как би трябвало да разсъждават те по въпросите за Възкресението, като се опират на представите, които черпят от съвременната образователна система.

Ако се обърнем към един човек, оказващ толкова голямо влияние върху онези, които считат себе си за най-образованите представители на епохата, към Давид Фридрих Штраус*41, ние откриваме например в съчинението му за мислителя Раймарус, живял през 18 век, следното: „Възкресението на Исус е като един вододел, където се разделят не само различните християнски течения, но и различните светогледи и духовни степени на развитие." И почти по същото време четем в едно швейцарско списание думите: „Веднага след като мога да се убедя във Възкресението Христово, в това абсолютно чудо, аз ще скъсам и с модерния светоглед. Този разрыв в ненарушимия природен ред, в който аз вярвам, би означавал и пълен разрыв в моята система, в целия мой мисловен свят."

Но колцина са хората от нашето съвремие, които споделяйки модерния светоглед на епохата ще се под пишат под тези думи, колцина са тези, които ще потвърдят: Да, ако бих бил принуден да призная Възкресението като един неоспорим исторически факт, аз ще разруша и цялата си философска, или каквато и да е друга система. И ние питаме сега: Как би могло Възкресението да намери своето място, именно като исторически факт, в светогледа на модерния човек?

Нека да си припомним, че още в първите публични лекции, ние обърнахме внимание, как следва да бъдат приемани Евангелията, а именно като текстове, свързани с посвещението. Величествените събития, описа ни в Евангелията, всъщност представляват факти и процеси на посвещението, които първоначално са се разигравали в тайните храмове на Мистериите, когато един или друг кандидат, удостоен с тази чест, е бил посвещаван от йерофанта, от жреца-посветител. И след като беше подлаган на продължителна подготовка, накрая такъв човек минаваше през един вид смърт, през един вид възкресение; освен това той трябваше да мине и през определени изпитания, сходни с тези, които са описани в Евангелията например Изкушението в пустинята, Молитвата в Гетсимания и т.н. Ето защо описанията на древните посветени, които съвсем не са биографии в обикновения смисъл на думата, са така сходни с това, което Евангелията разказват за Христос Исус. И когато четем историите за Аполоний от Тиана, историите за Буда или Заратустра, животоописанията на Озирис, на Орфей, с една дума, когато четем животоописанията на най-великите

посветени, често пъти те са представени по такъв начин, като че ли пред нас застават същите биографични закономерности, каквито Евангелията описват, проследявайки живота на Христос Исус. Но дори ако би трябвало да допуснем, че по този начин ние следва да търсим първообразите на най-важните процеси, описани в Евангелията, именно в церемониалните посвещения на древните Мистерии, от друга страна за нас става пределно ясно: величествените описания за живота на Христос Исус са изцяло проникнати от такива събития, които са вече не едно просто повторение на церемониите, извършвани при посвещението, а действителни процеси, те са, накратко казано, едно действително посвещение. И няма не сме изправени пред едно действително посвещение, когато в Евангелието на Йоан четем следното (Глава 20, 1-17): „А в първия ден на седмицата Мария, тази от Магдала, дойде рано сутринта, докато беше още тъмно, на гроба и видя, че камъкът е отместен от гроба. Тогава тя изтича и отиде при Симон Петър и при другия ученик, когото Исус обичаше, и им каза: Взели са Господа от гроба и не знаем къде са го сложили. Тогава Петър и другият ученик излязоха и отидоха на гроба. Те и двамата тичаха, но другият ученик изпревари Петър и пристигна пръв, наведе се и видя плащениците да лежат на земята, но не влезе вътре. После дойде и Симон Петър и влезе в гроба; видя плащениците да стоят там, също и кърпата, която беше на главата Му, но поставена не до плащениците, а свита на отделно място. Тогава влезе и другият ученик, който пръв беше дошъл на гроба, и видя, и повярва. Защото още не бяха разбрали писанието, че Той трябва да възкръсне от мъртвите. И така, учениците се прибраха у тях си. А Мария стоеше до гроба отвън и плачеше; и като плачеше, надникна в гроба и видя два Ангела в бели дрехи седнали там, където беше лежало тялото на Исус. Те ѝ казаха: Жено, защо плачеш? А тя им рече: Защото са взели моя Господ и не зная къде са Го занесли. Като рече това, тя се обърна и видя Исус да стои пред нея, но не Го позна. Исус и рече: Жено, защо плачеш? Кого търсиш? А тя, мислейки, че той е пазачът на градината, Му рече: Господине, ако ти си Го изнесъл, кажи ми, къде си го сложил, за да отида и да Го прибера. И Исус ѝ казва: Мария! И тя се обърна и Му рече на еврейски: Равуни!, което означава: Учителю! А Исус и казва: Не ме докосвай, понеже още не съм се възнесъл при Отца!“*42

Тук ситуацията е описана с такива подробности, че едва ли бихме могли да пропуснем нещо, ако в нашата имажинация решим да си съставим един образ на това, когато например се казва, че единият от учениците тича по-бързо от другия, че кърпата, покриваща главата, е поставена на друго място и т.н. Във всички тези подробности ние виждаме изписано нещо, което не би имало никакъв смисъл, ако то не е в

непосредствена връзка със самите факти. Ние вече обърнахме внимание макар и по друг повод върху следното: Мария не успява да разпознае Христос Исус. И ние обяснихме, как е възможно, след като си познавал някого, три дни по-късно да не можеш да го разпознаеш, въпреки че той се явява в своята предишна форма? А че Христос се яви на Мария в една променена форма, това също следва да се вземе предвид; защото иначе тези думи не биха имали никакъв смисъл.

Тук ние трябва да посочим два важни момента. Всъщност ние трябва да разбираме Възкресението като едно конкретно историческо проявление на свещените Мистерии, но в същото време сме длъжни да отчитаме и една голяма разлика: Онзи, който възкресяваше отделните ученици на древните Мистерии, беше йерофантът; обаче Евангелията ясно показват, че онзи, който възкреси Христос, е Съществуото, което ние наричаме Отец, или с други думи, самият Отец възкресява Христос. Евангелията ни насочват и към факта, че това, което в по-малък мащаб се разиграваше в дълбините на Мистерииите, беше изнесено от божествените Духове навън, в исторически план, и вече като Събитието на Голгота, то придоби смисъл и значение за цялото човечество, а Съществуото, наричано от нас Отец, като един вид йерофант, извърши Възкресението на Христос Исус. Така тук ние имаме усилено до краен предел същото, което в по-малък мащаб се разиграваше по-рано в древните Мистерии. Този е единият момент.

Другият важен момент се състои в следното: В нещата, свързани с Мистерииите, са вплетени описанията на такива подробности, че дори и днес ние можем да възстановим включително и до най-дребните детайли ситуацияите, за които става дума в Евангелията. Това ясно пролича в посочения пример. Има и друго, което е още по-важно. Какъв е смисълът на думите: „Защото още не бяха разбрали писанието, че Той трябва да възкръсне от мъртвите. И така, учениците се прибраха у тях си.“ Следователно, нека да попитаме: В какво можах да се убедят учениците? Нещата са описани максимално ясно и точно: Плащениците са там, но тялото на Исус не е там; то вече не е в гроба. Прибирайки се у дома си, учениците бяха убедени само в това и в нищо друго. Иначе думите се оказват лишени от всякакъв смисъл. Колкото по-дълбоко вниквате в текста, толкова повече трябва да признаете: Учениците, които стояха до гроба, можах да се убедят, че плащениците са там, но тялото на Исус не е там; и те си тръгнаха обратно с мисълта: Къде е тялото? Кой взе тялото от гроба?

И сега, започвайки от убеждението, че тялото не е в гроба, Евангелията постепенно ни отвеждат към фактите, чрез които учениците всъщност стигнаха до Възкресението. Как стигнаха те до реалния факт на

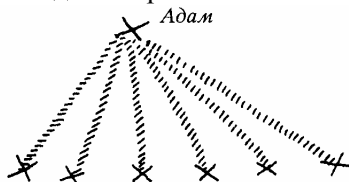

Възкресението? Благодарение на това, че както свидетелствуват Евангелията Христос започва да им се явява, така че те можаха да си кажат: Да, Той е тук!, и това убеждение напредна до такава степен, че Тома, наречен още Тома Неверни, можа да сложи своите пръсти в раните на Спасителя. Накратко, от Евангелията научаваме, че учениците можаха да бъдат убедени в реалността на Възкресението едва когато пред тях застана възкръсналият Христос. Неоспоримото доказателство за учениците беше това, че Той е сред тях. И ако някой би ги запитал, след като Христос е жив, въпреки че беше умрял, ако някой би ги запитал за същинското съдържание на тяхната вяра, те биха отговорили: Ние просто имаме доказателство то, че Христос е жив! И този отговор е съвсем различен от по-късните думи на апостол Павел, след като вече беше изживял това, което наричаме Събитието от Дамаск.

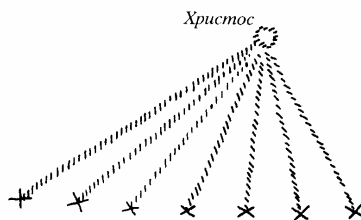
Ако човек се остави под въздействието на Евангелието и Посланията на апостол Павел, той веднага ще усети що се отнася до Възкресението дълбоката разлика между основния тон на Евангелията и това, което говори Павел. Естествено, апостол Павел привежда своите възгледи в съответствие с тези на Евангелията; защото когато той казва, че Христос е възкръснал, той напомня: след кръстната смърт Христос се явява като жив на Петър, на дванадесетте, после едновременно на 500 братя, а накрая и на него, като на един „преждевременно роден“, направо от огнения блясък на духовния свят. Така Той се явява и на учениците: Ето върху какво обръща вниманието на апостол Павел. Защото Павловата среща с Възкръсналия не беше по-различна от тази на учениците.

Но към всичко останало, Павел прибавя и онова, което той лично изживя в т.нар. Събитие от Дамаск, и което всъщност представлява неговата чудна и лесно разбираема теория за Христовото Същество. Защото какво означава за него Христовото Същество след Събитието от Дамаск? За него то означава „втория Адам“. И Павел веднага прави разлика между първия Адам и втория Адам: Христос. Той нарича първия Адам родоначалник на всички човеци, живеещи на Земята. И по какъв начин? Няма нужда да се впускаме в подробни разсъждения, за да получим отговор на този въпрос. Той го нарича родоначалник на всички човеци, като вижда в неговото лице първия човек, от който произлизат всички други а за Павел това означава: онзи, от когото хората унаследиха своето физическо тяло. Или с други думи: Адамовото тяло е първото тяло, което застава пред нас в света на Майя, и то е смъртно; то е наследеното от Адам тленно тяло, подчиненото на смъртта физическо тяло на човека. И ако можем да си послужим с един не лош израз, това е тялото, с което хората са „облечени“.

А втория Адам, Христос, Павел разглежда като онзи, който притежава нетленното, безсмъртно тяло. И сега Павел предполага, че в резултат на едно продължително християнско развитие хората постепенно ще стигнат до там, че на мястото на първия Адам ще поставят втория Адам, че вместо тленното тяло на първия Адам ще „облекат“ нетленното тяло на втория Адам, Христос. И така, от онези които се наричат истински християни, Павел изисква пълно скъсване с предишните им възгледи. Както първото, тленното тяло произлиза от Адам, така и от втория Адам, от Христос трябва да произлезе нетленното тяло; така че всеки християнин би трябвало да си каже: понеже произлизам от Адам, аз разполагам с едно тленно тяло, каквото имаше и Адам; и когато вървя по верния път към Христос, аз получавам от Христос от втория Адам едно безсмъртно, нетленно тяло. Ето прозрението, от което беше озарен Павел при Събитието от Дамаск. Или с други думи: Какво иска да каже Павел? Нека да си послужим със следната проста схема /виж рисунката /.

Ако в определен момент имаме съответния брой човешки същества (x), според Павел всички те произлизат от първия Адам, от когото те имат и своето тленно тяло. Но според представите на Павел е възможно и още нещо. Както по отношение на своята човешка същност хората биха могли да кажат: „Да, ние сме сродни, понеже всички произлизаме от един пращовек, от Адам“, така те вече в смисъла на Павел биха могли да си кажат и друго: „Както без никакво участие от наша страна, а просто чрез отношенията, характерни за физическото размножение на човека, можем да изтеглим тези линии нагоре, чак до Адам, така би трябвало да съществува и друга възможност, а именно, в резултат на определени вътрешни усилия, у нас да възникне нещо съвсем ново; така че както „природните“ линии водят нагоре до Адам, да е възможно да теглим линии, водещи не до телесния Адам с тленното тяло, а до едно тяло, което е нетленно и което ако вървим по верния път към Христос ние можем да носим в себе си по същия начин, както носим в себе си и тленното тяло на Адам.“

Едва ли има по-неудобна представа за съвременните хора от тази, която обсъждаме сега. Защото, погледнато съвсем трезво, какво изисква тя от нас? Тя изисква нещо, което според модерното мислене е направо чудовищно. Модерното мислене дълго време е спорило по въпроса, дали всички хора произлизат от един единствен прачовек, който някога е съществувал на Земята и е можел да бъде възприеман с физическите сетива. Обаче сега Павел изисква следното. Той казва: Ако искаш да станеш християнин в истинския смисъл на думата, ти трябва да си представиш, че вътре в теб може да се роди и живее нещо, което би ти позволило да теглиш духовни линии до втория Адам, до Христос, до онзи Христос, който на третия ден се изправи от гроба; също както всички хора могат да теглят съответните линии до физическото тяло на първия Адам.

Да, ето какво изисква Павел от всички, които наричат себе си християни: да положат усилия и вътре в тях действително да се роди нещо ново, и както тленното тяло води до Адам, така и то да води човека до онзи, който на третия ден се изправи от гроба, където беше положено тялото на Христос Исус. И всеки, който отрича тази възможност, всъщност отрязва пътищата си за разбиране на Павел. Ако по отношение на своето тленно тяло човекът произлиза от първия Адам, той има възможност в случай че подчини на Христос целия си душевен живот да разчита и на втори родоначалник. И той е не друг, а онзи, който на третия ден, след като тялото на Христос Исус беше положено в Земята, възкръсна от гроба.

И така, следва да сме наясно: тук ние сме изправени пред едно категорично изискване на Павел, колкото и да е неудобното за модерното мислене. Обаче ние се стремим тъкмо към това: да се приближим към модерното мислене, изхождайки от позицията на Павел; впрочем не е препоръчително човек да търси друго обяснение, друго мнение относно това, което Павел изразява толкова ясно. Несъмнено, твърде удобно е да тълкуваме нещо в алегоричен смисъл и да твърдим, че го разбираме по този или онзи начин; обаче подобни тълкувания са лишени от какъвто и да е смисъл. И ако искаме да си обясним нещата, за нас просто не остава друга възможност, дори ако модерното мислене би го окачествило като

суеверие -, освен да приемем, че според описанията на Павел, Христос възкръсва на третия ден от полагането Му в гроба. Но да продължим нататък. Тук бих желал да добавя следното: Едно такова твърдение, каквото чуваме от устата на Павел, след като беше стигнал до кулминацията на своето посвещение чрез събитието от Дамаск, твърдението му за втория Адам и неговото възкресение от гроба, можеше да бъде изречено само от човек, който в цялото си светоусещане, в целия си начин на мислене е произлязъл от елинството; който има своите корени в елинството, въпреки че принадлежеше на еврейския народ. Да, в известен смисъл, Павел пожертва своето еврейство пред гръцкото светоусещане. Защото какво всъщност твърди Павел, когато разглеждаме нещата по-отблизо? Това, което гърците толкова са обичали и ценили, външната форма на физическото тяло, и пред което са имали трагичното усещане: „Да, след като човекът mine през Портата на смъртта, то изчезва завинаги!“, за него Павел твърди: „Не, то не изчезва, а триумфиращо се издига от гроба с Възкресението Христово!“ И така, поискаме ли да хвърлим мост между двата светогледа, най-добре е да допълним следното.

Верен на своето елинско светоусещане, гръцкият герой казваше: „По-добре просяк в горния свят, отколкото цар в царството на сенките!“ И той се изразяваше така, понеже оставайки верен на своето елинско светоусещане беше дълбоко убеден, че след като човекът mine през Портата на смъртта, това, което гърците толкова обичаха, външната форма на физическото тяло, изчезваше веднъж завинаги. Ето на каква почва, пропита с толкова красота и трагизъм, трябваше да стъпи Павел, когато започна да разпространява християнството сред гърците. И ние не се отклоняваме от неговите думи, когато допълваме: „Това, което вие толкова много цените, външната форма на човешкото тяло, в бъдеще изобщо няма да изчезва; защото Христос възкръсна като първият от онези, които побеждават смъртта! Физическата форма на тялото не е изгубена; чрез Възкресението Христово тя отново е върната на човечеството!“ Чрез Възкресението, еврейният Павел, възпитан изцяло в духа на гръцката култура, върна на гърците онова, което те ценяха най-много. Само един грък можеше да мисли и говори по този начин, но един грък, който беше станал такъв, оставайки верен на всички особености, произтичащи от неговия еврейски произход. Само един еврейин, станал грък, можеше да говори така! Никой друг!

Но как можем да се доближим до тези неща от гледна точка на антропософията? Защото ние сме стигнали до там, че знаем: Всъщност Павел изискваше нещо, което дълбоко обърква сметките на модерното мислене Нека сега да видим как изглеждат нещата в действителност.

За да получим ясна представа за твърденията на Павел, нека още веднъж да си припомним основните антропософски истини. Ние знаем, че човекът е съставен от физическо тяло, етерно тяло, астрално тяло и Аз. Ако попитате някого, който се е занимавал с антропософия, но не много задълбочено, дали познава физическото тяло на човека, той несъмнено ще Ви отговори: Да, аз познавам добре физическото тяло; когато един човек застава пред мен, аз виждам тялото му съвсем ясно. Другите, невидимите или свръхсетивните части не могат да бъдат видени; обаче това не се отнася за физическото тяло.

Но, когато обхващаме човека с физическия си поглед и с физическия си разум, дали пред нас действително застава неговото физическо тяло? Питам Ви: Има ли такъв, който някога е видял човешкото физическо тяло, без да разполага с ясновидски способности? Какво виждат хората, когато гледат само с физическите си очи и размишляват с физическия си разум? Те виждат едно човешко същество, съставено от физическо тяло, етерно тяло, астрално тяло и Аз! И когато пред нас стои един човек, ние имаме пред себе си едно органично цяло, изградено от физическо тяло, етерно тяло, астрално тяло и Аз. И не би имало никакъв смисъл да твърдим, че пред нас стои едно физическо тяло, както не би имало смисъл да казваме, когато държим пред някого чаша вода: Тук вътре има водород! Както човекът е съставен от физическо тяло, етерно тяло, астрално тяло и Аз, така и водата е съставена от водород и кислород. Това, което физическото тяло, етерното тяло, астралното тяло и Азът изграждат заедно, може да се наблюдава във външния свят така, както водата в пълната чаша вода. Обаче ние не виждаме нито водорода, нито кислорода и много се заблуждава онзи, който смята, че би могъл да ги различи. По същия начин се заблуждава и онзи, който смята, че когато пред него застане един човек, той вижда физическото му тяло. Всеки наблюдател, който разполага само с физическите сетива, вижда не едно човешко физическо тяло, а едно същество, изградено от четири съставни части; и той вижда физическото тяло само дотолкова, доколкото то е пронизано от другите три съставни части. Но в случая външният му облик е толкова променен, колкото променен е водородът във водата, където той е съединен с кислорода. Защото водородът е газ, кислородът също е газ, и съединени, те образуват течност, нали така? Следователно, защо би трябвало да е толкова трудно разбираемо, че човекът, който застава пред нас във физическия свят, е твърде различен от своите отделни части физическото тяло, етерното тяло, астралното тяло и Аза, както и водата е нещо твърде различно от водорода? Ето защо отново трябва да заявим: Човекът не бива да се осланя на онази Майя, на онази илюзия, която създава у него човешкото физическо тяло. Ако

действително искаме да се доближим до същността на човешкото физическо тяло, ние следва да мислим за него по съвсем друг начин.

Тук въпросът опира до това, че разглеждането и обяснението на човешкото физическо тяло спада към най-трудните проблеми, пред които се изправя ясновидецът, наистина към най-трудните!

Защото нека да предположим, че в условията на външния свят, с човека се извършва същият експеримент, какъвто става, примерно, с разлагането на водата, т.е. с отделянето на водорода и кислорода. На пръв поглед, точно това става при смъртта. Там ние виждаме, как човекът отхвърля своето физическо тяло. Но дали е така в действителност? Всъщност въпросът изглежда дори смешен. Защото какво по-ясно от това, че при смъртта човекът отхвърля своето тяло?! Обаче това, което човекът отхвърля при смъртта какво фактически представлява то?

То представлява нещо, за което най-малкото трябва да кажем, че вече не притежава най-важното, което е характерно за живото физическо тяло: а именно формата, която започва да се разрушава веднага след настъпването на смъртта. Пред себе си ние имаме една разпадаща се материя и формата вече не представлява отличителен белег за тази разпадаща се материя. Това, което е отхвърлено, всъщност онези вещества и елементи, които иначе ние можем да проследим в природата; но то далеч не е това, което по един естествен път би породило човешката форма. Обаче тази форма е съществена и неотменима част от човешкото физическо тяло. За обикновения ясновиждащ поглед нещата фактически изглеждат така, сякаш човекът просто отхвърля тези вещества, които после биват подложени на разлагане, изгаряне и т.н. и накрая от неговото физическо тяло не остава нищо. Когато обикновеното ясновидство обхваща периода веднага след смъртта, то вижда една формация, съставена от Аза, астралното тяло и етерното тяло, докато в същото време човекът е изправен пред панорамата от образи, представящи неговия изминал живот. После ясновидецът вижда как природата продължава своя експеримент също и с етерното тяло; тя го отделя от другите части от астралното тяло и Аза -, като с тях остава свързан само един екстракт от етерното тяло, докато самото то постепенно се разтваря във всеобщия космически етер по един или друг начин. И така, веднага след смъртта човекът отхвърля физическото тяло, заедно с всички физически вещества и сили, а след няколко дни прави същото и с етерното тяло. А когато ясновидецът проследява мъртвите още по-нататък, през периода на Камалока, той вижда, как в живота между смъртта и новото раждане продължава само един екстракт от астралното тяло, докато останалата му част се разтваря в космическата астралност. Следователно, ние виждаме: Физическото тяло, етерното тяло и астралното тяло биват отхвърлени, и

на пръв поглед изглежда така, сякаш физическото тяло се изчерпва в това, което имаме в лицето на физическите вещества и сили, които на свой ред подлежат на разлагане или изгаряне. Но колкото повече в наши дни се развива ясновидството на човека, толкова по-ясно става, че това, което е отхвърлено с физическите вещества и сили, все пак не е идентично с цялото физическо тяло, че то съвсем не е идентично с цялата форма на физическото тяло. Към тези вещества и сили принадлежи и нещо друго което ако говорим обективно трябва да наречем „фантом“; да, това е фантомът на човешкото тяло. Този фантом е равнозначен с облика, с формата на човека, която „поддържа“ физическите вещества и сили по такъв начин, че ги включва в един вид духовна тъкан, която после застава пред нас, в условията на физическия свят, като едно или друго човешко същество. Както скулпторът не може да извае никаква статуя, ако се нахвърли върху мрамора или каквато и да е друга материя, сипейки безразборни удари, а трябва да разполага с предварителната идея, с мисълта, която възнамерява да въплъти в материята, така и за човешкото тяло съществува една предварителна идея, една мисъл; но тя далеч не съществува в онзи вид, както при скулптора понеже материята на човешкото тяло не е някакъв мрамор или гипс -, а като една действителна мисъл във външния свят: Като „фантом“. Както скулпторът въплъщава идеята в своя материал, така и в Земните вещества, които след смъртта изоставяме в гроба или предаваме на огъня, е вложен фантомът на физическото тяло. Фантомът просто принадлежи на физическото тяло, той е другата, невидимата част на физическото тяло и е по-важен от физическите вещества; понеже физическите вещества всъщност не са нищо друго, освен материалния пълнеж, който, така да се каже, се изсипва в мрежата на човешката форма, както се изсипват ябълки в една каруца. Да, фантомът е нещо много важно! Веществата, които се разлагат след смъртта, са всъщност това, което намираме и навън в природата, само че в нашия случай те са подредени в човешката форма.

Размислете и върху нещо друго: Нима вярвате, че всичките усилия на духовните Същества в хода Сатурновата, Слънчевата и Лунната епоха са създали едно тяло, което веднага след смъртта минава във властта на Земните елементи? Не! Това, което минава във властта на Земните елементи, съвсем не е онова, което се е развило в хода на Сатурновата, Слънчевата и Лунна епоха. Това, което Боговете са създали през тези огромни периоди от време, е именно фантомът, формата на човешкото тяло. Ето защо, следователно, разбирането на човешкото физическо тяло не е никак лесна работа. Преди всичко, разбирането на физическото тяло не бива да се търси в света на илюзията, в света на Майя. Ние знаем, че зародишът на този фантом е дело на Престолите*43 и че това става на

Стария Сатурн; после, на Старото Слънце, върху фантома работят Духовете на Мъдростта, на Старата Луна върху фантома работят Духовете на Движението, а на Земята върху фантома работят Духовете на Формата. Ето през какъв продължителен път на развитие е минало човешкото тяло! Ето защо ние обозначаваме съответната Йерархия с името „Духове на Формата“ защото фактически те живеят в това, което наричаме „фантом на физическото тяло“. Да, искаме ли да разберем физическото тяло, ние трябва да се издигнем до неговия фантом.

И така, пренасяйки се в началото на нашата Земна епоха, ние бихме могли да кажем: Висшите Йерархии, които през епохите на Стария Сатурн, Старото Слънце и Старата Луна, са подготвили формата на човешкото физическо тяло, са пренесли този фантом и в Земята епоха. Фактически най-напред е бил създаден фантомът на човешкото тяло, който е невидим за физическите очи. Това е едно енергийно или силово тяло, което е напълно прозрачно. Физическите очи виждат само физическите вещества, които човекът приема като храна и които изпълват този невидим фантом. Когато физическите очи виждат едно човешко тяло, в действителност те виждат не самото него, а минералните вещества, които изпълват физическото тяло. Но благодарение на какво минералните вещества, такива, каквито са, заемат своето място в този фантом на човешкото физическо тяло? За да отговорим на този въпрос, нека още веднъж да си припомним възникването и първите етапи от развитието на човека в условията на нашата Земя.

Енергийното или силово тяло, което застава пред нас като невидим фантом на човешкото физическо тяло, идва от Стария Сатурн, Старото Слънце и Старата Луна, и напредналият ясновидец го възприема като фантом, само ако се абстрахира от минералните субстанции, които изпълват този фантом. И така, именно този фантом се намира в изходната точка от развитието. Следователно, в изходната точка от своето Земено развитие, човекът би бил невидим също и като физическо тяло.

Сега обаче нека да си представим, че към този фантом на физическото тяло се присъединява и етерното тяло: означава ли това, че по този начин фантомът на човешкото физическо тяло става видим? Съвсем не! Защото за физическите очи етерното тяло също е невидимо. Следователно, формацията физическо тяло плюс етерно тяло е все още невидима за обикновеното зрение. Същото се отнася и за астралното тяло; така че като фантом формацията, съставена от физическото тяло, етерното тяло и астралното тяло, е все още невидима за обикновеното зрение. Несъмнено Азът, който се присъединява към тях по-късно би бил вътрешно възприемем, но не и външно видим. Следователно, човекът такъв, какъвто е „слязъл“ на Земята, минавайки през епохите на Сатурн, Слънце

и Луна би останал за нас нещо невидимо и би бил видим само за ясновидеца. А благодарение на какво той стана видим за нас?

Работата е там, че той изобщо не би станал видим за нас, ако не би настъпило това, което Библията символично описва, а Духовната наука действително обяснява: Влиянието на Луцифер. Какво се случи в резултат на това влияние?

Припомнете си описанията в моята „Тайна наука“: От онзи еволюционен стадий, в който човекът се намираше поради обстоятелството, че неговото физическо тяло, етерно тяло и астрално тяло съществуваша в невидимо състояние, той беше свален долу в по-гъстата материя, която той допълнително включи в своя свръхсетивен организъм според влиянията, които Луцифер упражнява върху него. Следователно, ако в нашия астрално-Азов организъм не се намираха така наречените луциферически сили, гъстата материя нямаше да е така видима, каквато е тя днес. Ето защо ние твърдим: Ние трябва да си представим човека като едно невидимо същество; и едва чрез влиянието на Луцифер в човека нахлуха такива сили, които го превърнаха в непрозрачно, видимо същество. Чрез влиянието на Луцифер, външните минерални вещества и сили нахлуват в областта на фантома. Когато в една прозрачна чаша налеем цветна течност, за нашите очи тя също става цветна, докато преди това е била прозрачна; така трябва да си представим, че луциферическото влияние е вляло в човешкия фантом такива сили, благодарение на които човекът прие в себе си съответните вещества и сили, които превърнаха неговата първоначално невидима форма във видима.

Следователно, какво прави човека видим? Именно луциферическите сили в него го правят видим за физическите сетива; иначе неговото физическо тяло би останало завинаги невидимо. Ето защо алхимиците винаги са подчертавали, че всъщност човешкото тяло се състои от същата субстанция, която изгражда напълно прозрачния, кристален „философски камък“. Както казах, човешкото физическо тяло е абсолютно прозрачно и само луциферическите сили в човека са тези, които са го направили непрозрачен, превръщайки го във физически осезаемо, плътно и непрозрачно същество. Сега Вие разбирате: Човекът е станал едно същество, което приема в себе си външните субстанции и сили на Земята, които после той отхвърля при смъртта, само благодарение на това, че е бил съблазнен от Луцифер, който е влял определени сили в неговото астрално тяло.

Но какво трябваше да последва по необходимост? Трябваше да последва едно изключително важно събитие: Именно под влиянието на Луцифер, в условията на Земята стана така, че Азът се присъедини към

формацията от физическото тяло, етерното тяло и астралното тяло; едва сега човекът стана това, което той представлява на Земята; едва сега той стана носител на земната форма; в противен случай това никога не би могло да се случи.

А сега нека да си представим, че в определен момент от живота Азът напуска формацията, съставена от физическо тяло, етерно тяло, астрално тяло и Аз; така че пред нас биха стояли физическото тяло, етерното тяло, астралното тяло, обаче не и Азът. Нека да си представим още, че точно това би могло да настъпи и с Исус от Назарет през 30-та година от неговия живот: тогава човешкият Аз действително напусна троичната формация, съставена от физическо тяло, етерно тяло и астрално тяло. И в това, което остана именно в сбора от физическо тяло, етерно тяло и астрално тяло навлезе Христовото Същество при Кръщението, извършено от Йоан в реката Йордан. Ето защо сега ние имаме физическото тяло, етерното тяло и астралното тяло на един човек и вътре в тях: Христовото Същество. Вместо Азът, сега в човешките обвивки навлиза Христовото Същество. И по какво се различава този Христос Исус от всички други хора на Земята?

Той се различава от всички други хора по това, че те носят в себе си онзи Аз, който някога се поддаде на изкушението на Луцифер, докато Христос Исус носи в себе си не този Аз, а Христовото Същество. Така че от сега нататък Той носи в себе си остатъка от това, което идва от Луцифер; същественото тук е, че след Кръщението на Йоан един човешки Аз не позволява на луциферическите влияния да проникват в него. Едно физическо тяло, едно етерно тяло, едно астрално тяло, в които се намират предишните следи от луциферическото влияние, но в които не могат да проникнат никакви нови явления през следващите три години: Ето какво представлява Христос Исус.

Нека съвсем точно да обобщим какво представлява Христос от Кръщението в реката Йордан до Мистерията на Голгота: Едно физическо тяло, едно етерно тяло и едно астрално тяло, което прави това физическо тяло и етерно тяло видимо, понеже то все още съдържа следите от влиянието на Луцифер. Защото благодарение на факта, че Христовото Същество носи следите от онова астрално тяло, което Исус от Назарет имаше от раждането до своята 30-та година, благодарение на този факт физическото тяло е видимо като носител на Христос.

И така, след Кръщението в Йордан, ние имаме пред себе си едно физическо тяло, което като такова би останало невидимо в условията на физическия свят, едно етерно тяло, което също би останало невидимо, следите от онова астрално тяло, което прави видими другите две тела, и което превръща тялото на Исус от Назарет в едно видимо тяло през

периода от Кръщението в Йордан до Мистерията на Голгота и вътре в тези тела: Христовото Същество. Нека добре да запомним тези четири съставни части на Христос Исус и да повторим: В условията на физическия свят всеки човек е съставен от физическо тяло, етерно тяло, астрално тяло и Аз; обаче този Аз е от такова естество, че той непрекъснато работи в астралното тяло чак до мига на смъртта. Обаче Христос Исус застава пред нас като едно такова Същество, което също притежава физическо тяло, етерно тяло, астрално тяло обаче не и човешки Аз, така че през трите години до смъртта в него не действа това, което иначе действа в човешкото същество, а действа именно Христовото Същество.

Ето какво искахме да представим пред нашите души, а утре, поемайки от тази гледна точка, ще продължим да говорим по нашата основна тема.

СЕДМА ЛЕКЦИЯ

Карлсруе, 11 Октомври 1911

От вчерашната лекция видяхме, че в известен смисъл основният въпрос на християнството се покрива с този за Възкресението на Христос Исус. Видяхме още, как пред онзи проповедник на християнството, който стигна до непосредственото познание, че Христос е жив дори и след Събитието на Голгота, как пред Павел, веднага след Дамаск, изникна един величествен образ, представящ еволюцията на човечеството. И поемайки от тази изходна точка, вчера ние успяхме да си изградим една представа за естеството на Христос Исус непосредствено след Кръщението в реката Йордан. Следователно, следващата ни задача ще бъде да проучим събитията от Йоановото Кръщение в Йордан до Мистерията на Голгота. Но за да преминем от вчерашната изходна точка към разбирането на Мистерията на Голгота, необходимо е да се спрем на някои подробности, за да премахнем известни пречки, каквито човек обикновено среща в желанието си за сериозно и задълбочено навлизане в Мистерията на Голгота. От всичко, което в хода на годините беше казано върху Евангелията, а също и от няколко лекции през последните дни, Вие се убеждавате, че теософските представи, които тук или там биват считани за напълно задоволителни, всъщност са крайно недостатъчни, за да си отговорим на въпроса, който ни интересува.

Преди всичко, следва да се отнесем много сериозно към това, което беше казано относно трите духовни течения, свързани с последните хилядолетия от историята на човечеството: течението, което завладя душите на древните гърци, после второто течение, намерило израз всред древното еврейство, и накрая онова течение, което достига своята кулминация в лицето на Гоутама Буда приблизително половин

хилядолетие преди нашето летоброене. Ние посочихме, че течението на Гоутама Буда такова, каквото го практикуваха последователите на Буда беше най-малко подходящо, за да бъде разбрана Мистерията на Голгота. За модерния човек, чието съзнание се определя от съвременното образование, именно това течение, следвано от последователите на Буда, се оказва нещо извънредно удобно; защото едва ли има друг светоглед, който да е оказал толкова голяма подкрепа на онези, които не желаят да направят никакво усилие, за да се докоснат до най-великия въпрос, пред който е изправено човечеството: въпросът за Възкресението. Защото с въпроса за Възкресението е свързана цялата история, цялата еволюция на човечеството. Нещата стоят така, че както видяхме учението на Буда се размина с онова, което ние определяме като четвърта състав на част на човешката природа: Азът! Несъмнено и тук са възможни най-различни мнения и интерпретации, така че положително ще се намерят много хора, които да омаловажат това, което казахме за течението на Буда. Обаче тук става дума за нещо друго. Когато аз описвам чувствата, които бликат от сърцето на истинския будист, какъвто беше примерът с диалога между цар Милинда и будисткия мъдрец Нагазена, следва да сме наясно: В рамките на будизма изобщо не може да се говори за Азовата природа на човека по онзи начин, по който сме длъжни да говорим ние. Дори трябва да приемем, че за ортодоксалния будист е направо ерес, когато Азовата природа бива обсъждана според нашите разбирания. Ето защо ние трябва да сме извънредно точни, когато говорим за Азовата природа на човека.

Това, което наричаме човешки Аз, което у всеки човек дори той да е най-великият посветен възприемаме като една нишка, която преминава от една инкарнация в друга инкарнация, е нещо, за което при Исус от Назарет ние можем да говорим, както видяхме вчера, само за периода от раждането до Йоановото Кръщение в Йордан. После, след Йоановото Кръщение, Христос Исус действително застава пред нас в своето физическо тяло, етерно тяло и астрално тяло, обаче сега вече в тези външни човешки обвивки обитава не един човешки Аз, а едно космическо Същество, което ние наричаме Христово Същество и до което години наред се стремим да приближим всички, които се вслушват в нашите думи. Но приближавайки се до дълбоката същност на Христос, за нас става напълно самопонятно, че за Христос Исус е немислимо каквото и да е физическо прераждане, и че следва съвсем буквално и сериозно да вземем това, което казвам в моята мистерийна драма „Изпитанието на душата“ *44 за еднократното слизване на Христос в едно човешко тяло. Ето защо най-напред трябва да се занимаем със същността, с природата на човешкия Аз, следователно, с онова, от което така да се

каже Христос Исус беше напълно лишен през периода от Йоановото Кръщение в Йордан до Мистерията на Голгота.

От предишните ми лекции Вие знаете, че планетарното развитие на днешната Земя е било предхождано от епохите на Стария Сатурн, Старото Слънце и Старата Луна, и че тези три планетарни въплъщения са би ли последвани от четвърто планетарно въплъщение, и че това е именно нашата Земя; от лекциите Вие знаете още, че едва в условията на нашата Земя, т.е. през четвъртото от планетарните състояния, които бяха необходими, за да „населят“ Земята с всички нейни същества, човешката природа можа да се свърже с това, което ние наричаме човешки Аз. Както при Стария Сатурн ние говорим за възникването на физическото тяло, при Старото Слънце за възникването на етерното тяло, при Старата Луна за възникването на астралното тяло, така и едва в хода на Земното развитие ние можем да говорим за първите зародишни кълнове на човешкия Аз. Така изглеждат нещата от гледна точка на космогонията. Но как изглеждат те от човешка гледна точка?

От досегашните лекции ние знаем, че макар и зародишът на човешкия Аз да беше вложен в човешкото същество още през Лемурийската епоха, възможността за Азовото съзнание се появи едва през Атлантската епоха, като в началото то беше твърде неясно, твърде смътно. Да, дори и доста време след Атлантската епоха, в хода на различните културни епохи, които предшествуваха Мистерията на Голгота, Азовото съзна ние беше неясно, смътно, съноподобно. И ако сега си припомните развитието на еврейския народ, Вие ще установите, че тъкмо сред представителите на този народ Азовото съзнание се прояви по един твърде странен начин. Във всеки отделен представител на този народ живееше един вид общ, народностен Аз; и всъщност всеки представител на този народ можеше да проследи своя Аз нагоре, чак до физическия праотец, до Авраам. Или с други думи: Азът на древния евреин беше един групов Аз, един групово-народностен Аз. Съзнанието все още не беше проникнало до отделния индивид. Защо? Защото онази човешка сплав от четирите съставни части, която днес считаме за нещо нормално, се оформи едва в един продължителен период от Земното развитие, и защото всъщност едва към края на Атлантската епоха онази част от човешкото етерно тяло, която все още се намираше извън очертанията на физическото тяло, постепенно се прибра в това физическо тяло. И едва след изграждането на тази особена формация, която ясновиждащото познание приема за нещо нормално, а именно при която физическото тяло и етерното тяло почти се покриват, едва тогава човекът можа да разгърне Азовото съзнание. Обаче това Азово съзнание се проявява по един твърде особен начин. Нека

внимателно да си изградим една точна представа за естеството на Азовото съзнание при човека.

Вчера аз насочих Вашето внимание върху това, как много от представителите на нашата интелектуална епоха, изправени пред въпроса за Възкресението, казват: Ако допусна в себе си истинското учение на апостол Павел за възкресението, тогава аз предизвиквам пробив в целия мой светоглед! Така се изразяват нашите образовани съвременници и несъмнено това, което трябва да кажем сега, ще бъде трудно разбираемо за тях.

Обаче не биха ли могли тези наши образовани съвременници да разсъждават по следния начин: Добре, биха могли да кажат те, приемайки Възкресението, аз трябва да скъсам с моя досегашен начин на мислене, да разруша всичко, което съм постигнал с цената на моите интелектуални усилия! Обаче дали това ми дава основание да отхвърля Възкресението? Дали това е единствената възможност понеже нашият разум отказва да приеме Възкресението и е длъжен да го третира като някаква небивалица дали това е единствената възможност да се справим с този пробив: като отричаме Възкресението? Нима не съществува никаква друга възможност? Тази друга възможност не се отдава така лесно на съвременния човек; и все пак той би могъл да си каже: Може би причината, за да не разбирам Възкресението, се крие не в самото Възкресение, а в моето собствено мислене; може би тъкмо моят разум не е в състояние да проумее Възкресението!

Колкото и сериозни да са намеренията на нашите съвременници да се заемат с този въпрос, все пак ние твърдим: Това, което пречи на съвременния човек да признае некомпетентността на своя разум да се справи с този въпрос, просто защото той не му отделя необходимото внимание, е неговата гордост, неговото високомерие. Защото кое е по правилно: Да отхвърляме нещо, което разрушава нашия досегашен начин на мислене, или да допуснем, както току-що казахме, че разумът е некомпетентен да се справи с този въпрос?

Но високомерието отхвърля тъкмо втората възможност!

Естествено, възпитавайки сам себе си, антропософът би трябвало да надвие всяка гордост, всяко високомерие; и за истинското, честно антропософско сърце не би трябвало да е толкова трудно да си каже: Може би тъкмо моят разум е неспособен да се справи с въпроса за Възкресението? Обаче сега за антропософа възниква едно друго затруднение, а именно това, че той трябва да получи отговор на въпроса: защо разумът, интелектът на човека не е способен да вникне в най-великия факт на общочовешката еволюция? Ние можем да отговорим на този въпрос като разгледаме още по-внимателно истинската същност на

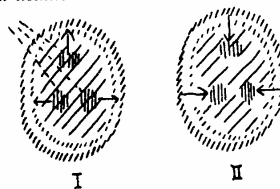
човешкия разум. В тази връзка бих желал да Ви припомня моите лекции в Мюнхен „Чудесата на света, изпитанията на душата и откровенията на Духа“, като от тях ще извлека само това, от което се нуждаем в момента *45.

Що се отнася до своето съдържание, това, което преработваме вътрешно, душевно, не се намира в нашето физическо тяло; що се отнася до своето съдържание, то е включено в нашия организъм само дотолкова, доколкото присъства в етерното тяло на човека. Според своето съдържание, нашите мисли, чувства и усещания, протичат най-напред в нашето етерно тяло. За да си изясним това, нека да си представим човешкото същество, доколкото то е съставено от Аз, астрално тяло и етерно тяло като една елипсовидна плоскост. Представена графически, схематично, така изглежда нашата вътрешна душевна същност; т.е. тази, която изживяваме душевно и която се простира до там, че намира своя

израз в потоците и силите на етерното тяло. Когато възприемаме една мисъл, едно усещане, този процес се разиграва в нашата душевна организация под формата на три отделни звена, както това е графично изобразено в следващата схематична рисунка. Целият ни душевен живот протича по този начин. Но ако човекът, разполагайки със своето обикновено земно съзнание, би имал душевните си изживявания само според посочения току-що начин, той не би могъл да стигне до ясно съзнание за тях; те биха останали несъзнателни.

Душеви изживявания

За нас душевните изживявания стават съзнателни едва чрез един процес, който можем да онагледим с помощта на следното сравнение. Представете си, че вървите към определено място и гледате право напред; представете си още, че се казвате „Мюлер“. Движейки се право напред, Вие не виждате този „Мюлер“, но въпреки това Вие сте съществото

„Мюлер" и имате неговите изживявания. А сега си представете, че изведнъж някой изпречва едно огледало пред Вас: сега „Мюлер" застава пред Вас, нали така. Това, което сте изживявали по-рано, сега го виждате с очите си; то застава пред Вас в огледалото. Така стоят нещата и с целия душевен живот на човека: човекът изживява това или онова, обаче не го осъзнава, докато някой не изпречи пред него едно огледало. А за душевния живот „огледалото" не е нищо друго, освен човешкото физическо тяло. Ето защо сега бихме могли да изобразим физическото тяло като най-външната обвивка, като в този случай мислите или усещанията ще бъдат отразени обратно от обвивката на физическото тяло. Благодарение на всичко това, процесите стават съзнателни за човека. Ето защо за нас, земните хора, човешкото физическо тяло действително представлява един огледален апарат.

И ако по този начин навлезете все по-дълбоко и по-дълбоко в същността на човешкия душевен живот и в същността на човешкото съзнание, ще Ви се стори абсурдно да приемете, че всички онези неща, с които материализмът непрекъснато атакува духовните светогледи, представляват някаква опасност, или имат някакво значение. Защото, естествено, пълно безсмислие е, когато например при някаква повреда в огледалния апарат, човешкият живот престане да бъде възприеман от съзнанието, от това да се прави изводът, че самият душевен живот е непосредствено свързан с огледалния апарат. Защото когато някой строши огледалото, което стои пред Вас и чрез което Вие възприемате себе си, той не разрушава Вас лично, но просто Вие изчезвате от Вашия поглед. Същото се получава и когато огледалният апарат на душевния живот мозъкът бъде разрушен: Изчезват възприятията; но самият душевен живот, доколкото той протича в етерното тяло и в астралното тяло, остава напълно незасегнат.

Но ето че идва ред и на въпроса: А сега, когато сме наясно с този факт, не отдаваме ли прекалено голямо значение на нашето физическо тяло? Едно просто разсъждение би могло да Ви убеди, че без съзнание ние не можем да стигнем до никакъв Аз, и по-точно казано, до какво съзнание за Аза. Без да развием съзнанието, ние не можем да стигнем до Аза. За да изградим Азовото съзнание в условията на физическия свят, нашето физическо тяло, включително и мозъка, трябва да функционира като един огледален апарат. В неговото отражение ние непрекъснато трябва да постигаме съзнание за самите себе си; липсата на огледален апарат би означавала и липса на Азово съзнание. Но какво представлява това огледало? Ние стигаме до отговор на този въпрос, само ако се задълбочим в окултните изследвания, или казано с други думи, ако с помощта на Хрониката Акаша се пренесем в самото начало на Земята епоха,

установявайки, че именно в началото на Земната епоха, т.е. след епохата на Старата Луна, този огледален апарат, външното физическо тяло, е претърпяло съществена промяна поради влиянието на Луцифер, станало е съвсем различно от това, което би било, ако не съществуваше влиянието на Луцифер. Вчера ние посочихме какво представлява физическото тяло за земния човек. То е нещо, което се разпада веднага след като човекът мине през Портата на смъртта. Обаче ние уточнихме: Това, което се разпада, съвсем не е онова, което така да се каже божествените Духове са подготвили в хода на три планетарни възплъщания, за да се появи на Земята като човешко физическо тяло; но това, което вчера нарекохме „фантом“, то принадлежи към физическото тяло така, както например първообразът привлича и организира материалните субстанции, които изграждат нашето физическо тяло. Ако не би настъпило луциферическото влияние, тогава в началото на Земната епоха човекът щеше да притежава в максимална степен този „фантом“ с неговото физическо тяло. Обаче в човешката организация, съставена от физическо тяло, етерно тяло и астрално тяло, проникнаха влиянията на Луцифер и последицата от това беше разрушението на фантома на физическото тяло. Както ще видим после, тъкмо това е събитието, което Библията символично описва като „грехопадение“ и допълва, че грехопадението беше последвано от „смъртта“. Смъртта представляваше именно разрушението на фантома на физическото тяло. Да, логичната последица от това разрушение беше тази, че минавайки през Портата на смъртта, човекът трябваше да стане свидетел, как неговото физическо тяло се разпада. През целия си земен живот, от раждането до смъртта, човекът притежава тъкмо това разпадащо се тяло, което е лишено от силата на фантома. Всъщност разпадът, разлагането на физическото тяло е нещо, което непрекъснато съществува в него още от мига на раждането, и смъртта означава само крайния етап, завършека на едно непрекъснато развитие. И само ако на това разрушение на фантома не бъде противопоставен един градивен процес, накрая настъпва това, което наричаме смърт. Ако не би се намесило влиянието на Луцифер, във физическото тяло би съществувало пълно равновесие между разпадните и градивните процеси. И тогава цялата човешка природа би била свършено друга; тогава например не би съществувал такъв разум, който да не може да разбере Възкресението! Защото какво представлява този разум, с който човекът не успява да разбере Възкресението? Това е разумът, който е свързан с разпадането на физическото тяло и който е свързан с разпадането на физическото тяло, и който в този си вид, съществува единствено защото чрез влиянието на Луцифер, човекът е приел в себе разрушението на фантома на физическото тяло. Ето защо човешкият разум, човешкият интелект е

толкова, бих казал, изтънял, толкова несъстоятелен, че не може да приеме в себе си величествените процеси на космическото развитие; той гледа на тях като на „чудеса“, или просто заявява, че не може да ги разбере. Ако не би се намесило влиянието на Луцифер, тогава човешкият разум, според първоначалния замисъл на Боговете, би станал такъв поради намиращите се в човешкото тяло градивни сили, които уравновесяват разрушителните -, че човекът просто би наблюдавал градивния процес така, както бива наблюдаван един лабораторен експеримент. Но човешкият разум се разви по такъв начин, че остана на повърхността на нещата и много далеч от дълбините на космическите факти.

Следователно, ако някой би желал правилно да охарактеризира тези отношения, той би трябвало да каже: В началото на нашето Земно съществуване, поради влиянието на Луцифер настъпиха промени във физическото тяло и то се отклони от първоначалния замисъл на онези духовни Същества, които участваха в неговото изграждане през епохите на Сатурн, Слънце и Луна; или, казано накратко, в него беше внесен един разрушителен процес. И от тогава, от началото на Земното съществуване, човекът живее в едно физическо тяло, което е подложено на непрекъснато разрушение, без да постига съответното равновесие между разрушителните и градивните сили.

Следователно, оказва се вярно това, което за нашите съвременници звучи толкова глупаво: че съществува една тайнствена връзка между това, което е настъпило поради влиянието на Луцифер, и смъртта! Нека да се спрем още веднъж на луциферическото влияние. Какви бяха последиците от разрушението на физическото тяло?

Ако разполагахме с първоначално замисленото физическо тяло, каквото то трябваше да бъде в началото на Земното съществуване, ние бихме отразявали нашите душевни сили по съвсем различен начин, и тогава ние действително бихме били наясно какво представляваме като земни човешки същества. Ние не знаем кои сме, именно защото не разполагаме с първоначалната цялост на нашето физическо тяло. Ние често говорим за природата и същността на човешкия Аз; обаче нека да попитаме: Доколко човекът познава своя Аз? Азът е толкова проблематичен, толкова съмнителен, че будизмът дори отрича неговото преминаване от една инкарнация в друга. Той е толкова съмнителен, че древните гърци изпадаха в онзи истински трагизъм, който проличава в думите на героя: По-добре просяк в горния свят, отколкото цар в царството на сенките!

Или с други думи: поради подчертаното зачитане на физическото тяло, т.е. на това, което представлява фантома, и поради разрушението на физическото тяло, гърците се чувстваваха нещастни спрямо залязва нето

и изчезването на Аза, понеже те ясно усещаха, че Азът може да съществува само при съзнанието за Аза! И виждайки разпадането на физическото тяло, те изпадаха в ужас при мисълта, че Азът залязва и угасва; същият този Аз, който се проявява само благодарение на това, че се отразява във формата на физическото тяло.

А когато проследим човешкото развитие от началото на Земята до Мистерията на Голгота, ние ще открием, че процесът, който разгледахме току-що, се усилва все повече и повече. Можем да се убедим в това и от факта, че например в древността не би се намерил никой, който да проповядва по един толкова радикален начин унищожението на физическото тяло, както стори това Гоутам Буда. За тази цел беше необходимо на първо място разпадът на физическото тяло, неговото пълно унищожение относно формата, да напредва все повече и повече, така че да не съществува никаква възможност, щото това, което човекът осъзнава чрез физическото тяло, съответно чрез неговата форма, действително да премине от една инкарнация в друга. Фактически нещата стоят така, че в хода на Земяното развитие човекът изгуби формата на физическото тяло и вече не притежаваше това, което Боговете му бяха отредили първоначално. Но той трябваше отново да го получи; то трябваше да му бъде върнато! Невъзможно е да разберем християнството, ако не вникнем в това, че по времето, когато се разиграха събитията в Палестина, човешкият род по Земяното кълбо беше стигнал до там, че разпадът на физическото тяло се намираше в своята връхна точка и тъкмо поради тази причина възникна голямата опасност, засягаща цялото човечество: Опасността от окончателното изгубване на Азовото съзнание, което всъщност е и истинското постижение на Земяното развитие. Ако към това, което съществуваше до събитията в Палестина, не би се прибавило и нещо друго, ако процесът би напредвал в същото темпо, ако разрушителните сили биха прониквали все по-дълбоко в човешкото физическо тяло, тогава хората, родени след събитията в Палестина, би трябвало да живеят в едно все по-смъртно и заглушено Азово съзнание. Все по-смъртно и заглушено би ставало това, което зависи от съвършенството на отразителната способност, която има физическо тяло.

И ето че сега настъпи Мистерията на Голгота, настъпи така, както сме я описвали вече много пъти, и чрез тази Мистерия на Голгота фактически произлезе онова, което е толкова трудно разбираемо за всеки човешки разум, който остава свързан единствено с едно физическо тяло, съдържащо в себе си главно разрушителните сили. Настъпи това, че този човек, който беше носителят на Христос, мина през една такава смърт, че след три дни онова, което представлява смъртната част на физическото тяло, трябваше да изчезне, а от гроба възкръсна онова тяло, което е

енергийният, силовият носител на физическо-материалните части. Именно това, което беше отредено за човека от свръхсетивните Същества на Стария Сатурн, Старото Слънце и Старата Луна, именно то възкръсна от гроба: Чистият фантом на физическото тяло с всички качества, присъщи на физическото тяло. Ето как можа да се появи и онова духовно родословно дърво, за което вече стана дума.

И наистина, ако си представим възкръсналото от гроба тяло на Христос, бихме могли да допълним: както от тялото на Адам произлизат телата на земните човеци, доколкото те притежават тленно, разпадащо се тяло, така и от това, което възкръсна от гроба, произлизат духовните тела, фантомите на всички човешки същества. Ето защо е напълно възможно да изградим такова отношение към Христос, благодарение на което към своето иначе тленно, разпадащо се физическо тяло, земният човек присъединява този фантом, който възкръсна от гроба на Голгота. Да, напълно възможно е човекът да включи в своята астрално-етерно-физическа организация онези сили, които възкръснаха от гроба на Голгота, да ги включи така, както в началото на Земното развитие, благодарение на луциферическите сили, той включи в своя физически организъм силите и качества на Адам.

Точно това иска да каже и Павел: Както човекът наследи физическото тяло, в което непрекъснато напред ваше разрушението на фантома, на силовия носител, както той наследи това физическо тяло, понеже беше включен във физическата линия на развитието, така и от това, което възкръсна от гроба, той може да наследи онова, което беше изгубил; той може да го наследи, да се „облече“ в него, както се беше „облякъл“ в първия Адам; може да се съедини с него и по този начин да се включи във възходящото развитие, за разлика от низходящото развитие, каквото беше случая преди Мистерията на Голгота. Или с други думи: Онова, което в миналото му беше отнето чрез влиянието на Луцифер, сега може да му бъде възстановено чрез възкръсналото тяло на Христос. Тъкмо това иска да ни каже Павел, нищо друго!

Естествено, от гледна точка на съвременната анатомия и физиология, е твърде лесно да бъдат отречени, привидно отречени, подобни твърдения; и не по-лесно е да бъде повдигнато едно друго възражение. Някой би могъл да попита: Ако действително, още Павел беше повярвал, че тук възкръсва едно духовно тяло, какво общо има тогава това възкръснало от гроба духовно тяло с онова тяло, което всеки човек носи в себе си? Но това вече не е трудно за разбиране. Достатъчно е само да си го представим по аналогия с физическите условия на човешкото съществуване. Например, би могъл да бъде поставен следният въпрос: От какво произлиза отделният човек? Като физическо същество той

произлиза от една яйцеклетка. Но физическото тяло е съставено от отделни клетки, които на свой ред са деца на първоначалната яйцеклетка; всички клетки, които изграждат човешкото тяло, произлизат от първоначалната яйцеклетка. И така, представете си, че благодарение на един мистичен христологичен процес, човекът получава едно тяло, свършено различно от това, което е получил в хода на низходящото развитие. И представете си всяко едно от тези тела, които хората получават, свързани с това, което възкръсна от гроба, по същия начин, както клетките на човешкото тяло са свързани с първоначалната яйцеклетка. Или с други думи: Ние трябва да си представим това, което възкръсна от гроба, размножаващо се така, както се размножава яйцеклетката, стояща в основата на физическото тяло. Накратко: след Мистерията на Голгота, всеки човек може да извоюва не що, което всъщност се намира вътре в него, и което произлиза духовно именно от това, което възкръсна от гроба, също както говорейки в смисъла на Павел обикновеното, тленно тяло произлиза от Адам.

Несъмнено, за човешкия разум, който днес има толкова високо мнение за себе си, е истинско оскърбление, ако някой каже: Ето, в областта на невидимото се разиграва един процес, подобен на клетъчното размножение, и той може да бъде наблюдаван. Но така или иначе, Мистерията на Голгота е един окултен факт. И за ясновидеца, този окултен факт се представя така, сякаш онази духовна яйцеклетка, т.е. тялото, което победи смъртта, тялото на Христос Исус, възкръсва от гроба и се предава на всеки, който в хода на времето съумява да изгради правилното отношение към Христос. Естествено, за този, който по начало отхвърля свръхсетивните процеси, тези неща звучат абсурдно. Обаче този, който поне допуска наличието на свръхсетивни процеси, трябва да си ги представи приблизително така, сякаш това, което възкръсва от гроба, се предава на всички онези човешки същества, които вече са в състояние да го приемат в своите души.

Когато се задълбочаваме в учението на Павел, ние стигаме до убеждението, че Мистерията на Голгота е нещо напълно действително, че тя наистина се е разиграла в хода на Земяното развитие, че тя трябваше да се разиграе; понеже тя е буквално спасението на човешкия Аз. Ние видяхме, че ако еволюцията би продължила по онзи начин, който беше характерен за периода преди събитията в Палестина, тогава Азовото съзнание не би могло да се развива по-нататък, то не само че не би напреднало; напротив, то би могло само да потъва все по-дълбоко и по-дълбоко в мрака. Но чрез Мистерията на Голгота, Азовото съзнание пое пътя нагоре, и то ще се издига по този път толкова по-стремително,

колкото по-здрави са връзките, които хората изграждат с Христовото Същество.

И сега всъщност ние се доближаваме до истинското разбиране на будизма. Нека да си представим един човек, който половин хилядолетие преди събитията в Палестина изказва следната истина макар и поради посоката на своето развитие да не държи сметка за Мистерията на Голгота: Всичко, което обгръща човека като физическо тяло, всичко което го вкарва в една или друга инкарнация, следва да бъде разглеждано като нещо, лишено от всякакъв смисъл; фактически то е нещо, което трябва да бъде премахнато. А до тогава положението беше такова, че ако нещата продължаваха по същия начин, човечеството неизбежно щеше да се лиши от възможността да развие Азовото съзнание. Обаче нещата се промениха именно чрез Мистерията на Голгота, която позволи на човека отново да се включи във възходящата линия на своето развитие. Приемайки това, което вчера назовахме „нетленно тяло“ и което днес описахме още по-точно, присъединявайки към себе си това нетленно тяло, човекът ще постига все по-голямо усилване на своето Азово съзнание и все по-ясно познание на онази част от своята природа, която преминава от една инкарнация в друга инкарнация.

Така че това, което се появи в света като „християнство“, далеч не би трябвало да се смята като едно „ново учение“ изрично подчертавам това! -, като една „нова теория“, а като нещо реално, нещо обективно. Ето защо когато хората твърдят, че основните елементи от учението на Христос са съществували и по-рано, това изобщо не допринася за правилното разбиране на християнството; защото не то е същественото. Същественото е не това, което Христос учи и проповядва, а това, което Христос даде: Своето тяло! Защото никога до този момент, със смъртта на един човек, не беше внасяно в Земята това, което възкръсна от гроба на Голгота. Никога до този момент, чрез един човек, минал през Портата на смъртта, на Земята не беше предлагано това, което тя може да получи чрез възкръсналото тяло на Христос Исус. Защото до Мистерията на Голгота нещата стояха така, че минавайки през Портата на смъртта и прекарвайки известно време между смъртта и новото раждане, хората слизаха на Земята в своята следваща инкарнация. Но по този начин те сваляха от духовния свят несъвършения и обречен на разрушение фантом, или с други думи, те не успяваха да възкресят един цялостен, съвършен фантом на физическото тяло. Адептите, или посветените, постъпваха по същия начин. Те стигаха до посвещение, намирайки се вън от своето физическо тяло; преодолявайки физическото тяло, те не постигаха възкресение на физическия фантом. За всички посветени от предхристиянската епоха беше характерно, че макар и да стигнаха до

най-външните граници на физическото тяло, те не се докосваха до силите на физическото тяло. Никога по-рано не е имало такъв случай, при който това, което е минало през човешката смърт, да е победило смъртта в качеството си на човешки фантом. Дори и да е имало сходни случаи, важно за нас си остава следното: никога по-рано човешко същество не е минавало през смъртта по такъв начин, че първоначалният фантом да е триумфирал над смъртта. И така, стигнахме до две основни истини: Първо, че до същността на Земното човечество ние можем да се приближим само чрез този фантом; и второ, че изходната точка на този фантом се намира в гроба на Голгота.

Ето кое е най-същественото за епохата на християнското развитие. И никакъв упрек не е, когато проповедниците непрекъснато подчертават, че учението на Христос Исус би трябвало да се превърне в едно учение за Христос Исус. Точно така би трябвало да стане. Защото важното е не това, което Христос Исус е учил, а това, което той е дал на човечеството. Неговото Възкресение представлява раждането на една нова съставна част от човешката природа: нетленното тяло. Обаче за да се стигне до там, т.е. до спасяването на човешкия фантом, който е минал през Портата на смъртта, са нужни две предпоставки. Първата е, че Христос Исус действително носи в себе си физическото тяло, етерното тяло, астралното тяло и накрая не един човешки Аз, а именно Христовото Същество. Другата предпоставка е, че Христовото Същество самичко реши да се потопи в едно човешко тяло, да се инкарнира в едно човешко тяло. Защото ако искаме да видим Христовото Същество в една истинска светлина, ние трябва да Го търсим в епохите преди възникването на Земното човечество. Естествено, Христовото Същество съществуваше още тогава. То не се включи веднага в кръговрата на човешкото развитие, а продължи да живее в духовния свят. Човекът слиза все по-дълбоко и по-дълбоко в своите инкарнации. И в един момент, когато застрашителната криза надвисна над човешкото развитие, Христовото Същество се възплъти във физическото тяло на един човек.

Това не е нищо друго, освен най-великата жертва, която Христовото Същество можа да принесе в името на Земното развитие! А второто, което трябва да разберем, е следното: В какво се състои жертвата, която Христовото Същество принесе в името на Земното развитие. Ето защо вчера ние отнесохме едната част от въпроса за същността на Христос в онзи период от време, който се простира след Йоановото Кръщение в Йордан. Днес поставихме другия въпрос: Какво означава това, че с Йоановото Кръщение в Йордан, Христовото Същество слезе от духовния свят и се потопи в едно човешко тяло?

А как настъпи смъртта при Мистерията на Голгота? с това ще се занимаем през следващите дни.

ОСМА ЛЕКЦИЯ

Карлсруе, 12 Октомври 1911

Вчера загатнахме, че сега за нас е изключително важно да си отговорим на въпроса: Какво всъщност се случи с онова Същество, което ние наричаме Христос Исус, какво се случи с Него през периода от Йоановото Кръщение в Йордан до Мистерията на Голгота? За да отговорим подробно на този въпрос, доколкото това е възможно, нека да си припомним накратко това, което знаем от предишни лекции, изнесени върху живота на Исус от Назарет, който след своята 30-та година стана носител на Христос. Главното по тази тема е представено с няколко думи и в моята наскоро излязла книжка „Духовното ръководство на човека и на човечеството“.

Ние знаем, че по времето, за което става дума, в Палестина се ражда не едно, а две деца, носещи името Исус, като едното от тях произлиза от Соломоновата линия на Давидовия дом. Странното противоречие в началото на Евангелието на Матей и Евангелието на Лука идва тъкмо поради тази причина, че авторът на Матеевото Евангелие описва само едното момче Исус: това от Соломоновата линия на Давидовия дом. След известно време, почти едновременно, се ражда другото момче Исус: Това от Натановата линия на Давидовия дом. Сега най-важното е да си обясним, кои всъщност бяха тези две деца.

Окултното изследване показва, че индивидуалността, която беше инкарнирана в Соломоновото момче Исус, беше не друга, а тази на самия Заратустра. След своята основна мисия, за която говорихме при разглеждането на древната Персийска култура, Заратустра се беше инкарнирал многократно, като накрая това стана също и през Вавилоно-халдейската епоха, и след това той се инкарнира именно в Соломоновото момче Исус. Необходимо беше тази индивидуалност на Заратустра, с всичките си могъщи, вътрешни сили, които носеше със себе си от своите предишни инкарнации, да се инкарнира в едно тяло, което идваше от Соломоновата линия на Давидовия дом и което беше в състояние да преработи забележителните способности на Заратустра, и да ги развие до още по-голяма степен, както могат да бъдат развити такива човешки способности, които вече са стигнали до едно изключително високо равнище, доколкото те принадлежат на едно същество, което минава от една инкарнация в друга инкарнация. Следователно, става дума за едно човешко тяло, което може да доразвие тези способности не в една по-късна възраст, а в една свежа, младенческа възраст. Ето защо ние

виждаме как Заратустровата индивидуалност израства по такъв начин, че способностите на момчето се развиват относително рано. Още в много ранна възраст това дете показва известни познания, които поначало са невъзможни в една такава детска възраст. Сега ние трябва да установим и друг важен факт: Този Соломонов Исус, това момче от Соломоновата линия въпреки че представляваше инкарнация на една толкова висша индивидуалност все пак беше само един високо издигнат човек, или с други думи, беше обременен с възможността да греши, дори и да изпитва известни морални затруднения, макар и те да не прерастваха в недостатъци или някакви други отрицателни качества.

После ние знаем, че по силата на един окултен процес, добре познат на всеки човек, комуто са поверени подобни факти, в 12-та година на своя живот Заратустровата индивидуалност напусна тялото на Соломоновото момче Исус и премина в тялото на Натановото момче Исус. Обаче тялото на това Натаново момче Исус, или по-добре казано, неговото троично тяло, съставено от физическо тяло, етерно тяло и астрално тяло, беше изградено по един твърде особен начин. Фактически неговото тяло беше от такова естество, че Натановото момче Исус проявяваше точно противоположните качества на Соломоновия Исус. Докато Соломоновото момче Исус се отличаваше с една голяма надареност по отношение на външните неща, които могат да бъдат усвоени именно външно, за Натановото момче Исус би могло да се каже, че по отношение на външните неща. Вие разбирате, че тези думи ни най-малко не биха могли да прозвучат като нещо осъдително то остана в известен смисъл оцетено. То просто не беше в състояние да се ориентира всред онези постижения, които човешката култура беше създала на Земята. Напротив, у него възникна тази забележителна особеност, че то проговори веднага след своето раждане. Следователно, веднага след раждането се прояви една способност, която е по-скоро от телесно естество. Напълно отговаря на истината онова предание, според което детето е проговорило веднага след раждането, несъмнено на един неразбираем за останалите хора език. А по-нататък преданието твърди нещо, което може да бъде установено и по окултен път, че майката е можела да разбира всичко, което детето казва. Или с други думи, детето беше надарено именно с онези качества, които наричаме „сърдечни" една извънредно голяма способност да обича другите, една извънредно голяма готовност за саможертва: ето с какво се отличаваше това момче Исус. И още нещо забележително: Още от първия ден на своя живот, чрез самото си присъствие или чрез докосването с ръцете си, това дете упражняваше такива въздействия, които днес бихме определили като „магнетични". Следователно, у това дете изпъкнаха най-

вече качествата на сърцето, но усилен до такава степен, че пораждаха непосредствени благотворни въздействия всред околния свят.

Ние знаем също, че в астралното тяло на това момче действуваха силите, които навремето беше придобил онзи Бодисатва*46, който после стана Гоутама Буда. Ние знаем и в този смисъл източното предание е абсолютно вярно, понеже то може да бъде проверено от Духовната наука -, че онзи Бодисатва, който половин хилядолетие преди нашето летоброене се беше избавил от необходимостта да се инкарнира в други човешки тела на Земята, всъщност продължи да оказва влияние от духовния свят върху всички онези, които бяха приели неговото учение. Характерната особеност на една такава индивидуалност, която се е издигнала до такава степен, че няма нужда от по-нататъшни физически инкарнации, се свежда до това, че намирайки се в духовния свят тя може да участва както в Земните процеси, така и в човешките съдби. Естествено, намесата в Земните процеси и в човешките съдби може да става по най-разнообразни начини. И действително, онзи Бодисатва, който като Гоутама Буда слезе в последната си физическа инкарнация на Земята, се намеси твърде активно в по-нататъшната еволюция на човечеството. Защото, нека да сме наясно: нашият човешки духовен свят е в непрекъсната връзка с целия останал духовен свят. Нека да сме наясно и с нещо друго: човекът не само яде и пие, приемайки в себе си веществата на физическата Земя, но всъщност той непрекъснато приема в себе си „душевно-духовна храна“ от свръхсетивния свят, и всъщност от свръхсетивния свят непрекъснато се спускат най-различни сили, за да се влеят във физическия, в земния свят. Едно такова вливане на силите, постигнати от Буда, настъпи и в по-нататъшната еволюция на човечеството именно поради това, че силите на Буда проникнаха в астралното тяло на Натановото момче Исус, така че в астралното тяло на това момче действуваше всичко онова, което Буда можа да даде на тогавашното човечество. От предишни лекции ние знаем, че думите от Евангелието на Лука, които и днес звучат като една Коледна медитация: „Откровение се изявява от висините на световите, и мир ще бъде на Земята в сърцата на онези, които имат добра воля!“, произлизат от факта, че силите на Буда се потопиха в астралното тяло на Натановото момче Исус. И така, ние виждаме как силите на Буда продължават да действуват в хода на Земното развитие, което получи един вид изходната си точка именно от събитията в Палестина. Тези сили на Буда продължиха да действуват и по-нататък. И твърде показателно е, че по-новите окултни изследвания, направени през последните години тук или там в западния окултизъм, потвърдиха, че съществува една много важна връзка между европейската култура и силите на Буда. Тъкмо силите на Буда, и то от

дълго време, напират от духовните светове и се включват в онази огромна част от западноевропейската култура, която е немислимо да си представим без специфичното влияние на християнството.

Следователно, всички онези мирогледни течения, които възникват през последните столетия, включително и до 19 век, доколкото представляват западни духовни течения са проникнати от Христовия Импулс; обаче наред с това, те бяха проникнати и от духовните сили на Буда. Ето защо трябва да заявим: Най-важното, което днес европейското човечество може да получи от Буда, не бива да се търси в онези традиции, чието начало Буда постави почти 500 години преди християнското летоброене, а в това, в което той се превърна по-късно. Защото той не остана на същото място в своето развитие, а напредна; и тъкмо поради напредъка си като духовно същество там, в духовния свят, той можа да се намеси по един забележителен начин в еволюцията на западноевропейската култура.

Всички тези данни идват изцяло като резултат от нашето окултно изследване и този резултат съвпада по един чуден начин с много от историческите факти, на които сме се натъквали, преди още да сме започва ли каквото и да е проучване за Буда. Защото ние знаем: същата индивидуалност, която се появи на Изток като Гоутама Буда, е участвувала по-рано също и в развитието на Запада, и че някои легенди и предания, свързани с имената Бодха или Вотан, се отнасят до същата тази индивидуалност, която като Гоутама Буда постави началото на будизма в Изтока; така че в известен смисъл тази индивидуалност се завърща на същата арена, която беше подготвена от самата нея с оглед на бъдещата общочовешка еволюция. Ето как се преплитат духовните течения, които вземат участие в напредъка на човечеството.

Но с оглед на нашата основна тема, най-важното е, че в астралното тяло на детето Исус, за което ни говори евангелистът Лука, действуват силите на Буда. И когато това момче Исус стана на 12. години, Заратустровата индивидуалност премина в троичното тяло на Натановото момче Исус. Как да си обясним забележителните качества на това момче Исус, за което стана дума преди малко.

За да си отговорим на този въпрос, преди всичко трябва да знаем, че това момче Исус не притежаваше една такава човешка индивидуалност, каквато обикновено имат другите хора. В известен смисъл тази индивидуалност беше съвсем различна, и за да я разберем, ние трябва да се върнем назад чак до Лемурийската епоха, когато всъщност започна земното развитие на човеците. Да, ние трябва да сме наясно, че всичко, което съществуваше преди Лемурийската епоха, беше всъщност само едно повторение на Сатурновото, Слънчевото и Лунното съществуване,

и че едва тогава в човека бяха положени като един вид зародиш онези сили, благодарение на които в хода на Земяното развитие човекът можа да приеме четвъртата съставна част на своето същество: Азът. Ако си припомним целия ход на общочовешката еволюция, ние ще установим следното: Първите физически предшественици на днешното човечество Вие ще откриете много по-точни описания на този начален процес в моята книга „Въведение в Тайната наука“ се появяват именно през Лемурийската епоха. И едва след един точно определен момент от Лемурийската епоха, ние можем да говорим в днешен смисъл за „човешкия род“. За онова, което съществуваше по-рано, ние не бихме могли да говорим като за земни „човеци“, разполагащи със съответните Азове и напредващи от една инкарнация в друга инкарнация. Случаят беше съвсем друг. По-рано Азът на човека изобщо не беше отделен от субстанцията на онази Йерархия, която стана причина за създаването на човешкия Аз: Йерархията, която обозначаваме с името Духове на Формата. Сега ние лесно можем да си представим ето какво сочи окултното изследване -, че една част от субстанцията на Духовете на формата беше включена в човешките инкарнации с цел изграждането на човешкия Аз. Но през онази епоха, когато човекът постави началото на своите физически инкарнации на Земята, една част от това, което трябваше да се превърне в „човек“, беше задържана в духовния свят. Задържана беше, следователно, една Азова субстанция, която остана извън потока на физическите инкарнации. Ако бихме искали да си представим този поток от физически инкарнации на човека, започващ с онзи, когото Библията описва като родоначалник на човешкия род, Адам, ние би трябвало да начертаем едно широко разклонено родословно дърво. Обаче ние можем да си представим и друго: Това, което слезе от Духовете на Формата и се разля сред човеците, то продължава да тече и по-нататък; само че част от него беше задържана като, така да се каже, един Аз, който беше предпазен от навлизане във физическите инкарнации; един Аз, който вече не се прераждаше като „човек“, но успя да съхрани онзи образ, онази субстанциалност, които човекът имаше преди да потъне в своите физически инкарнации. Следователно, ние говорим за един Аз, който продължаваше да живее редом с останалото човечество и който до времето, за което сега става дума, т.е. когато трябваше да настъпят събитията в Палестина, изобщо не се беше въплъщавал в човешко физическо тяло, един Аз, който се намираше в същото положение, в което се намираше ако искаме да се изразим на библейски език Азът на Адам преди първата си физическа инкарнация.

Ако сега се обърнем поне отчасти към окултното познание, насочено към този Аз нещо, което за днешните хора, естествено, е безкрайно

глупаво ние ще видим, че този Аз, който беше, така да се каже, задържан като „резерва“, без да се инкарнира в едно или друго човешко тяло, всъщност беше предоставен на онези свещени Мистерии, които съществуваха през Атлантската епоха, а и след нея. Той беше „съхраняван“ в един важен мистериен център като в един вид дарохранителница. Благодарение на това, този Аз се отличаваше с твърде особени качества; той се отличаваше например, с тази особеност, че остана напълно недокоснат от всичко онова, което въобще един човешки Аз би могъл да научи на Земята. Следователно, той остана недокоснат от всички лудиферически и ариманически влияния; и представляваше нещо, което в сравнение с Азовете на другите хора, бихме могли да си представим като една празна сфера, като нещо, което е останало напълно незасегнато и въобще девствено по отношение на всички земни изживявания, едно „нищо“, нещо отрицателно по отношение на всички земни изживявания.

Ето защо този Аз външно изглеждаше така, сякаш онова Натаново момче Исус, за което говори Евангелието на Лука не притежава какъвто и да е човешки Аз, а сякаш се състои само от физическо тяло, етерно тяло и астрално тяло. И напълно достатъчно е, ако на първо време кажем: У момчето Исус, описано в Евангелието на Лука, изобщо не съществуваше такъв напреднал Аз, какъвто би трябвало да бъде той през Атлантската и Следатлантската епоха. Ние говорим в точния смисъл на думата, когато казваме: При момчето Исус, описани в Евангелието на Матей, ние имаме пред себе си един цялостно развит човек; при Натановото момче, описано в Евангелието на Лука, ние имаме пред себе си едно физическо тяло, едно етерно тяло и едно астрално тяло, които са така устроени, че всъщност те представляват хармонично развиващия се човек, като резултат от еволюционните процеси, осъществени на Стария Сатурн, Старото Слънце и Старата Луна. Ето защо това момче Исус както показва и Хрониката Акаша беше неспособно да обхване постиженията на човешката култура; то не можа да ги приеме в себе си, понеже никога до този момент не беше присъствувало в развитието на човешката култура. Всички ние проявяваме едни или други способности и дарби, защото в хода на нашите минали инкарнации вече сме участвували в едно или друго направление от културния напредък на човечеството; и естествено някой, който никога не е участвувал в този напредък, се оказва невъзприемчив за всичко онова, което хората вече са постигнали. И ако Натановото момче Исус би се родило в наши дни, то би се оказало до голяма степен невъзприемчиво, примерно, ако би трябвало да се научи да пише, защото на хората от Адамово време не се е налагало да пишат, а преди това още по-малко. Следователно, момчето Исус от Евангелието на Лука се оказа

до голяма степен невъзприемчиво за всичко онова, което човечеството беше постигнало в хода на своето развитие. За сметка на това у него се проявяваха онези вътрешни, сърдечни трепети на душата, които у останалите хора бяха значително деформирани поради луциферическите влияния. Извънредно забележителен е фактът, че това момче Исус проговори, както казах, на един твърде странен език. За да си изясним този факт трябва да се върнем към нещо, което споменах в моята книжка „Духовното ръководство на човека и на човечеството“: Че говоримите езици, които днес са разпространени по лицето на Земята, всъщност са възникнали относително късно в хода на общочовешката еволюция; но те са били предхождани от нещо, което бихме могли да наречем „пра-език“ на човечеството. И тъкмо разединяващите Духове на луциферическия и ариманическият свят са тези, кои раздробиха първоначалния език на много отделни езици. Първо началният език е изгубен и днес не може да бъде говорен от нито един човек, чиито Аз е напредвал от една инкарнация в друга инкарнация. Но онова момче Исус, което не беше встъпвало в нито една човешка инкарнация, получи още от самото начало на общочовешката еволюция тази чудна способност да говори не този или онзи език, а да говори един език, за който с известно право се твърди, че беше неразбираем за околните, които обаче благодарение на голямата сърдечна доброта, бликаща от неговата душа, можа да бъде разбран от майчиното сърце. Ето как, разглеждайки детето Исус от Евангелието на Лука, ние се натъкваме на едно извънредно забележително явление.

Следователно, когато се роди това дете Исус, описано в Евангелието на Лука, то притежаваше всичко онова, което беше останало незасегнато от луциферическо-ариманическите сили. То не притежаваше такъв Аз, който да е минавал през поредица от инкарнации; ето защо, когато в неговата 12-та година индивидуалността на Заратустра премина от Соломоновото момче Исус, описано в Евангелието на Матей, в Натановото момче Исус, от него, от Натановия Исус не се налагаше да бъде изхвърляно нищо. Преди малко аз казах, че тази откъсната от развитието част на човечеството, която до този момент се развиваше редом с него в Мистериите, всъщност сега, в палестинско време, се роди за пръв път като онова момче, което описва Евангелието на Лука. Фактически тук ние сме изправени пред едно пренасяне от един малоазиатски мистериен център, където беше съхраняван този човешки зародиш, тялото на Натановото момче Исус. После това момче израсна, и когато стана на 12 години, то беше обхванато от индивидуалността на Заратустра, която така да се каже „премина“ или „навлезе“ в неговото троично тяло. Ние знаем също, че това „преминаване“ е показано в сцената, представяща „дванадесетгодишния Исус в храма“*47. Напълно

разбираемо е, че родителите на Натановото момче Исус, които бяха свикнали да виждат детето такова, какво току-що го писахме, останаха „смаяни“ от настъпилите с него промени. Защото точно този беше моментът, когато в 12-годишното момче навлезе индивидуалността на Заратустра, така че отсега нататък от 12-та до 30-та година в момчето Исус от Евангелието на Лука ние имаме индивидуалността на Заратустра.

В Евангелието на Лука ние срещаме едно забележително място, което загатва за нещо, което може да бъде разбрано единствено с помощта на окултното изследване. Вие знаете, че след сцената с „12-годишния Исус в храма“, в Евангелието на Лука е казано: „И Исус растеше в мъдрост, в ръст и в благоговение пред Бога и човеците“ (Лука 2, 52). Така гласи преводът на Вайцекер. Лутер превежда: „И Исус растеше в мъдрост, във възраст и в благоволение пред Бога и човеците“. Това също не е много смислено. След като четем думите „Исус растеше във възраст“, много бих искал да зная, какво точно означава едно 12-годишно момче да „расте във възраст“? Нали за да напредва във възрастта, е необходимо чисто и просто време! Но в действителност, ако възстановим евангелския текст чрез Хрониката Акаша, този пасаж вече означава нещо друго: А именно, че Исус израства във всичко онова, в което може да израсне едно астрално тяло: В мъдрост; че той израства във всичко онова, в което може да израсне едно етерно тяло: А именно в качества, свързани с доброта, благоговение и т.н.; че той израства във всичко онова, в което може да израсне едно физическо тяло: А именно в пластичните очертания на външната му физическа форма. С всичко това е загатнато следното: Поради особеностите на това момче Исус, до своята 12-та година то остана незасегнато от луциферическите и ариманически сили, понеже то изобщо не носеше в себе си една такава индивидуалност, която напредва от една инкарнация в друга инкарнация. Евангелието на Лука много ясно напомня за този факт, когато проследява наследствената линия на Исус, изброявайки поколенията нагоре през Адам чак до Бог, с което потвърждава, че тук ние сме изправени пред една субстанция, която е останала незасегната от всичко онова, което съпътства човешките инкарнации.

Ето как, следователно, живее това момче Исус, развивайки такива качества, които са присъщи за едно троично тяло, останало за разлика от всички други троични човешки тела незасегнато от влиянията на Луцифер и Ариман. И сега Заратустровата индивидуалност получи възможността да свърже цялата си висша сила, до която беше стигнала до този момент, с чудното троично тяло, останало непомрачено, незаблудено от нищо; да развие всичко онова, което представляваше едно идеално физическо тяло, едно идеално етерно тяло и едно идеално астрално тяло.

Точно затова става дума в току-що посоченото изречение от Евангелието на Лука. И така се стигна до там, че след като този млад човек навърши 30 години, индивидуалността на Заратустра можа да влее в неговото троично тяло всичко онова, до което беше стигнала в своето продължително развитие. Да, ние следва да си представяме 30-годишния Исус от Назарет като една високо развита човешка индивидуалност; а именно като една индивидуалност, в името на която беше извършена възможно най-внимателната и мащабна подготовка.

Но ако сега искаме да постигнем известна яснота относно това, как плодовете на всяко едно развитие, което осъществяваме в нашите тела, стават достояние на човешката индивидуалност, ние трябва да добавим следното. Нашите тела ни дават възможността да живеем така, че нашата индивидуалност да извлича от живота онези плодове, които по-късно се включват в нейното по-нататъшно развитие. Когато при смъртта имам предвид смъртта на един обикновен човек напускаме нашите тела, ние не оставяме в тях това, което нашата индивидуалност е постигнала чрез тези тела. По-късно ще видим, при какви обстоятелства може да остане нещо в телата; но по правило индивидуалността не позволява в тялото да остане нещо от това, което тя е постигнала в хода на една или друга от своите инкарнации.

Следователно, когато в 30-та година Заратустра напусна троичното тяло на Исус от Назарет, той остави след себе си трите тела: Физическото тяло, етерното тяло и астралното тяло. Обаче всичко онова, което Заратустровата индивидуалност успя да постигне благодарение на тези инструменти, тя го взе със себе си, така че то продължи да живее и по-нататък в тази индивидуалност, която сега напусна троичното тяло. И все пак, в троичното тяло на Исус от Назарет беше постигнато нещо съществено: А именно, че човешката природа такава каквато тя беше преди намесата на Луцифер и Ариман се оказа свързана с онази индивидуалност, която можа до най-голяма степен да извлече духовните истини от Макрокосмоса. Защото, помислете само, през какви етапи мина развитието на Заратустровата индивидуалност! В миналото, когато Заратустра за пръв път взе участие в изграждането на древно-персийската култура, още тогава, насочвайки поглед към великия Слънчев Дух, той проникна в най-дълбоките тайни на духовния свят. В своите следващи инкарнации, тази индивидуалност продължи да напредва по своя път.

И така, най-вътрешната същност на човешката природа, озарена от най-интензивните сили на любовта и състраданието възникна благодарение на това, че до раждането на Натановия Исус, в духовния свят беше запазена една чиста човешка субстанция; по-късно астралното тяло се оказа проникнато от силите на Гоутама Буда, и ако сега,

следователно, в Натановия Исус беше налице това, което бихме нарекли „най-вътрешната същност“ на човека, настъпи мигът, когато в 12-та си година, с това тяло се съедини онази човешка индивидуалност, която от всички човешки индивидуалности беше прозряла най-ясно и най-дълбоко в духовното естество на Космоса. Но по този начин телата на Натановия Исус бяха преобразени така, че като един вид инструменти те се оказаха годни да приемат в себе си екстракта, Христовия екстракт на Космоса. Ако индивидуалността на Заратустра не би проникнала в троичното тяло на Исус от Назарет, тогава очите на това тяло биха се оказали неспособни да понесат Христовата субстанция в решителния период между 30-та година и Мистерията на Голгота, а ръцете на това тяло биха се оказали неспособни да приемат Христовата субстанция през 30-та година. За да приеме в себе си Христос, това тяло трябваше да бъде внимателно подготвено и, така да се каже, разширено чрез индивидуалността на Заратустра. И така, в лицето на Исус от Назарет, такъв какъвто той беше от момента, когато го напусна Заратустра и в него влезе Христовото Същество, ние нямаме пред себе си нито някакъв адепт, нито някакви следи от един или друг високо развит човек. Защото един адепт е адепт благодарение на това, че в него живее една високо развита индивидуалност; но в случая тъкмо тази индивидуалност беше напуснала троичното тяло на Исус от Назарет. Сега пред погледа си ние имаме само троичното тяло, подготвено от присъствието на Заратустра по такъв начин, че сега вече можеше да приеме в себе си Христовото Същество, или индивидуалността на Христос. Но същевременно, поради свързването на Христовата индивидуалност с това тяло, което току-що описахме, настъпиха следните промени.

В хода на трите години от Йоановото Кръщение в Йордан до Мистерията на Голгота телесното развитие на физическото тяло, етерното тяло и астралното тяло протече по съвсем различен начин, отколкото това става при другите хора. Поради обстоятелството, че Натановият Исус беше предпазен от въздействията на Луцифер и Ариман, стана възможно следното: А именно, че от Йоановото Кръщение в Йордан нататък понеже сега в този Исус от Назарет се намираще не някаква човешка индивидуалност, а индивидуалността на Христос настъпиха няколко съществени изменения; и най-вече, че в случая не настъпиха онези процеси, които обикновено настъпват при другите хора. Вчера ние казахме, че това, което наричаме човешки фантом, първообразата на човешкото тяло, който един вид всмуква в себе си материалните елементи, за да ги освободи по-късно при настъпването на смъртта, че в хода на общочовешкото развитие до Мистерията на Голгота, с този фантом настъпи известно израждане. За да вникнем в

естеството на това израждане, нека да припомня, че според първоначалния замисъл този фантом трябваше да остане незасегнат от материалните субстанции, които човекът приема във вид на храна от минералното, растителното и животинското царство. фантомът трябваше да остане незасегнат! Обаче това не се получи! Защото поради влиянието на Луцифер настъпи една тясна връзка между фантома и онези сили, които човекът приема в себе си, докато напредва в своите земни инкарнации; тук имам предвид най-вече съставните части на пепелта. Следователно, главната последица от намесата на Луцифер беше тази, че в хода на общочовешката еволюция, фантомът разви едно силно привличане към съставните части на пепелта; ето защо, вместо при настъпването на смъртта да съпровожда човешкото етерно тяло, фантомът оставаше свързан с разпадните процеси. Ето какви бяха последиците от влиянието на Луцифер. Но там, където луциферическото влияние не беше допуснато, какъвто беше случаят с Натановия Исус в когото след Йоановото Кръщение живееше не някакъв човешки Аз, а самото космическо Христово Същество -, стана така, че между човешкия фантом и материалните субстанции на човешкия организъм не възникнаха никакви привличащи сили. В продължение на цели три години фантомът остана незасегнат от материалните субстанции.

Ако поискаме да изразим този факт на окултен език, би трябвало да кажем следното: Всъщност така, както беше формиран в хода на Сатурновата, Слънчевата и Лунната епоха, човешкият фантом не трябваше да разполага с никакви привличащи сили спрямо съставните части на пепелта, а само с такива сили на привличане, които са насочени към разтворимите съставни части на солта, така че в съответствие с тяхното разтваряне, фантомът просто изчезваше. В окултен смисъл, бихме могли да добавим, че той също се разтваря и преминава не в тялото на Земята, а в летливите съставни части. Обаче същественото тук е, че след Йоановото Кръщение в Йордан и след навлизането на Христовата индивидуалност в тялото на Натановия Исус, беше разрушена всякаква връзка между фантома и съставните части на пепелта, като съхранена остана единствено връзката със съставните части на солта. Ето какво иска да обясни Христос Исус на своите първи избранници: Според начина, по който вие усещате вашата свързаност с Христовото Същество, в понататъшната еволюция на хората трябва да възникне една съвсем нова възможност възкръсналото от гроба тяло, духовното тяло, да бъде върнато на човека! Точно това иска да каже и Христос, когато си служи с думите: „Вие сте солта на Земята!“⁴⁸. Всички тези думи, които напомнят за терминологията и художествените изрази на по-късните алхимици, на по-късния окултизъм, всички тези думи, които намираме в Евангелията,

имат възможно най-дълбокото значение, което можем да си представим. И всъщност това значение беше добре известно на средновековните и на по-късните истински алхимици а не на шарлатаните, за които се разказва обикновено в литературата и никой от тях не коментираше тези връзки, без да усеща в сърцето си своята лична връзка с Христос.

Фактически се стигна до следното положение: Когато Христос Исус беше разпънат и тялото Му увисна на Кръста Вие забелязвате, че тук аз говоря точно с думите от Евангелието, поради простата причина, че истинското окултно изследване абсолютно потвърждава евангелския текст да, когато тялото на Исус от Назарет беше приковано на Кръста, всъщност фантомът остана незасегнат и продължи да съществува в една духовно-телесна форма, видима само за свръхсетивния поглед, и намирайки се в една много по-слаба връзка с материалните субстанции на Земята, отколкото това беше възможно с всички останали хора. Така се получи поради простата причина, че при всеки друг човек съществува една такава връзка между фантома и субстанциите, която не им позволява да се разпръснат, а ги държи в едно цяло. При Христос Исус положението беше съвсем различно. То наподобяваше, бих казал, онова положение, когато според закона за инерцията определени материални субстанции все още запазват първоначално дадената им форма, а след известно време се разпадат, така че едва ли оставят някакви видими следи. Така стояха нещата и с материалните субстанции, изграждащи тялото на Исус от Назарет. Когато беше свален от Кръста, материалните субстанции бяха, така да се каже, все още събрани в едно цяло; но те изобщо не бяха свързани с фантома, защото фантомът беше напълно свободен от тях. И когато после в тялото бяха втрети определени вещества които в този случай също действаха по свършено различен начин, отколкото при едно друго тяло, което просто бива балсамирано стана така, че след погребението материалните субстанции бързо се „разлетяха" и преминаха в елементите. Ето защо учениците, които се вираха в празния гроб, откриха там само плащениците, с които беше обвито тялото, обаче фантомът, с който е свързано развитието на Аза, той беше възкръснал от гроба! Ето защо никак не е чудно, че Мария от Магдала, която познаваше само предишния фантом, пропит от елементите на Земята, не можа да разпознае в освобождения от всякаква Земна тежест фантом този образ, до който сега тя стигна по ясновидски път. За нея той изглеждаше по съвсем различен начин.

Ние следва да сме наясно и за една друга подробност: Всички ученици и изобщо всички хора, за които ни разказват Евангелията, можаха да видят Възкръсналия само чрез силата на общуването с Него; защото Той им се яви в духовно тяло, в тялото, за което Павел казва, че то се

размножава както заровеното в пръстта житно зърно и преминава във всички човеци. Но че и самият Павел беше убеден, че на другите ученици също се яви не протъканото от Земни елементи тяло, а същото, което се яви и нему, това той потвърждава с думите: „Защото първо ви съобщих онова, което и приех: че Христос умря заради нашите грехове, така че да се изпълнят писанията; че бе погребан и че възкръсна на третия ден според писанията; и че се яви на Кира, после на дванадесетте. След това се яви на повече от петстотин братя, повечето от които са живи и досега, а някои починаха. После се яви на Яков, а по-късно на всичките апостоли, а накрая се яви и на мен като на един преждевременно роден." (1 Кор. 15, 3-8)

Христос се яви на Павел чрез събитието от Дамаск. А обстоятелството, че Той му се яви по начин, напълно идентичен с явленията, пред които се изправиха и другите ученици, потвърждава това, че Христос се яви на Павел в същата форма, в каквата се яви и на другите. Но какво беше това, което всъщност убеди Павел?

В известен смисъл Павел беше един посветен още преди събитието от Дамаск. Обаче това посвещение се опираше на древноеврейския и гръцкия принцип. Той беше един посветен, който до тогава знаеше само, че индивидуалностите, които чрез посвещението успяваха да се свържат с духовния свят, в своето етерно тяло оставаха независими от физическото тяло и до известна степен можеха да се явят в най-чистата форма на своето етерно тяло на онези, които имаха готовност да ги видят. Ако Павел би възприел само явяването на едно чисто етерно тяло, независимо от физическото, той би говорил по друг начин. Той би казал, че е видял един посветен, който е живо свързан с планетарното развитие на Земята и е напълно независим от своето физическо тяло. За него това не би представлявало никаква изненада. Следователно, неговото изживяване пред Дамаск беше нещо съвсем друго. Това, което той изживя, го изпълни с непоколебимата увереност: човекът се издига до тези изживявания едва тогава, когато „писанията са се изпълнили", защото един ден в духовната атмосфера на Земята действително ще има един цялостен човешки фантом, едно възкръснало от гроба човешко тяло, сияещо в своята свръхсетивна форма!

Ето какво видя Павел! Ето какво му се яви пред Дамаск и породил у него убеждението: Той беше там! Той е възкръснал! Защото сега там се намира нещо, което може да дойде само от него: Там е фантомът, който може да бъде видян от всички човешки индивидуалности, които търсят живата връзка с Христос! Ето кое може да убеди Павел, че Христос вече беше слязъл на Земята, и че няма защо да идва отново, че Той действително е обитавал едно физическо тяло, и че това физическо тяло е

спасило истинския първообраз на човешкото физическо тяло за благо на всички хора.

А че това дело можа да бъде осъществено единствено поради величествения размах на божествената любов и в какъв смисъл то представляваше едно дело на любовта, и как точно трябва да разбираме думата „спасение“ за всичко това ще говорим утре.

ДЕВЕТА ЛЕКЦИЯ

Карлсруе, 13 Октомври 1911

Общо взето, досегашните лекции ни изправиха пред два въпроса. Единият от тях се отнася до обективното събитие, което ние свързваме с името на Христос Исус; до същността на онзи Христов Импулс, който се включи в еволюцията на човечеството. Другият въпрос се отнася до това, как отделният човек може да изгради своето лично отношение към Христовия Импулс, или как така да се каже този Христов Импулс може да работи за него самия.

Естествено, отговорите на тези два въпроса имат нещо общо помежду си. Ние вече видяхме, че Христовото Събитие представлява един обективен факт от човешкото развитие и че тъкмо от това, което застава пред нас във „Възкресението“, бликат реални, обективни сили. Защото заедно с Христос, от гроба възкръсна, така да се каже, един вид зародиш, чрез който отново ще бъде възстановено състоянието на нашия човешки фантом, и това, което възкръсна от гроба отново ще намери път към сърцата на онези, които търсят правилната връзка с Христовия Импулс.

Тази е обективната част от отношението на отделния човек към Христовия Импулс. Днес към лекциите от последните дни, ние ще прибавим и субективната страна, т.е. ще се опитаме да намерим отговор на въпроса, който би могъл да бъде поставен приблизително така: Как отделният човек ще намери сили, за да приеме в себе си, макар и постепенно, това, което идва от Христос след Неговото Възкресение?

Ако искаме да отговорим на този въпрос, налага се да посочим две важни подробности. Когато християнството навлезе в света като една религия, то се оказа не само религия за окултно стремящи се хора, т.е. за такива, които искаха да стигнат до Христос по някакъв духовен път; напротив, християнството беше замислено като една религия, която е подходяща за всички хора и може да бъде приета от всички хора. Ето защо не бива да се мисли, че пътят към Христос задължително минава през някакво специално окултно или езотерично обучение. Нека първо да разгледаме единия път към Христос, екзотеричния път, който можеше да бъде намерен от всяка душа, от всяко сърце. А после нека да му противопоставим другия път, езотеричния път, който се стреми към

Христос не с помощта на външни средства, а чрез развитието на определени окултни сили и способности. Следователно, ние трябва да различим пътя, минаващ през физическия план, от пътя в свръхсетивните светове.

Едва ли някое от миналите столетия е било в такава неяснота относно външния екзотеричен път към Христос, както 19 век. А 19 век протече така, че неговата първа половина беше по-наясно, отколкото втората. Да, хората все повече и повече се отдалечаваха от познанието си за пътя към Христос. В този смисъл, хората които споделят днешното материалистично мислене, изобщо нямат представа, как, примерно, още през 18 век душите поеха по пътя към Христовия Импулс и как дори през първата половина на 19 век те не бяха изгубили реалната възможност да намерят Христовия Импулс. Обаче в края на 19 век повечето хора изгубиха този път към Христос. И това е напълно естествено, като имаме предвид, че всички ние сме в изходната точка на един съвсем нов път към Христос. Ние често сме обсъждали този нов път, който се открива пред душите, като едно бих казал обновление на Христовото Събитие. В развитието на човечеството винаги става така, че по отношение на даден процес задължително настъпва един вид упадък, преди да изгрее една нова светлина. Така и отдръпването от духовните светове, което настъпи през 19 век, е нещо напълно естествено с оглед на главното предстоящо събитие, а именно, че в хода на 20 век трябва да започне, както често сме изтъквали, една съвършено нова епоха за духовния живот на човечеството.

Понякога дори и на онези хора, които са вече запознати с Духовната наука, им се струва, че нашето духовно движение е нещо съвсем ново. Ако се абстрахираме от факта, че през последните години духовните стремежи на Запада действително се обогатиха от идеите за реинкарнацията и Кармата, ако се абстрахираме от плодотворното влияние на учението за повтарящите се земни животи и неговото значение за цялата еволюция на човечеството, трябва да кажем, че по отношение на всичко останало, пътищата в духовния свят, които са близки до нашите теософски пътища*49, далеч не са нещо ново за западното човечество. Само че онзи, който се стреми да напредне в духовния свят по днешните пътища на теософията, остава донякъде озадачен от начина, по който хората са изучавали теософията например през 18 век. Именно в тези области, в Баден, и по-точно във Вюртенберг, през 18 век хората са се занимавали изключително много с теософия. Обаче никъде не е ставало дума за повтарящите се земни животи и поради тази причина цялото поле на теософската работа остана, така да се каже, затъмнено. Поради отсъствието на ясно учение за повтарящите

се земни животи беше помрачен дори и погледа на тези, които все пак бяха в състояние да проникнат в дълбоките окултни връзки между света и Христовия Импулс. Обаче над християнския светоглед, над самия християнски живот непрекъснато се издигаше нещо като теософски стремеж, теософски порив. И този теософски стремеж се намесваше навсякъде, дори и във външните екзотерични пътища на хората, които не успяваха да стигнат по-далеч от едно формално съжителство с другите християни. Но ако си припомним личности като Бенгел и Етингер, хора, които разгърнаха дейността си във Вюртенберг, и които съвсем по своему понеже им липсваше идеята за реинкарнациите стигнаха до най-висшите възгледи за еволюцията на човечеството, доколкото тя е свързана с Христовия Импулс, ние ще установим, че теософският стремеж далеч не им беше чужд. Ако обобщим всичко това, трябва да кажем следното: основната нишка на теософския живот никога не е била прекъсвана! Ето защо в предговора, написан от Роте към едно съчинение върху теософския живот през 18 век, отпечатано в 1847 година, се съдържат много верни неща. Самият Роте е преподавател близо до Карлсруе, в Хайделбергския университет. Той казва: „Всъщност това, към което се стреми теософията, трудно може да бъде разбрано от нейните по-ранни представители... но достатъчно ясно е, че в досегашния си път тя не може да се издигне до някакво научно равнище и, следователно, до някакво по-широко въздействие. Лесно е обаче да се направи прибързаният извод, че от научна гледна точка тя е едно случайно и временно явление. Срещу подобен извод се изказва и самата история. Тя напомня, че това загадъчно явление никога не е можело да си пробие път, но независимо от всичко, е възниквало отново и отново, поддържано в различните си форми от една непресъхваща традиция.”

Обаче нека да се замислим върху това, че този, който е написал горните редове, е опознал теософията през 40-те години на 19 век само според традицията на някои теософи от 19 век. И сега ние трябва ясно да заявим: това, което е заимствувано от теософията по този начин, не можеше да бъде облечено във формите на нашата Духовна наука; ето защо и трудно можеше да се повярва, че тогавашната теософия би могла да обхване по-широки кръгове. И ако се абстрахираме от това, за нас ще бъде извънредно поучително да се вслушаме в един глас, който прозвуча през 40-те години на 19 век:

„... Но главното е, че ако някога тя стане истинска наука, следователно, ако стигне до точно определени резултати, последните ще прераснат във всеобщо убеждение, ще станат популярни и ще бъдат предавани на поколенията като общовалидни истини, без да могат да бъдат намерени

по пътищата, по които са били открити и по които единствено можеха да бъдат открити."

Несъмнено, тук долавяме една песимистична нотка, която днес вече не е присъща за теософията. Защото онзи, който е запознат с естеството на днешните духовно-научни стремежи, и без друго е убеден, че според начина си на действие, теософията може да стане наистина популярна. И каква смелост пробуждат у нас думите, които четем по нататък: „И все пак, всичко това е въпрос на бъдещето, което ние не искаме да предвиждаме; засега можем да сме само благодарни на скъпия Етингер за прекрасното изложение, което сигурно ще намери добър прием в най-широки кръгове."

И така, ние виждаме, как теософията се явява като една плаха надежда за хората, които все пак са се докоснали до старата теософия от 18 век. После обаче потокът на теософския живот е бил затрупан от материализма на 19 век, и едва чрез това, което сега можем да приемем като изгрева на една нова епоха, ние се доближаваме до реалния духовен живот, и то под една такава научна форма, която, общо взето, може да бъде разбрана от всяко сърце, от всяка душа. Деветнадесетият век напълно изгуби разбирането на нещо, което например теософите от 18 век все още притежаваха, и което те наричаха „централно сетиво". От Етингер, който е живял тук наблизо, в Мурбах, знаем, че за известно време той е бил ученик на един съвсем примитивен човек от Тюринген, за когото учениците му твърдели, че притежавал това, което се наричало централно сетиво. Но какво е представлявало това централно сетиво за онова време? То не е представлявало нищо друго, освен това, което днес възниква у всеки човек, който най-строго и с желязна енергия следва препоръките, които Вие откривате в моята книга „Как се постигат познания за висшите светове?" Общо взето, става дума за това, което този прост, примитивен човек, на име Фьолкер, е притежавал, и което му е помогнало да утвърди в Тюринген една интересна за тогавашното време теософия, която е оказала влияние и върху Етингер. Както за съвременния човек е трудно да се ориентира в едно не толкова отдалечено от нас теософско течение, чиято богата книжнина лежи заровена в антикварни книжарници и библиотеки, също така е трудно за него и нещо друго: Да приеме, че Христовото Събитие е един обективен факт. Колко много дискусии са станали през 19 век по този въпрос! Невъзможно е за краткото време, с което разполагаме, да посочим дори приблизително, броя на възгледите за Христос Исус, които са били изказвани в хода на 19 век. И ако се постареем да навлезем в по-голям брой възгледи относно Христос Исус били те светски или богословски тогава ние действително ще срещнем сериозни затруднения, ако

поискаме да направим връзка между възгледите на 19 век и времената, когато теософската традиция е била все още добре поддържана. Дори през 19 век стана възможно да бъдат смятани за изтъкнати християнски теолози такива хора, които стояха твърде далеч от убеждението, че Христос обективно е навлязъл в мировата история. И тук ние стигаме до въпроса: До какво отношение към Христос стига онзи, който не търси езотеричните пътища, а остава изцяло в областта на екзотеричното?

Доколкото застъпваме възгледите на теолозите от 19 век, а именно, че човешкото развитие е нещо, което би могло да протече в чисто вътрешните измерения на човека, без да има, така да се каже, нищо общо с външния Макрокосмос, ние изобщо не можем да стигнем до едно признаване на Христос Исус. В такъв случай ние стигаме до всевъзможни гротескни идеи, но не и до едно истинско отношение към Христовото Събитие. Ако човек вярва, че може да постигне най-висшия човешки идеал, отговарящ на сегашната степен от планетарната еволюция на Земята, единствено по вътрешен душевен път, чрез един вид себеспасение, тогава отношението към обективния Христос се оказва невъзможно.

Или с други думи: Доколкото идеята за спасението е нещо, на което човекът може да отговори по чисто психологически пътища, не съществува никакво отношение към Христос. Обаче който проникне по-дълбоко в мировите тайни, скоро ще открие, че ако някой смята постигането на най-висшия човешки идеал в сегашната степен от Земното развитие за нещо, което е възможно единствено чрез някакъв вътрешен напредък на душата, тогава той фактически прекъсва своята връзка с Макрокосмоса; в този случай той има пред себе си Макрокосмоса като един вид природа, а вътрешното душевно развитие като нещо, протичащо успоредно с него; обаче връзката между двете остава непостижима. Точно тук лежи ужасяващата гротескност в развитието на 19 век, че това, което се нуждае от свързване Микрокосмосът и Макрокосмосът продължава да е раздвоено и разпокъсано. Ако това не беше се случило, тогава нямаше да възникнат и всички онези недоразумения, които от една страна са свързани с името „теоретичен материализъм“, а от друга страна с името „абстрактен идеализъм“. Помислете само, как разделянето на Микрокосмоса и Макрокосмоса доведе до там, че хората, които не обръщаха голямо внимание на вътрешния душевен живот, стигнаха до там, да причислят вътрешния душевен живот, както и външното тяло към Макрокосмоса, за да пренесат после всичко това в областта на материалните процеси. Другите, които бяха убедени в съществуването на един вътрешен живот,

постепенно изпаднаха в абстракции що се отнася до всичко, което в крайна сметка беше от значение само за човешката душа.

Ако се стремим към яснота по този труден въпрос, може би трябва да си припомним нещо много важно, което навремето хората са изучавали в Мистериите. Помислете си колко много хора днес са напълно убедени: Когато аз мисля нещо когато например имам една лоша мисъл за моя ближен, в крайна сметка това няма никакво значение за външния свят; въпросната мисъл си остава вътре в мен. Съвсем друго значение има, ако аз му ударя например една плесница; това вече представлява едно физическо събитие; другото е само едно усещане, само една мисъл. Или нека да отидем още по-нататък. Колко много хора днес са напълно убедени, че когато вършат грях, когато допускат някаква грешка или заблуждение, нещата изглеждат приблизително така: „Всичко това става само вътре в моята душа!“ и обратно, когато един камък падне от покрива, те заявяват: „Това вече става не вътре в мен, а във външния свят.“ – Хората с материалистични представи са убедени: Когато един камък пада от покрива, или пък ако случайно падне във водата, там се образуват вълни, които се разпространяват по всички посоки, така че, с други думи, всичко си има своите последици, които макар и не винаги явно продължават да действуват напред във времето; обаче това, което става в човешката душа, е нещо напълно изолирано от останалия свят. Ето защо те наистина вярват: Да съгрешиш, да сбъркаш и после да поправиш грешката, това изобщо не засяга света, а само душата.

Естествено, хората с подобни материалистични представи остават слисани, когато имат възможност да се срещнат с нашия възглед за нещата. Тук бих искал да Ви припомня една сцена от розенкройцерската драма „Портата на посвещението“, където Капезиус и Щрадер проникват в астралния свят и където е показана не как техните мисли и чувства далеч не са без значение за обективния свят, за Макрокосмоса, а предизвикват истински бури в елементите*50 За днешните хора действително изглежда пълна глупост ако те чуят, че неправилните мисли освобождават разрушителни сили в Макрокосмоса. Но навремето в Мистериите това беше обяснявано много добре на хората: когато например някой лъже или допуска грешка, това не е свързано само с него, а като един действителен процес засяга целия свят. Немската поговорка: „За мислите не се плаща мито“ означава, че пред мислите не може да се постави никаква преграда, никаква митническа бариера. Защото мислите принадлежат на обективния свят, те не са само душевни процеси. Ученикът на Мистериите виждаше: Когато ти изговаряш една лъжа, това означава само затъмнение на определена светлина в свръхсетивния свят, и когато извършиш акт на безлюбие, чрез огъня на безлюбието нещо изгаря в

духовния свят; а с грешките си ти просто унищожаваш светлината на Макрокосмоса. Ето на какво обективно събитие ставаше свидетел ученикът: как грешката разрушава светлината в астралния свят и как настъпва мрак, или как един акт на безлюбие води след себе си един разяждащ огън в духовния свят.

В екзотеричния живот човекът изобщо не знае какво става около него. Той е като щраус, заровил главата си в пясъка и не различава процесите около себе си. Но когато човекът беше посвещаван в Мистериите, пред неговия свръхсетивен поглед се откриваха последиците на човешките чувства. Само през 19 век можеше да се случи, някой да изказва становище като следното: Човешките слабости и грехове са негова лична работа; спасението също. Ето защо Христос може да съществува само като едно душевно събитие.

Но всъщност необходимото условие за да намери човекът своя път към Христос, както и за да не прекъсва напълно връзката си с Макрокосмоса, се свежда до познанието: Когато изпадаш в заблуждения и грехове, това са обективни, а не субективни процеси, и те имат своите последици във външния физически свят. И в мига, когато някой осъзнае, че неговите заблуждения и грехове имат обективни последици, когато се убеди, че извършените от него действия, макар и да са останали назад във времето, са пряко свързани с обективния ход на мировото развитие, тогава, обгръщайки с поглед целия ход на мировото развитие, той вече разбира, че спасението не може да бъде негова лична работа.

Тук съществува, разбира се, и една друга възможност за обяснение на фактите: да разглеждаме причините за човешките грешки и слабости като нещо, което лежи не в рамките на индивидуалния човешки живот, а в областта на Кармата. И няма абсолютно никаква възможност, едно събитие, което не е историческо, какъвто е случаят с влиянието на Луцифер през древната Лемурийска епоха, да бъде отстранено от света чрез някакво човешко действие! От една страна намесата на Луцифер означаваше за човечеството едно голямо благодеяние, понеже човекът се превърна в свободно същество; от друга страна обаче, той трябваше да заплати своя напредък с това, че сега вече той можеше да се отклонява от пътя на доброто и правилното, както и от пътя на истината. Това, което настъпва в хода на инкарнациите, е работа на Кармата. Обаче всичко онова, което Макрокосмосът вложи в Микрокосмоса, всичко онова, което луциферическите сили дадоха на човека, е нещо, с което той не може да се справи сам. И за да се справи, той има нужда от един обективен факт! Накратко, човекът трябва да усети: Понеже неговите грешки и заблуждения не са нещо чисто субективно, за неговото спасение не са достатъчни само субективните сили на душата.

И така, този който е убеден в обективността на греха и заблужденията, непосредствено вижда също и обективността на спасителното действие.

Невъзможно е да приемем луциферическо влияние като едно обективно действие, без в същото време да му противопоставим спасителното действие: Събитието на Голгота. Като антропософ, общо взето, човекът стига до следния избор. В основата на всичко той може да постави Кармата; тогава, естествено, за всичко, което е извършено от самия човек, той има пълно право; само че в този случай той изпада в необходимостта произволно да продължава както напред, така и назад, повтарящите се земни съществувания, без да стига до някакъв край в нито една от двете посоки. В главата му всичко се върти като едно и също колело.

Само онази конкретна мисъл за развитието и това е другата възможност до която ние се докоснахме: а именно че епохите на Стария Сатурн, Старото Слънце и Старата Луна са били свършено различни от Земната епоха, че едва в хода на Земната епоха настъпва онзи вид прераждане, какъвто познаваме, и че после изкушението на Луцифер е представлявало едно еднократно събитие едва всичко това дава истинско съдържание на антропософския миросглед. Обаче всички изброени събития са немислими без обективността на това, което ние наричаме Събитието на Голгота.

Когато разглеждаме предхристиянските времена, ние констатираме и това вече сме споменавали, макар и по друг повод -, че в известен смисъл тогавашните хора са били по-различни от днешните. Слизайки от духовните светове в своите инкарнации, хората донесоха със себе си, така да се каже, определено количество от божествения субстанциален елемент. Но постепенно, колкото повече човекът напредваше в земните инкарнации, толкова повече този божествен елемент пресъхваше и това стана ясно най-вече с приближаването на събитията от Палестина. Ето защо, когато хората от предхристиянските времена се замисляха върху своите собствени слабости, те винаги усещаха: Най-доброто, с което човекът разполага, всъщност идва от божествената сфера, от световите, които човекът е обитавал преди да слезе в своите земни инкарнации. Хората все още усещаха последните въздействия, идващи от този божествен елемент. Но когато дойде времето на Йоан Кръстител, този елемент пресъхна окончателно. Вие помнете какво означават думите на Йоан Кръстител: Променете вашето светоусещане, защото времената се измениха; сега вече вие не можете да се издигнете до духовния свят както досега, защото условията са съвсем други. Ето какво означават думите: „Покайте се“. Променете цялото си светоусещане и отворете сърцата си

за онова божествено Същество, което отново ще върне на хората това, което те трябваше да изгубят в хода на своите инкарнации!

Ето защо и това биха отрекли само тези, които мислят абстрактно, но не и хората с ясен и точен поглед върху историческите събития на самата граница между старото и новото време, която имаме в лицето на всичко онова, което се случи в Палестина, решително се промени цялата нагласа, цялото светоусещане на тогавашните хора. Да, след събитията в Палестина, хората се усетиха изоставени. И те се усетиха изоставени най-вече тогава, когато се натъкнаха на дълбоките въпроси, засягащи самата същност на човешката душа. Те например искаха да знаят: А какво ще стане с мен и с цялата ми връзка с Космоса, когато мина през Портата на смъртта без да съм поправил моите злодеяния? И тогава в тези хора се пораждаше една мисъл, която първоначално бликаше от копнежа на душата, макар че рано или късно тя прерастваше в убеждението: „Да, някога на Земята е живяло едно Същество, което се присъедини към еволюцията на човечеството, ти можеш да разчиташ на него; това Същество спомага за изправяне на своите злодеяния във външния свят, до които ти не можеш да се добереш; то ти оказва помощ да подобриш това, което беше развалено поради намесата на Луцифер!

Ето какво усещане се появи всред човечеството: От една страна усещането за изоставеност, и от друга страна усещането за защитеност от една обективна сила, усещането, че грехът е една реална сила, един обективен факт. И още нещо: Че спасението също е един обективен факт, един обективен процес, който не е по силите на индивида, защото не човекът е призовал Луцифер, а само Онзи, който има представа за съзнателните действия на Луцифер.

Всичко това, което описах с помощта на антропософски термини, отдавна живееше в чувствата и усещанията на хората, макар и да не стигаше до областта на техните понятия; ето защо възникна и тази необходимост, хората да се обърнат към Христос именно в областта на своите чувства и усещания. Естествено, църковните празници и ритуали даваха възможност за задълбочаване на тези чувства, на тези усещания.

Но след като човекът изгуби първоначалната си връзка с Боговете, какво можеше да види той в областта на материалния свят? Успоредно с потъването си в материята, човекът изгуби и своя поглед за духовните светове. Изчезнаха и последните следи от древното ясновидство, така че накрая човекът се оказа попаднал в една природа, която беше напусната от Боговете! Пред човешкия поглед вече се разстилаше един чисто материален свят. И по отношение на този материален свят човекът не можеше да поддържа каквато и да е вяра, включваща в себе си обективната сила на Христовия Принцип. Възгледите от 19 век, според

които нашата Слънчева система респективно животът на отделните планети е произлязла от т.н. Кант-Лапласова мъглявина, доведоха до там, че хората започнаха да разглеждат целия свят като един конгломерат от атоми, и за материалистичното естествено-научно мислене би представлявало истинско безумие да търси в сред този конгломерат от атоми какъвто и да е Христос. В един такъв мироглед нямаше никакво място за Христовото Същество; такъв мироглед по начало изключва каквото и да е духовно присъствие. И ние трябва да сме наясно, че ако някой повярва във Възкресението, фактически той е длъжен да разруши цялата си дотогавашна представа за света. Да, целият този образ на света, който постепенно се утвърди в главите на хората, показва как те бяха напълно лишени от възможността да проникват със своето мислене в живата същност на природните факти.

И ако сега аз говоря по този начин, това съвсем не е някаква осъдителна критика. Рано или късно трябваше да се стигне до там, природата да бъде опразнена от Боговете и от Духа! Защо? Защото човекът трябваше да обхване външната природа с помощта на едно ясно и абстрактно мислене, какъвто беше случаят с Коперник, Кеплер и Галилей. Да, тази мисловна тъкан трябваше да прорасне в съзнанието на хората и да ги доведе до нашата епоха на техниката, на машините. Но от друга страна беше необходимо още нещо, а именно: Тази епоха трябваше да получи един заместител на това, което не можеше да съществува в екзотеричния живот, един заместител на това, че за земния човек стана невъзможно да намира непосредствения път към духовния свят. Защото ако хората биха могли да намират пътя към духовния свят, те неизбежно биха намирали и пътя към Христос, както това ще става през следващите столетия. Ето защо трябваше да има един заместител.

Сега идва ред на въпроса: Какво беше необходимо за един екзотеричен път към Христос тъкмо през онези столетия, когато се утвърди материалистичният, атомистичният възглед за света, един възглед, който постепенно опразни природата от Боговете, прераствайки през 19 век до едно напълно атеистично разглеждане на природния свят?

Бяха необходими главно две неща. Духовният поглед към Христос можеше да бъде насърчен по два пътя. Единият път предвиждаше следното: Човекът трябваше да стигне до убеждението, че всъщност материята не е нещо напълно чуждо на неговата духовна същност. Да, трябваше да му се предостави такава възможност, която фактически да му покаже съвсем ясно: напълно погрешно е да смятаме, че навсякъде в материалното пространство съществува само материята. И как можеше да се получи това? По какъв друг начин, освен като му се поднесе нещо, което едновременно е и Дух, и материя; нещо, за което трябваше да знае,

че е Дух, и което виждаше, че е съставено от материя. Ето какво трябваше да се пробуди в душата му: превръщането, вечно валидното превръщане на Духа в материя, и на материята в Дух. И това стана благодарение на факта, че столетия наред причастието беше запазено и практикувано като един от основните християнски ритуали. И колкото по назад се връщаме в историята, толкова по-ясно долавяме, че по-старите и не толкова материалистични времена са разбирали причастието по един много по-добър начин. Защото за по-висшите неща, общо взето, важи следното правило: като доказателство за това, че хората вече не ги разбират, изпъква обстоятелството, че те започват да спорят върху тях. Да, при много неща е така, че докато хората ги разбират, те почти не спорят върху тях, и когато престанат да ги разбират, тогава започват споровете! Изобщо споровете и дискусиите са едно доказателство за това, че голяма част от онези, кои то спорят върху даден въпрос, просто не го разбират.

Същото се отнася и за причастието. Докато хората знаеха, че то е едно живо доказателство за това, че материята не е просто само материя, и че има ритуали, чрез които към материята може да бъде прибавен и Духът, докато знаеха, че това проникване на материята с Духа е същевременно и едно проникване с Христос, какъвто е случаят с причастието, те го приемаха без никакви спорове. Но след като материализмът завладя съзнанието на хората и те престанаха да разбират какво лежи в основата на причастието, започнаха и споровете: Дали хлябът и виното са само символи на божествения свят, или дали в тях се влива една реална божествена сила. Накратко: В началото на новото време възникнаха всички онези спорове, които за внимателния наблюдател не означават нищо друго, освен че хората са изгубили първоначалното си разбиране по този въпрос. За хората, които копнееха да се приближат към Христос, причастието беше един прекрасен заместител на езотеричния път, по който те не бяха в състояние да поемат, така че в причастието те можеха да постигнат едно действително сливане с Христос. Но всички неща си имат своето време. Несъмнено, както е вярно, че по отношение на духовния живот настъпва една съвършено нова епоха, не по-малко вярно е, че пътят към Христос, който беше правилен в продължение на стотици години, ще си остане такъв и през следващите векове. Обаче нещата неусетно се променят, взаимно се проникват и това, което по-рано е било правилно, постепенно ще се превърне в нещо друго, когато хората ще са узрели за промяната.

Ето защо и една от задачите на Антропософията е тази: Да научи хората, че Духът може да бъде обхванат като нещо конкретно, като нещо реално. Благодарение на всичко онова, което хората изучават в

„познанието за висшите светове" чрез медитации, концентрации и т.н., те ще узреят до такава степен, че в себе си ще изживяват не само мислите, не само абстрактните чувства и усещания, но и проникването с елемента на Духа, така че ще изживяват причастието по непосредствен, духовен път; и по този начин у човека ще възникват живи мисли като медитативни мисли които ще са същото, само че от вътрешна страна, каквато е и символът на причастието осветения хляб. И както ранните християни можеха да търсят своя път към Христос именно чрез причастието, така и напредналите християни ще се доближават до образа на Христос чрез напредващата антропософия, ще се издигат в духовния свят до това, което занапред също ще се превърне в един екзотеричен път към Христос. И тогава в човешките сърца ще се вляят такива сили, които ще укрепят Христовия Импулс още повече; ще се променят и всички ритуали, така че това, което по-рано се извършваше чрез символите на хляба и виното, занапред ще се извършва като едно непосредствено духовно причастие. Обаче мисълта за причастието тя ще продължи да съществува. Трябва обаче да е налице и една друга възможност, а именно: определени мисли, които се вливат в сърцата ни чрез истините на антропософията, определени вътрешни мисли, вътрешни чувства да ни обхванат и одухотворят с онзи свещен трепет, с който доскоро причастието грабваше човешките души. И когато това стане възможно а то действително ще стане възможно -, тогава ние ще сме напреднали с още една степен в нашата еволюция. И тогава хората ще разполагат с реалното доказателство, че християнство е нещо много повече от своята външна форма! Колко ограничени са онези умове, които смятат, че с премахването на външните ритуали, на външните форми, присъщи за християнството, ще изчезне и самото християнство. Истински разбира християнството само този, който е проникнат от убеждението, че всички църкви, които поддържат идеала за Христос, всички външни ритуали и форми са само временни и, следователно, преходни, докато занапред мисълта за Христос ще оживява под свършено нови форми направо в сърцата и душите на хората, колкото и съмнително да звучи това в ушите на днешното човечество. Ето как Антропософията ни показва огромното значение на причастието като един екзотеричен път към Христос в миналите времена.

А другият екзотеричен път хората намираха в Евангелията. Тук ние още веднъж трябва да напомним какво представляваха Евангелията за хората в миналите времена. Не е далеч времето, когато хората четяха Евангелията по съвсем различен начин, а не както това се прави през 19 век; те ги четяха така, сякаш усещаха как от техния жив извор, в душите им се влива нещо истинско, нещо субстанциално. Те не ги четяха по онзи

погрешен начин, за който стана дума в първата ми лекция от този цикъл, а така че просто виждаха как от вън към тях идва това, за което душите отдавна копнеят; те откриваха в тях действителния Спасител, за Когото бяха напълно сигурни, че Той съществува в Космоса.

И за хората, които четяха Евангелията по този начин, фактически бяха решени много от онези въпроси, които се превърнаха в „сложни въпроси“ едва за образованите и извънредно умни хора на 19 век. Нека да посочим само един пример: Колко пъти при разглеждането на въпроса за Христос Исус е повтаряно под една или друга форма от страна на извънредно умните хора, за които всички науки бяха напълно ясни, че съвременният мироглед е несъвместим с идеята за Христос Исус и със събитията от Палестина! Тези умни хора обясняват всичко с една впечатляваща нагледност и казват: Да, когато човекът все още не знаеше, че Земята е едно микроскопично небесно тяло, те можеха да вярват, че с кръстната смърт на Голгота, за Земята настъпи някакво ново, изключително важно събитие. Но след като Коперник доказа, че Земята е една планета като всички останали, нима бихме могли да приемем, че Христос е дошъл при нас, идвайки от някаква друга планета? И защо би трябвало да приемаме, че Земята има тази привилегия, в която са вярвали нашите предшественици? А после образованите хора прибегнаха до следния образ: Откакто съвременният мироглед се разшири, тези неща вече се обясняваха така, сякаш едно от най-забележителните художествени произведения се изнася на някаква малка сцена в провинциален театър, а не на голямата сцена в столичния град. Събитията от Палестина се представяха на хората понеже Земята е едно микроскопично небесно тяло както голямата световно-историческа драма се представя на малката сцена в провинциалното градче. Обаче ние, казваха образованите хора, никога не бихме могли да си представим подобно нещо, именно защото Земята е едно микроскопично небесно тяло в сравнение с Космоса! Когато чуваме подобно твърдение, то изглежда умно, но само на пръв поглед. Защото християнството никога не е твърдяло това, което тук правилно се оборва. Християнството никога не е свързвало изгряването на Христовия Импулс с някаква забележителна точка на Земното кълбо, а винаги и с голяма сериозност е напомняло, че носителят на Христос е бил роден в една животинска ясла в обкръжението на бедни пастири. Християнската традиция е потърсила не само малката Земя, но и едно съвсем скрито нейно място, за да отбележи там раждането на Христос. И така, християнството още в самото си начало е дало отговор на въпроси те, които след време щяха да бъдат поставени от бъдещите образовани поколения, само че те не ги разбраха, понеже изгубиха всякакъв усет за

величествените образи от Евангелията и за живата сила, която бликаше от тях.

Въпреки това, без участието с хляба и виното, а и всичко, което е свързано с него, хората не биха могли да намерят екзотеричния път към Христос, защото Евангелията не биха могли да станат толкова популярни, че единствено и само те да гарантират един общодостъпен път към Христос. Защото после, когато Евангелията станаха популярни, се оказа, че това съвсем не е достатъчно за утеха и вътрешна благословия на хората. Наред с популяризирането на Евангелията възникна и голямото недоразумение: повърхностното разбиране на Евангелията и после всичко онова, което 19 век направи от тях; нещо, което казано в чисто обективен смисъл е твърде лошо, че изобщо можа да се случи. Смятам че антропософите ще разберат думите „твърде лошо“ те не са израз на някаква критика, нито пък на подценяване, насочено към огромната научна включително и естествена научна работа, която хората от 19 век подеха с такова голямо усърдие. И точно в това се състои трагизмът, че тази наука и който я познава, ще се съгласи с мен именно поради своята дълбока сериозност и неизмеримото си, жертвоготовно усърдие, на които можем само да се удивляваме, всъщност доведе хората до едно пълно раздробяване и унищожаване на всичко онова, на което тя искаше да ги научи. И бъдещата еволюция на човечеството ще усеща този момент като едно особено трагично културно събитие за нашата епоха: Че хората поискаха да овладеят Библията с помощта на една наука, заслужаваща безгранично удивление, но в крайна сметка те стигнаха до там, че изгубиха Библията.

И така, ние виждаме, че според тези две направления, засягащи екзотеричния път на развитие, живеем в една преходна епоха и че доколкото сме схванали основния дух на Антропософията трябва да заменим старите пътища с нови пътища. След като проследихме предишните екзотерични пътища към Христовия Импулс, утре ще видим как се формира езотеричното отношение към Христос, за да приключим нашите лекции, като се постареем да вникнем в значението на Христовото Събитие не само за общочовешката еволюция, но и за всяка отделна човешка душа. И така, утре ще приключим пътя, който поехме в този лекционен цикъл. Надявам се, че ще можем да разгледаме езотеричния път по-накратко, понеже през изминалите години вече сме поставили основните камъни на нашата сграда, така че всъщност ни предстои да я довършим, като се спрем върху отношението на отделната човешка душа към Христовия Импулс.

ДЕСЕТА ЛЕКЦИЯ

Карлсруе, 14 Октомври 1911

Вчера ние се опитахме да опишем пътя, който е валиден дори и днес, и който в миналото хората използват, за да намерят Христос с помощта на екзотеричното съзнание. Сега бихме искали да засегнем, макар и съвсем накратко екзотеричния път, или с други думи, пътя по който човек може да намери Христос в свръхсетивните светове.

Преди всичко трябва да отбележим, че този екзотеричен път към Христос Исус всъщност е бил и пътят на евангелистите, на онези, които написали Евангелията. Защото, въпреки че авторът на Йоановото Евангелие сам е видял както бихте могли да се убедите от съдържанието на моите лекционни цикли голяма част от това, което е описано в неговото Евангелие, не се състоеше във възпроизвеждане на неговите спомени; защото те всъщност съдържат само онези незначителни подробности, които както видяхме ни изненадват тук или там в Евангелието на Йоан. Обаче неповторимите, величествените черти от делото на Спасителя, от самата Мистерия на Голгота, при този евангелист също са плод на неговото ясновиждащо съзнание. Ето защо трябва да напомним: както Евангелията са всъщност „опреснени“ ритуали на посвещението за това става дума и в моята книга „Християнството като мистичен факт“ така и от друга страна до този факт се е стигнало именно защото в своя екзотеричен път евангелистите са извлекли от свръхсетивния свят един образ на това, което се е случило в Палестина и като цяло в Мистерията на Голгота. И когато сега след Мистерията на Голгота, включително и до наши дни някой би поискал да се издигне до една или друга свръхсетивна опитност за Христовото Събитие, той би трябвало да се остави под въздействието на онова, което Вие ще откриете в съответните лекционни цикли, спадащи вече към елементарните подробности, които са добре познати в нашите антропософски кръгове като седемте степени на християнското посвещение: Измиването на нозете, Бичуването, Коронясването с трънения венец, Мистичната смърт, Полагането в гроба, Възкресението и Възнесението. Сега нека да насочим вниманието си към основния процес на християнското посвещение.

Ако си припомните съответните лекционни цикли, Вие ще се убедите, че тук, в християнското посвещение, нещата не протичат така, както в онова неправилно посвещение, за което стана дума в първата лекция от този цикъл; тук на първо място се акцентира върху всеобщите човешки чувства, които след време довеждат до имагинацията, представляваща „Измиването на нозете“. Следователно, ученикът не започва с интензивни имагинации върху образи от Евангелието на Йоан, а се стреми, и то за

продължително време, да живее с определени чувства и усещания. Аз често съм прибягвал до примера с растението, което израства от минералната почва, което се изхранва от веществата на минералното царство и въпреки това се издига над него като едно по-висше същество, отколкото е минералът. И ако сега това растение би могло да говори и да усеща, то би трябвало да се преклони пред минералното царство и да каже: Наистина в рамките на мировата закономерност аз съм било предопределено за една по-висша степен от твоята, братко минерале, обаче самата възможност да съществувам, аз дължа на теб. Наистина в градацията на съществата ти заемаш по-ниско място, но именно на теб, по-низшето същество, аз дължа моето съществуване и затова смирено се прекланям пред теб. По същия начин и животното би трябвало да се преклони пред растението, въпреки че то е по-низше същество от него, и да каже: На теб аз дължа моето съществуване; признавам го и смирено се прекланям пред теб! И така всяко същество, издигащо се на по-висока степен, би трябвало да се преклони пред другите, намиращи се на по-ниска степен, защото то съществува благодарение на тях. И който изцяло се проникне от чувството за смирение пред по-низшите същества, който подчини себе си на това чувство и се остави под неговото въздействие месеци и дори години наред, той ще види как то обхваща целия му организъм и го пронизва до такава степен, че накрая той започва да изживява метаморфозите на това чувство под формата на една имагинация. И тази имагинация се състои именно в Измива него на нозете, т.е. онази сцена от Евангелието на Йоан, когато Христос, който е главата на дванадесетте, коленичи пред тези, които тук, в йерархията на физическия свят стоят по-ниско от него, и смирено признава, че дължи възможността за своето издигане тъкмо на тях, които стоят по-ниско от него, и сякаш казва: Както животното дължи своето съществуване на растението, така и аз дължа на вас всичко онова, което можах да стана в условията на физическия свят. Всеки човек, който изпълва себе си с това чувство, стига не само до имагинацията за Измиването на нозете, но изпитва и едно съвсем определено чувство, чувството, като че ли вода облива нозете му. Ученикът може да изпитва това усещане седмици наред и в този случай то би представлявало един външен признак, колко дълбоко се отпечатват в нашите тела такива общочовешки чувства, които в същото време извисяват човека високо над самия него.

По-нататък ние видяхме, че можем да изпитаме всичко онова, което води до имагинацията на Бичуването, само ако продължително време си представяме живо и нагледно: В света ще ме сполетят още много болки и страдания; болките и страданията могат да дойдат от всички страни; и общо взето, те никому няма да бъдат спестени. Обаче аз искам така да

закаля моята воля, че дори болките и страданията да връхлитат от всички страни като един вид бичуване от страна на света аз държа да остана прав, да понеса моята съдба, каквато и да е тя; защото без досегашната ми съдба, аз не бих се издигнал до висотата, на която стоя. И когато ученикът живее продължително време с това чувство, тогава той фактически започва да усеща нещо като убождане и разраняване по своето тяло, нещо като удари от бич, и тогава възниква имажинацията: сега ученикът е един вид извън себе си и вижда как тялото му е бичувано, също както това е станало с тялото на Христос. По същия начин ученикът може да изживее Коронясването с трънения венец, Мистичната смърт и т.н. Тези неща са били подробно описвани от мен в различните лекционни цикли.

Но какво постига онзи, който се опитва да изживее в себе си първо четирите степени, а ако Кармата е благоприятна, и останалите, с други думи да изживее всичките седем степени на християнското посвещение? От съответните описания Вие разбирате: Цялата гама от чувства, през които минаваме, трябва от една страна да ни укрепят и напълно да видоизменят нашата природа, позволявайки ни да стоим здраво, смело и свободно в света, като същевременно можем да извършваме всяко наше действие, ръководени от чиста и жертвоготовна любов. Защото в хода на християнското посвещение нашата вътрешна природа трябва да се промени в един много, много дълбок смисъл. Какво имам предвид?

Вероятно не на всички от Вас, които са чели предишните ми лекционни цикли и са се запознали с християнското посвещение, е станало ясно, че поради интензивността на усещанията, които съпровождат този вид посвещение, се получава едно много силно въздействие, което се простира чак до физическото тяло. Защото поради голямата интензивност на тези усещания, ние първоначално долавяме, като че ли вода облива нозете ни, като че ли по тялото ни се появяват рани, а в главата ни се забиват тръни; накратко, ние изпитваме всички болки и страдания на разпятието. И ние трябва да почувствуваме всичко това още преди да сме изпитали Мистичната смърт, Полагането в гроба и Възкресението; последните три състояния са също описани от нас. Дори и да не изпитваме тези усещания с достатъчна интензивност, те все пак оказват своето въздействие: Ние ставаме по-силни и по-любвеобилни в истинския смисъл на думата; обаче всичко, което навлиза в нас по този начин, се простира само до етерното тяло. Но когато започнем да го усещаме чак в нашето физическо тяло нозете като обливани с вода, а тялото като покрито с рани -, тогава ние внасяме тези усещания още по-дълбоко в нашия организъм. Сега тези усещания стават напълно действителни, появяват се т.нар. стигмати, кървящите белези на местата,

където са били раните на Христос; или с други думи: Ние „внасяме" усещанията чак до равнището на физическото тяло и знаем, че сега те се разиграват направо във физическото тяло, знаем, следователно, че сега вече сме обхванати от тях много по-дълбоко, а не само до равнището на астралното тяло и етерното тяло. Да, този процес на мистични усещания прониква чак до нашето физическо тяло. И когато вършим това, ние всъщност се подготвяме в очертанятия на нашето физическо тяло да приемем фантома, който изгря от гроба на Голгота. Ето с каква цел работим над нашето физическо тяло: да го пробудим за родството и близостта му до фантома, да ускорим раждането на онази притегателна сила, която физическото тяло може да упражни спрямо фантома, който изгря от гроба на Голгота.

Тук бих желал да вмъкна една забележка. Навлизайки в антропософията, Вие трябва да свикнете с това, че запознаването с космическите тайни и с космическите истини става не веднага, а постепенно. И който не би искал да ги изчака в смисъла на описаното в тези лекции обучение, той няма да бъде в състояние да напредва както трябва по своя път. Несъмнено, хората биха желали да овладеят Антропософията отведнъж, да я извлекат от една книга или от един лекционен цикъл. Обаче така не може. И тук Вие имате пред себе си един пример, защо не може така. Мина доста време, откакто в един ранен лекционен цикъл беше описано за пръв път християнското посвещение, и там беше посочено: то протича по този или онзи начин и фактически човек работи чрез чувствата, които живеят в душата му и разпростират своето действие чак до физическото тяло. Днес за пръв път е възможно понеже в досегашните лекционни цикли ние положихме основите за едно истинско разбиране на Мистерията на Голгота да опишем как чрез съответните чувствени изживявания човекът узрява, за да приеме в себе си фантома, който възкръсна от гроба на Голгота. Колко дълго трябваше да изчакаме, за да може субективното да се съедини с обективното; и тъкмо за тази цел трябваше да бъдат изнесени толкова много предварителни лекции. Разбира се, дори и днес някои неща могат да бъдат загатнати само наполовина. Но който има търпението да върви с нас, независимо дали в тази или някоя от следващите инкарнации това зависи от неговата лична Карма -, който е видял, как можахме да се издигнем от описанието на мистичния път до описанието на обективния факт на това, което представлява смисълът на християнското посвещение, той ще стане свидетел, как в хода на следващите години или на следващата епоха от Антропософията ще бъдат извлечени много по-висши истини.

И според нас тъкмо тази е целта на християнското посвещение. Чрез това, което описахме като розенкройцерско посвещение, и чрез това, което днес един човек изобщо може да получи като посвещение, се постига в известен смисъл, макар и с малко по-различни средства същото, а именно: създава се една свързваща нишка между човека, доколкото той е инкарниран във физическото тяло и това, което възкръсна от гроба на Голгота като същински първообраз на човешкото физическо тяло. От първите лекции на този цикъл ние знаем, че се намираме в изходната точка на една милова епоха, в която трябва да очакваме едно събитие, което няма да се разиграе, както Събитието на Голгота, в условията на физическия свят, а ще се разиграе в по-висшите светове, в свръхсетивните светове, макар че то се намира в непосредствена връзка с многократно описваното от нас Събитие на Голгота. Докато последното имаше задачата отново да върне на човека същинското физическо тяло, фантома, който постепенно дегенерира в хода на Земяното развитие; една задача, за чието изпълнение бяха необходими ред други събития, разиграли се на физическото поле в началото на нашето летоброене, то събитието, което очакваме, изобщо не е необходимо да се разиграва на физическото поле. Инкарнацията на Христовото Същество можа да стане само веднъж в хода на цялото Земяно развитие. И когато някой твърди, че е възможна повторна инкарнация на това Същество, подобно твърдение означава пълно неразбиране на Христовия Импулс. А това, което ще настъпи и което принадлежи на свръхсетивните светове и може да бъде наблюдавано само в свръхсетивните светове, неотдавна беше обобщено в следното изречение: Христос става господар на човешката Карма.

Или с други думи: занапред уреждането на кармическите отношения ще става с посредничеството на Христос; и бъдещите поколения все повече и повече ще усещат: Аз преминавам през Портата на смъртта и държа в ръцете си моята кармическа равностетка. От едната страна стоят моите добри, разумни и благородни действия, моите добри, разумни и благородни мисли; а от другата страна стоят всичките ми лоши, неразумни и грозни постъпки. Обаче този, който занапред ще поеме функциите на съдия относно бъдещите инкарнации, за да внесе ред в кармическата равностетка на човека, това е Христос! - Нека да си представим нещата по следния начин: След като сме преминали през Портата на смъртта, ние отново ще се инкарнираме в някоя от следващите епохи. И сега за нас ще настъпят такива събития, чрез които нашата Карма ще бъде поставена в ред; защото всеки човек трябва да жъне това, което е посял. Кармата си остава един висш и справедлив закон. Обаче това, чрез което се изпълнява закона на Кармата, не съществува тук в изолирана форма за всеки отделен човек. Наистина,

Кармата привежда в ред, примерно, егоистичните стремежи на човека, но при всеки отделен човек това кармическо изправяне става така, че то се включва по възможно най-добрия начин в кармическите отношения, засягащи целия свят. Ние трябва да изправим нашата Карма така, че да улесним по възможно най-добрия начин напредъка на целия човешки род. За тази цел ние се нуждаем от едно истинско просветление; за тази цел съвсем не е достатъчно простото убеждение, че всяко от нашите дела ще бъде последвано от кармическо уравнивяване, защото след едно от делата ни, примерно, ще настъпи това или онова кармическо уравнивяване; но понеже едното от тях би могло да бъде по-полезно за общия напредък на човечеството отколкото другото, ще бъдат предпочетени онези мисли, чувства или усещания, които ще изплатят нашата Карма, но същевременно ще бъдат и полезни за общия напредък на човечеството. Да бъде включена подредената лична Карма на човека в общата Карма на Земята, в общия напредък на цялото човечество ето мисията, която занапред се възлага на Христос! И това става главно през онзи интервал от време, когато ние се намираме между смъртта и новото раждане; обаче в хода на предстоящата епоха, към която всички ние се приближаваме, този процес е така подготвен, че в действителност хората все повече и повече ще достигат до едно точно определено изживяване. Днес това изживяване е по силите на изключително малък брой хора. Обаче от сега нататък, започвайки от средата на сегашното столетие и отивайки към следващите столетия, все повече хора ще имат следното изживяване: Да си представим, че човекът извършва една или друга постъпка. Тогава той ще размисли, ще се вгледа в това, което е извършил и пред него ще се появи, като един вид сънищен образ, неговата собствена постъпка. Всичко това ще поражда у него едно изключително впечатление. Той ще си каже: Аз не бих могъл да допусна, че съм изправен пред един спомен за нещо, което вече съм извършил; и въпреки това, нещата изглеждат така, сякаш се отнасят до мои лични изживявания. Всичко това ще застава като един сънищен образ пред човека, имащ непосредствено отношение към душата му, но той няма да си спомня, дали той действително е извлечен от досегашния му живот. Ако е вникнал в антропософските истини, човекът ще разбере за какво става дума; другата възможност е да изчака срещата си с антропософията, защото едва тогава той ще стигне до едно истинско обяснение на нещата. Обаче антропософът ще знае: Това, което сега ти виждаш като една последица от твоите действия, е всъщност един образ, който ще се разгърне заедно с теб през следващите години; ти просто предварително виждаш кармическото изправяне на твоите действия! Да, започва епохата, в която хората и то още в мига на своите постъпки и действия -

ще имат едно предчувствие, или може би направо един ясен образ, едно усещане за кармическото изправяне на всичко онова, което те мислят, чувствуват или вършат.

И така, през следващите епохи хората ще развият съвсем нови душевни способности, които ще са в тясна връзка с техните изживявания. Тези нови способности ще окажат могъщо въздействие върху моралното пречистване на човека и ще означават нещо съвършено различно от това, което протича като един вид подготовка за тяхното утвърждаване; защото сега ще прозвучи не друго, а гласът на съвестта! Човекът вече няма да си въобразява: Това, което си извършил, е нещо, което ще умре заедно с теб а ще знае съвсем точно: Твоите действия няма да умрат заедно с теб; напротив, те ще имат съответните последици и тези последици ще продължат да живеят заедно с теб! И нещо друго ще знае човекът: Времето, през което портите на духовния свят бяха затворени за човека е вече към своя край. Хората отново трябва да се издигнат до духовния свят. И техните душевни способности ще се развият по такъв начин, че те ще станат съучастници в духовните процеси и събития. Ясновидството все още е нещо твърде различно от това истинско съучастие в духовния свят. Но както навремето е съществувало древното, сумрачно ясновидство, така и занапред ще възникне един друг вид ясновидство, което няма да е сумрачно, а ще позволява на хората да знаят какво точно са извършили и какво означават техните постъпки и действия.

Но ще настъпи и още нещо. Занапред хората ще знаят: Ето, сега аз не съм сам; навсякъде около мен има духовни Същества, които са свързани с мен. И постепенно човекът ще се научи да поддържа една връзка с тези Същества, да живее и да общува с тях. А през следващите три хилядолетия достатъчно голям брой хора нагледно ще се убедят в това, което нарекохме „кармическа съдебна власт“ на Христос. Хората непосредствено ще виждат Христос като една етерна форма, като един етерен образ. И те ще Го виждат, ще Го изживяват по такъв начин, че както и Павел пред Дамаск ще знаят съвсем сигурно: Христос е жив, Христос е изворът на възкресението за онзи физически първообраз, който сме получили още в началото на нашето Земно развитие и от който всички се нуждаем, за да постигне Азът своето пълно разгръщане.

Ако от една страна с Мистерията на Голгота настъпи нещо, което даде най-решителния тласък в общочовешката еволюция, от друга страна тази Мистерия на Голгота се падна в онази епоха от развитието, в която, така да се каже, човешката душа беше обхваната от най-голям мрак. Несъмнено, в по-ранните епохи хората са знаели съвсем точно понеже са си спомняли за миналото че човешката индивидуалност се преражда многократно. Учението за преражданията се съдържа и в Евангелията,

обаче ние стигаме до него само тогава, когато сме развили известен усет за различаване на тези неща; а през епохата, когато бяха написани Евангелията, хората най-малко можеха да разберат това учение.

През следващите епохи, когато хората търсеха Христос по пътя, за който стана дума вчера, всичко беше замислено така, сякаш предстои една първоначална, бих казал, детинска подготовка. Ето защо човечество то не биваше да бъде запознавано с нещо, което само би го объркало и за което то още не беше дозряло: С непосредствените опитности за преражданията. И така, ние виждаме, как в продължение на две хилядолетия християнството се развива без да се обърща никакво внимание върху учението за преражданията. В тези лекции ние посочихме огромната разлика между будизма и идеята за реинкарнациите, която съществува като нещо напълно самопонятно в западното съзнание. Наистина, тази идея все още крие в себе си доста недоразумения, но дори и да я проследим в онази нейна форма, в която я срещаме у Лесинг или у психолога Дросбах, ние лесно ще установим, че за европейското съзнание учението за преражданията е нещо, което засяга цялото човечество, докато при будизма това учение засяга само индивида: Как той преминава от един живот в друг и как може да се освободи от жаждата за съществуване. Докато ориенталецът превръща това, което му е дадено като учение за преражданията в една истина за неговото индивидуално спасение, Лесинг, например, смяташе за важно нещо съвсем друго: Как може да напредва цялото човечество? И за себе си той направи следния извод: В хода на общочовешката еволюция ние трябва да разграничим отделни епохи. И във всяка от тях, на човечеството се дава нещо ново. Ако проследим историята, ние ще видим как в хода на нейното развитие периодически настъпват нови и нови културни постижения. И как бихме могли да говорим за едно истинско развитие на цялото човечество, пита Лесинг, ако една душа има възможност да живее само в една или друга епоха? Как биха могли да възникнат плодовете на културата, ако хората не се прераждаха и не пренасяха в следващата и в последващата епоха това, което са научили в предишната?

Ето как идеята за преражданията се превръща за Лесинг в нещо, което засяга цялото човечество. От личен мотив за индивидуално спасение, той я превръща в двигател за цялото културно развитие на човечество то. И за да възникне една нова, напредваща култура, душата, живееща през 19 век, трябва да обогати сегашната си инкарнация с всичко онова, което е постигнала в миналата си инкарнация. Да, хората трябва да се прераждат заради Земята и нейната култура, а не само заради себе си! Ето основната мисъл на Лесинг.

Тук мисълта за прераждането действително се явява като нещо, което е свързано с цялото човечество. Но тук, и то много по-рано, е влязъл в сила и Христовият Импулс. Защото именно Христовият Импулс свързва това, което човекът прави или може да направи, не само с неговите лични интереси, а с интересите на цялото човечество. Само онзи може да бъде Негов ученик, който казва: Аз правя това за най-малкия от моите братя, защото зная, че Ти ще го усетиш по такъв начин, сякаш го правя за Теб!

Както от една страна цялото човечество е неразделно свързано с Христос, така от друга страна се чувствува и онзи, който изповядва принадлежащия на цялото човечество Христос. Тази идея се е отразила в мисленето и чувствата на цялото човечество. И когато идеята за прераждането отново се появи през 18 век, тя се появи като една християнска идея. И когато си припомним, как Виденман третира прераждането т.е. по един съвсем несръчен, опипващ начин -, все пак трябва да признаем, че в наградената му през 1851 година книга, неговата идея за прераждането е проникната от християнския импулс; и в книгата му има една специална глава, където авторът говори за връзката между християнството и учението за прераждането. Обаче в хода на общочовешката еволюция беше необходимо следното: за да се пробуди в една зряла форма, идеята за прераждането трябваше да мине първо през една, така да се каже, християнска фаза. И занаят пред тази идея за прераждането ще се свърже с християнството по такъв начин, че хората да я усещат като нещо, което преминава през отделните инкарнации. Хората ще разберат и друго: как индивидуалността, която напълно се губи в рамките на будисткия светоглед както видяхме от разговора между цар Милинда и мъдреца Нагазена ще получи истинското си съдържание едва след като се християнизира. И сега ние разбираме: Защо половин хилядолетие преди идването на Христос, будисткият мироглед се разминава с човешкия Аз, а запазва идеята за реинкарнациите? Защото Христовият Импулс все още не беше влязъл в сила, защото този Импулс се разгръща едва там, където някой може все по-съзнателно да напредва от една инкарнация в друга инкарнация! Но сега вече настъпи времето, когато идеята за прераждането трябваше да бъде приета от човешките същества като нещо необходимо. Защото напредъкът на човешката еволюция далеч не зависи от това, какви учения се разпространяват и си пробиват път по света; тук влизат в сила съвсем други закони, които изобщо не зависят от нас.

Занаят пред в човешката природа ще възникнат нови сили и тяхното действие ще се изразява в това, че след постигането на определена възраст, ако даден човек има вярна представа за своя Аз, той ще усеща примерно следното: Тук в мен има нещо, което аз трябва да разбера. И

това усещане ще обхваща все повече и повече хора. През миналите епохи, колкото и хората да проявявах интерес към своите личности, това съзнание, за което сега става дума, все още несъществуваше. Занапред то ще се прояви приблизително по следния начин: Ето, сега аз усещам нещо в себе си, което е свързано с моя истински Аз. Но странно то изобщо не отговаря на нищо от моя опит, който съм натрупал в този живот! И тогава човек или ще разбере това, което действа по този начин, или няма да го разбере. Той ще може да го разбере, само ако е вникнал в истините на антропософията. Тогава той ще знае: Това, което сега аз чувствавам като нещо чуждо, се дължи на обстоятелството, че то е свързано с моя Аз, който идва от миналите прераждания. У хората, които не могат да стигнат до подобно обяснение, усещането ще бъде изключително подтискащо, ще пробужда страх и ужас. Тези усещания, които вече не са теоретически съмнения, а истински заплашват душата, ще бъдат премахнати от антропософското познание, което учи, че всички ние ясно трябва да си представим: Да, моят сегашен живот е разпрострян над много от предишните ми животи на Земята!

И тогава вече хората ще проумеят, какво точно ще означава за тях да усещат връзката с Христовия Импулс. Защото именно Христовият Импулс е този, който ще изпълни с живот целия поглед към миналото, цялата сфера на нашето минало. Хората ще усетят: Ето, там беше тази инкарнация, после настъпи другата инкарнация; а ще дойде време, когато те ще са вътрешно сигурни, че от определен момент нататък, Христовият Импулс вече е проникнал в планетарното тяло на Земята. Хората ще откриват и такива свои инкарнации, които са станали преди Мистерията на Голгота. И това изчистване на ретроспективния поглед чрез Христовия Импулс ще бъде необходимо на хората, за постигнат, бих казал, едно доверие в бъдещето; всичко това ще стане една необходимост, ще се превърне в една помощ, на която човек ще може да разчита през следващите си инкарнации. Рано или късно, тази промяна в душевната организация на човека, ще настъпи. И за своя изходна точка тя ще има онова събитие, което започна през 20 век, и което ние бихме могли да наречем един вид второ Христово Събитие, позволяващо на хората с нови и по-висши душевни способности да виждат Господаря на Кармата. Но хората, които ще стигнат до този вид изживявания, няма да се ограничат само до опитности в областта на физическия свят. Доста хора смятат, че когато настъпи новото Христово Събитие през 20 век мнозина от нашите съвременници ще са заминали при т.нар. мъртви и ще се намират в периода между смъртта и новото раждане. Обаче независимо от това, да ли една душа е инкарнирана във физическото тяло, или се намира в

периода между смъртта и новото раждане, ако е достатъчно подготвена, тя ще изживее Христовото Събитие!

Непосредственото и образно изживяване на Христовото Събитие зависи не от това, до каква степен сме инкарнирани, а до каква степен сме подготвени. За да донесе спасение на човека, първото Христово Събитие трябваше да стане в условията на физическия свят; по същия начин, за да разполага с ясен и непомрачен поглед в свръхсетивния свят, респективно, за да разполага с образното изживяване на Христовото Събитие, което ще бъде възможно през 20 век, съответната подготовка трябва да се извърши тук, в условията на физическия свят. Защото ако способностите за образно виждане на Христовото Събитие се пробудят у човека, без той да е подготвен, тогава той няма да разбере нищо. Напротив, в този случай Господарят на Кармата ще застане пред него като едно страшно наказание. За да разбере напълно това, което вижда, човекът трябва да бъде подготвен. Ето защо нашата епоха се нуждае от разпространяването на антропософските истини: Те са необходими за онази подготовка в условията на физическия свят, която ще позволи образното виждане на Христовото Събитие и това може да стане както на физическия план, така и на по-висше равнище. Хората, които не успеят да се подготвят в условията на физическия свят и преминат неподготвени в живота между смъртта и новото раждане, ще трябва да изчакат някоя от следващите си инкарнации, за да постигнат чрез Антропософията разбиране за Христос. Обаче следващите три хилядолетия ще предоставят на хората достатъчно възможности, за да минат през една такава подготовка. Тази е и целта на цялото антропософско развитие: да пробуди у хората онези сили, чрез които те напълно да се вживеят в това, което трябва да дойде.

И така, ние разбираме как миналото обхваща и част от бъдещето. И ако си припомним, как в астралното тяло на Натановото момче Исус действуваше не друг, а Буда, след като той вече не можеше да се инкарнира отново на Земята, ние ще разберем как силите на Буда продължават да действуват и по-нататък. Ако си припомним, как импулсите, които не бяха не-посредствено свързани с Буда, се намесиха в духовното развитие на Западна Европа, в тяхно лице ние виждаме намесата на самия духовен свят. Обаче всичко, което се отнася до въпросната подготовка, е свързано в известен смисъл и с това, че хората все повече и повече се приближават до един идеал, който, общо взето, възникна още в древна Гърция, до онзи идеал, който беше формулиран от Сократ: Когато се вгледа в идеята за доброто, за моралното, за етичното, той трябва да усети в нея магическия импулс, че ще намери сили да живее според тази идея. Днес ние сме все още далеч от осъществяването на този идеал; днес ние сме стигнали само до там, че при определени

обстоятелства човек би могъл да разбере доброто, би могъл да постъпва като умен и мъдър човек и все пак в основата си да не е морално добър. Обаче смисълът на вътрешното развитие ще бъде именно този: Да превръщаме нашите идеи за доброто в непосредствени морални подтици. Този особеност ще бъде извънредно характерна за идващите времена. И ученията, които ще се разпространяват по Земята, ще са от такова естество, че през следващите столетия и хилядолетия човешкият говор ще оказва неподозирано могъщо въздействие в сравнение с миналото и настоящето. Днес някой ясно може да различи във висшите светове как изглежда връзката между интелекта и морала; обаче днес не съществува такъв човешки език, чийто магически сили да предизвикат следното: а именно, когато се изговаря един морален принцип, той да прониква в другия човек по един толкова непосредствено-морален начин, че последният да няма друг избор, освен да го осъществи като морален импулс. След изтичането на следващите три хилядолетия, ще бъде възможно да се говори на такъв език, какъвто днес нашите глави изобщо не могат да си представят; интелектуалното и моралното съдържание ще имат еднаква сила, еднаква валидност. Моралната сила ще може да прониква в сърцата на хората. През следващите три хилядолетия човешкият род ще бъде просто пропит с морални сили, с магически морални сили; в противен случай той изобщо не би могъл да понесе своето развитие; в противен случай той би могъл само да злоупотреби с него.

В специалната подготовка за това развитие участва и онази индивидуалност, която около сто години преди нашето летоброене беше много оклеветена и за която макар и в изопачена форма се говори твърде подробно в еврейската литература: Йешу бен Пандира; Исус, синът на Пандира. От моите лекции, изнесени в Берн*51, мнозина от Вас знаят, какво точно е допринесъл този Йешу бен Пандира за Христовото Събитие, възпитавайки своите ученици, един от които, например, се явява като учител на автора, написал Евангелието на Матей. Йешу бен Пандира, една благородна личност от Ордена на есеите, предхожда Исус от Назарет само с едно столетие. Но докато Исус от Назарет е търсел близост с есеите, в лицето на Йешу бен Пандира ние имаме пред себе си един истински представител на есеите.

Кой беше всъщност Йешу бен Пандира?

Във физическото тяло на Йешу бен Пандира беше възплътен приемникът на онзи Бодисатва, който в своята последна земна инкарнация, точно на 29 години, се издигна до степента Буда. Всеки Бодисатва, който се издига до степента Буда, има свой приемник, свой последовател. Тази източна традиция е в пълно съответствие с окултните

изследвания. А онзи Бодисатва, който тогава искаше да се включи в подготовката на Христовото Събитие, продължи да се инкарнира отново и отново. Едно от тези прераждания се пада в 20 век. В момента не е възможно да посочим по-точни данни за последното прераждане на този Бодисатва; ще загатнем само отделни подробности за начина, по който един такъв Бодисатва може да бъде разпознат в едно или друго от неговите прераждания.

Благодарение на един закон, който ще бъде разискван и доказан в следващите ми лекции, ние можем да посочим следната особеност, която е характерна за този Бодисатва: когато се преражда а той непрекъснато се преражда в хода на столетията действията от по-късните му години са твърде различни от това, което той върши по време на своята младост. В хода на живота му винаги настъпва един точно определен момент на внезапно и забележително преобразяване. Или направо казано: Хората виждат, как тук или там живее едно повече или по-малко надарено дете, у което изобщо не се забелязват никакви признаци, че то има да свърши нещо много важно за бъдещата еволюция на човечеството. Никой не разкрива с такава плахост в своята младост и в своите ранни детски години, кой е той всъщност това установява окултното изследване -, както онзи, който трябва да се въплъти като един Бодисатва. Защото за един вече въплътен Бодисатва винаги настъпва един точно определен момент на пълно преобразяване.

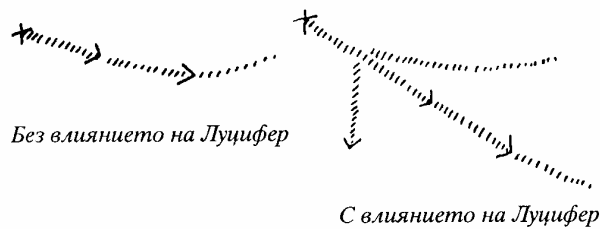
Когато една индивидуалност се въплъщава в миналите епохи, например Мойсей, това е нещо съвсем различно от случая с Христовата Индивидуалност, където другата индивидуалност, тази на Исус от Назарет, трябваше да напусне своите тела и да ги предостави на Христовата Индивидуалност. При Бодисатва ще бъде така, че също ще настъпи един вид „смяна“, но все пак индивидуалността на „носителя“ остава по някакъв начин съхранена; докато през миналите епохи да си представим например патриарсите въпросната индивидуалност, имаща за задача да достави нови сили за общочовешката еволюция, трябваше да се потопи в телата на „носителя“ с такава сила, че съответният човек задължително изживяваше едно могъщо преобразяване на своята душа. Това преобразяване настъпва особено отчетливо между тридесетата и тридесет и третата година. И винаги става така, че никога не може да се знае предварително, т.е. преди да е настъпило въпросното преобразяване, дали именно това човешко тяло ще бъде завладяно от Бодисатва. Този факт никога не е ясен в младежките години на живота; ясният признак е именно този, че по-късните години съвсем не приличат на младежките години.

Този, който беше въплътен в Йешу бен Пандира и който от тогава насам постоянно се е въплъщавал, Бодисатва, който дойде след Гоутама Буда, се подготвя за своето Бодисатвическо въплъщение така, че да може и тук окултното изследване отново съвпада с източното предание да се издигне до степента Буда точно пет хиляди години след озарението на Гоутама Буда под дървото Боди. Тогава, три хиляди години след нашето време, онзи Бодисатва, поглеждайки назад към всичко, което е станало през новата епоха, и поглеждайки назад към Христовия Импулс и всичко, свързано с него, ще говори така, че от неговите устни ще звучи един говор, който фактически превръща в реалност онова, което описахме току-що; а именно, че от интелекта непосредствено ще бликат морални сили, морални подтици. Бъдещият Бодисатва ще бъде един вестител на доброто, и то направо чрез Словото, чрез Логоса, един Бодисатва, който ще посвети всичките си сили в служба на Христовия Импулс и ще говори на един такъв език, какъвто днес нито един човек не притежава, един толкова свещен език, че въпросният Бодисатва ще бъде наречен „Носител на Доброто“. Тази негова особеност също няма да се прояви в младежките му години; обаче в своята 33 година той ще се прояви като съвсем нов човек, като такъв, който може да приеме в себе си една повисша индивидуалност. Еднократната инкарнация е едно събитие, което се отнася само за Христос Исус. На физическия план всички Бодисатви минават през поредица от инкарнации. И така, 3000 години след нашето време този Бодисатва ще отиде толкова далеч, че ще се превърне в Носител на Доброто, в Майтрейя-Буда, чието Слово ще бъде поставено в служба на Христовия Импулс, като се има предвид, че дотогава този Импулс ще е станал жизнена необходимост за достатъчно голям брой хора. Така изглежда днес перспективата за бъдещата еволюция на човечеството.

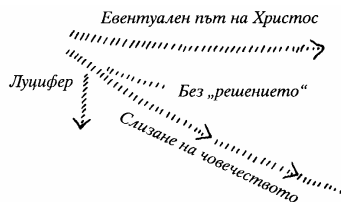
Но какво беше още необходимо, за да стигне човечеството до тази степен на своята еволюция? Нека да си послужим с помощта на следната схема.

Ако припомним до това графическо изображение на човешката еволюция през епохата на древна Лемурия, ние виждаме: Ето, сега човекът се спуска от божествените висини; той е предопределен да мине през известни степени на развитие; обаче поради влиянието на Луцифер, той потъва много по-дълбоко в материята, отколкото се предвиждаше първоначално. А това коренно променя хода на неговата по-нататъшна еволюция.

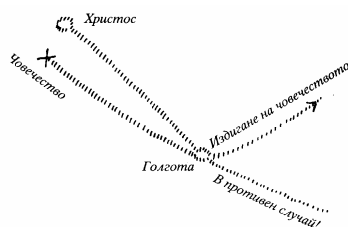
Когато човекът беше стигнал до най-долната точка на своя път, той изпита потребност от един мощен импулс, който да го поведе в обратна посока. И това можа да стане само поради факта, че онова Същество от висшите Йерархии, което наричаме Христос, взе едно важно решение във висшите светове, от което то впрочем нямаше нужда с оглед на своето лично развитие. Защото Христос би постигнал целите на своето развитие дори ако би следвал един път, който се намира високо, високо над областта, в която протича човешкия живот. В този случай Христовото Същество, така да се каже, би подминало човечеството, би го подминало там горе, в духовните светове.

Но тогава еволюцията на човечеството би протекла по такъв начин, че след като липсва импулсът в посока нагоре то би трябвало да продължи своя път надолу. Следователно, Христовото Същество би поело нагоре, а човечеството би продължило да се спуска надолу! Само благодарение на факта, че по времето на събитията в Палестина, Христовото Същество взе решението да се съедини с един човек, да се въплъти в един човек и да проправи пътя нагоре за цялото човечество, само благодарение на това бе даден онзи решаващ тласък в еволюцията на човечеството, който сега можем да наречем спасение на човечеството от онзи импулс, който идва от силите на Луцифер, и който Библията образно представя като „изкушението чрез змията“ и пораждането на т.нар. „наследствен грях“. Христос извърши нещо, което не беше необходимо за самия Него! В какво се състоеше Неговото дело? Неговото дело беше израз на чистата и божествена Любов! Трябва да сме наясно: Засега нито едно човешко сърце не е в състояние да усети онази сила на Любовта, която беше необходима, за да вземе този Бог едно такова решение, от което лично Той нямаше никаква нужда решението да се инкарнира и да разгръща своите божествени действия в тесните рамки на едно човешко тяло. Ето

как от делото на Любовта се стигна до онова събитие, което е най-важното в цялата еволюция на човечеството. И когато хората проумеят това дело на Божията любов, когато се опитат да го превърнат в свой първостепенен идеал, спрямо който всяка проява на човешка любов е нещо съвсем незначително, тогава те ще се приближат и до чувството на пълна несъизмеримост между човешката любов и Божията Любов, онази Божия Любов, довела до Мистерията на Голгота, както и до онези имажинации, които ни позволяват да извикваме пред духовния си поглед редица отделни моменти от Събитието на Голгота.

И наистина, за нас е напълно възможно да стигнем до имажинация за хълма, където беше издигнат кръстът, онзи кръст, на който беше прикован един Бог в неговото човешко тяло, един Бог, който избра инкарнацията и смъртта по своя воля или с други думи, от любов към хората за да могат Земята и човечеството да достигнат тяхната същинска цел. Ако някога Бог, когото наричаме Бог-Отец не би допуснал влиянието на Луцифер да се разпростре върху хората, човекът не би успял да развие зародишните сили на свободния Аз. Именно влиянието на Луцифер даде тласък за развитието на свободния Аз. Всичко това трябваше да бъде допуснато от Бог-Отец. Но след като човешкият Аз заради свободата трябваше да бъде вpletен в материята, наложително беше сега той отново да бъде освободен от потъването в материята, и виждаме как цялата Любов на Сина кулминира в Мистерията на Голгота. Само благодарение на това стана възможна свободата на човека, неговото истинско достойнство. Фактът, че можем да бъдем свободни същества ние дължим на едно дело, протъкано от Божията Любов. Ние никога не бива да забравяме, че дължим нашата свобода на едно дело, протъкано от Божията Любов. И когато мислим по този начин, ние ясно усещаме: Да, ти можеш да станеш достоен човек, обаче само едно не бива никога да забравяш че дължиш всичко онова, което си, на Онзи, който можа да опази и чрез Мистерията на Голгота да ти възвърне твоя човешки първообраз.

До понятието за свободата хората не бива да стигат само чрез своите абстрактни мисли, до свободата те не бива да стигат без спасителната мисъл за Христос. Само тогава идеята за свободата има своето дълбоко

оправдание. Ако искаме да бъдем наистина свободни, трябва да принесем жертвата, изразяваща се в признанието, че дължим нашата свобода на Христос! Едва тогава ние можем действително да усетим свободата. И всички онези, които смятат, че човешкото им достойнство се ограничава от признанието, че са задължени на Христос, един ден ще проумеят, че по отношение на мировите факти, човешките мнения не означават нищо; все някога те с радост ще признаят, че са извоювали своята свобода благодарение на Христос.

И все пак, това което се опитахме да постигнем в този лекционен цикъл, далеч не е достатъчно за едно по-точно антропософско разбиране на Христовия Импулс и на общочовешката еволюция. Но градивни камъни към сградата на познанието винаги могат да бъдат добавяни. Обаче когато тези градивни камъни ни тласкат към все нови и нови стъпки по пътя на познанието, тогава те оказват своето въздействие и направо там, в духовния храм на човечеството. И най-доброто, което можем да отнесем от една такава антропософска среща, е убеждението, че в името на една определена цел, ние сме научили нещо ново и сме обогатили нашето познание. И каква би могла да бъде тази наша цел? Ето каква: Да положим усилия и да разберем, колко много още имаме да учим, за да се изпълним с истината на Сократовите думи: „Колкото повече учим, толкова повече се убеждаваме, колко малко знаем!“ Обаче този порив има смисъл само когато е израз на действена воля и стремеж към все по-обширни познания, а не когато е израз на примирение и резигнация. Да, ние не бива да се примиряваме с нашите оскъдни знания и да казваме: Все пак ние не можем да знаем всичко; следователно, нека да скръстим ръце и да почакаме! Това би означавало един крайно погрешен извод от нашите антропософски занимания. Правилното усещане изглежда така, сякаш нещо непрекъснато ни възпламенява и тласка към все нови и нови познания, всяко от които означава за нас една нова степен по пътя към висшите светове.

В рамките на този лекционен цикъл ние може би често се докосвахме до „идеята за спасението“, макар и без да сме употребявали точно тази дума. Всеки духовен изследовател би трябвало да усеща тази „идея за спасението“ така, както я усети един от великите предшественици на нашето западно-европейско духовно-научно течение: защото фактически ние го чувстваме близък в душите си само поради общото родство, само поради висшите цели, които ние както и той поставяме пред нашите мисли, чувства и воля. И как то великият предшественик*52 на нашата западна антропософия се добра до поетичната строфа: „Само този, който непрестанно се стреми, него можем ние да спасим!“, свързвайки думата „спасение“ с думата „стремеж“, така и антропософът трябва винаги да е

наясно: Само онзи може да разбере и да почувствува истинското спасение, както и да разгърне своята воля в сферата на истинското спасение, който непрестанно се стреми!

Нека и този лекционен цикъл а той ми стана особено близък на сърцето, понеже често се докосвахме до идеята за спасението да се превърне в подтик за нашите по-нататъшни стремежи; обединени от нашите стремежи, нека да се срещаме все по-често в тази, а също и в следващите инкарнации. Нека именно тези да са плодовете от нашите антропософски занимания. Нека тук вече да приключим лекционния цикъл и да отнесем със себе си усърдието „непрестанно да се стремим“, защото един ден то ще ни позволи, от една страна да видим какво представлява Христос, а от друга страна да се доближим до истинското спасение: защото то не трябва да бъде само освобождаване от трудните земни пътища и съдби, а също и освобождаване от всичко онова, което пречи на човека в усилията му да се издигне до своето човешко достойнство. Обаче това са неща, които в тяхната истинност, са записани само там, в свръхсетивната писменост на духовните светове. Защото истински е само онзи почерк, който може да бъде разчетен в страната на Духовете и ето защо, нека да положим усилия и да разчетем главата за човешкото достойнство и мисията на човека в свръхсетивната писменост, на която тези неща са записани в духовните светове!

БЕЛЕЖКИ

Заглавието на този лекционен цикъл е дадено от Рудолф Щайнер, а първото му издаване е направено през 1933 от Мария Щайнер.

В лекцията си от 7 Май 1923 („Великденът, Възнесението и тайната на Петдесетницата“, Събр. Съч. №224) Рудолф Щайнер напомня, че „...този лекционен цикъл, изнесен в Карлсруе от чувство за окултен дълг пред човечеството, на който бяха разкрити известни истини, въпреки желанието на много хора тези истини да остават скрити, беше посрещнат извънредно враждебно. Да, в известен смисъл може да се каже, че изобщо враждебното отношение към Антропософията започна тъкмо от този цикъл.“

Съчиненията на Рудолф Щайнер са посочени според библиографския им номер (Събр. Съч. №) в тяхното пълно издание, осъществено от Rudolf Steiner-Nachlassverwaltung, Dornach/Schweiz.

*1 Духовните революции и свързаните с тях нови научни дисциплини обикновено възникват с изгражда нето на нови понятия. Такъв е случаят и с понятието „антропология“, което откри изследователски перспективи от най-висш по-рядък.

През 1596, годината в която се ражда Рене Декарт, бащата на новото време, Ото Гасман (1562-1607) издава своята „Psychologia anthropologica“, в която за пръв път прави опит да интегрира откъслечните знания за човека в една всеобхватна наука за човека.

Обаче скоро се очертават и границите, на които се натъква естественонаучната методология, в стремежа си да стигне до „истинския“ образ на човека.

Ето защо, през 1856, в своята „Антропология“, Емануил Херман Фихте, син на Йохан Готлиб Фихте, обобщава: „Накрая цялата антропология се свежда до всестранно обоснования факт, че според същинската си природа, както и в източниците на своето съзнание, човекът принадлежи към един надсетивен свят. Сетивното съзнание и възникващата чрез него феноменология на света, както и целият сетивен живот на човека, нямат никаква друга стойност, освен че предоставят арената, на която се осъществява надсетивният живот на Духа... Крайният резултат на антропологията е антропософията.“

Впрочем понятието „антропософия“ срещаме още през 1575, двадесет и една година преди „Psychologia anthropologica“ на Гасман, когато в Базел е публикувано съчинението „De Magia Veterum“. Като първа задача на Антропософията в 16 век се разглежда одухотворяването на естествените науки и социалния живот.

Швейцарският философ и антрополог Игнац Паул Трокслер (1780-1866), ученик и приятел на Шелинг, вижда в Антропософията едно „повишение“ на досегашната философия, която се издига до един вид „медитативна философия“: „Колко радостно е, че най-новата философия се устремява към всяка една антропософия и, следователно, се проявява както в поезията, така и в историята. При това не трябва да смятаме, че тази идея е плод на някаква спекулация, както и да смесваме истинската индивидуалност на човека нито със субективния дух или Аза, нито с абсолютния Дух.“

През 1882 Роберт Цимерман издава във Виена своя основен труд „Въведение в антропософията“, който оказва известно въздействие върху Рудолф Щайнер. Разбира се, по-късно Рудолф Щайнер изпълва това понятие със съвсем друго съдържание.

От съчиненията и лекциите на Рудолф Щайнер (Събр. Съч. №1-354) е ясно, че „антропологията“ и „Антропософията“ не се изключват взаимно. Просто към методологията на естественонаучното познание, той прибавя методологията на свръхсетивното познание, като и в двата случая обектите са едни и същи: Човекът, Земята, Космосът.

Основният стремеж на антропософски-ориентираната Наука за Духа е да стигне един всеобхватен „образ на света и човека“. Антропософията не е

догматично учение, което предопределя характера на въпросите, както и начина за тяхното разрешение. „Тя няма нищо общо с мъртвото, абстрактно познание... а като живо познание, тя обхваща живота чрез самия него; тя се влива в човека не просто под формата на мисли или като резултат от едно или друго наблюдение, а като живителна кръв за душата, като форма на живот, тя присъства в самия човек“.

Когато Рудолф Щайнер започва да обосновава научно резултатите от своите „душевени наблюдения“, той установява, че особено в областта на философията, въпросът непрекъснато опира до границите на човешкото познание. За него става все по-ясно: неспособността за нравствени действия се дължи тъкмо на обстоятелството, че науката капитулира пред границите на несетивния свят и предоставя този свят на мистиците. Единственият начин да се прехвърли мост между сетивните възприятия и духовния „световен ред“, а с това да се стигне и до едно по-дълбоко разбиране на света, се състои в преодоляването на съществуващите познавателни граници.

За Рудолф Щайнер несетивните сили бяха неоспорим факт, също както и физическите природни сили. Ето защо той насочи своето внимание и в двете посоки.

Исходната точка на неговото грандиозно дело следва да търсим в естествена научните му разработки и студиите, свързани с теория на познанието от осемдесетте години на 19 век.

Но „познанието“ при Рудолф Щайнер далеч не се ограничава само в непосредственото разглеждане на съществуващото „човек“ и неговите връзки с външния свят. В случая и това е съществен признак на антропософското духовно изследване наред с общоизвестните и „признати“ душевни способности, чрез концентрация и други разновидности на „душевного обучение“, се стига до едно задълбочаване и разширяване на човешкото съзнание.

Типичен пример в това отношение е загатнатото още през 1909 „учение за сетивата“. В него виждаме как Рудолф Щайнер придава стойност не на случайните резултати от едно или друго духовно изследване, а на екзактното описание, проследяващо прехода от „обикновените“ сетивно-физически факти към несетивно-духовните явления. За него вярната и точна представа за човешките сетива като необходими „органи“, с чиято помощ човек възприема и осъзнава света, е решителната крачка, издигаща обобщенията от неговата „Философия на свободата“ в сферата на духовно-практическия живот. Към „досегашните“ пет сетива, той прибавя други седем, свързани с възприемането на „живота“, „движението“, „равновесието“, „топлината“, „словото“, „мисълта“ и „Азът“.

През следващите десетилетия след като е направил разтърсващи разкрития, засягащи основите на психологията, философията, антропологията и христологията Рудолф Щайнер разширява своите лекционни цикли и в областта на педагогиката, медицината, физиката, икономиката, селското стопанство.

*2. Според свръхсетивното познание човекът разполага с дванадесет сетива.

1. Азово сетиво (позволяващо ни да възприемаме Аза на другия човек)
2. Мисловно сетиво
3. Говорно сетиво
4. Слухово сетиво
5. Топлинно сетиво
6. Зрително сетиво
7. Вкусово сетиво
8. Мирисно сетиво
9. Равновесно сетиво
10. Двигателно сетиво
11. Жизнено сетиво
12. Осезателно сетиво

*3. Матей 26, 41

*4.Още с първите си опити да разшири познанието ни за човешкото същество, Антропософията обръща внимание, че всъщност човекът се състои от четири съставни части:

Физическо тяло неживо, веществено, „минерално“.

Етерно тяло или „жизнено тяло“, „растително“.

Астрално тяло лежи в основата на сетивната организация и чувствата, „животинско“.

Азова организация лежи в основата на индивидуалните, духовни „човешки качества“.

Взаимодействието между тези съставни части в човешкия организъм намира израз именно в неговото функционално-морфологично троично устройство, включващо:

- 1.Нервно сетивна система носител на мисленето
- 2.Ритмичната система носител на чувствата
- 3.Системата "веществообмен-крайници" носител на волята

*5.В общ и тясно медицински смисъл хипнозата може да бъде обяснена в рамките на поляритета, който съществува между троичното устройство на човека (нервно-сетивна система, ритмична система и система „веществообмен-крайници“, респективно „човекът-глава“, „човекът-гърди“ и „човекът крайници“) и неговите четири съставни части (физическо тяло, етерно тяло, астрално тяло и Аз). В резултат на хипнотични (сугестивни) въздействия от страна на хипнотизатора, в

областта на главата на хипнотизирания човек настъпва известно „освобождение“ на астралното тяло и етерното тяло, поради което се прекъсва тяхната връзка със сетивата. Настъпва помрачаване или загуба на съзнание. Хипнотизираният изпада в непосредствен етерно-астрален контакт с хипнотизатора, който сега функционира като „заместител“ на неговия Аз. При личности, които често биват подлагани на хипноза, настъпва трайна дислокация на етерното тяло, която ги прави все по-лабилни и по-достъпни за хипнотизиране; последиците от това се изразяват в тежки психически и телесни разстройства. Колкото по-силен е Азът, толкова повече той може и трябва да се съпротивлява срещу всякакъв род хипнотични въздействия. При подобна „трайна дислокация“ на етерното тяло, антропософската медицина която от юли 1992 е призната от Европейския парламент в Страсбург за официална терапевтична доктрина препоръчва лечебна евритмия и хомеопатични разрепки на „вегетализирано“ сребро, понеже този метал има подчертаното свойство да свързва етерното тяло и физическото тяло.

Същата динамика на процесите откриваме и при т.нар. хистерия. Хистерикът притежава „излишък“ от етерни сили, които не могат да бъдат включени във „веществообмяната“ и се превръщат в „резонансен орган“ за всякакъв род външни въздействия. В случая Азовата организация също е прекалено слаба, за да се интегрира в действителния свят, за да го понесе, като вместо това се задоволява с въображаеми и илюзорни заместители. Хистеричната предразположба се проявява най-често в пубертета, когато отношенията между етерното тяло и астралното тяло все още не са достатъчно „консолидирани“. Колко повече Азът укрепва (най-вече след 21 година) толкова по-успешно той се бори срещу неовладяните „излишъци“ от етерни сили, както и срещу „безредиците и напрежението“, идващи от астралното тяло.

*6. Виж Рудолф Щайнер „Евангелието на Йоан“, 8 лекции, Базел 1907, включени в „Еволюцията на човечеството и познанието за Христос“ (Събр. Съч. №100); „Евангелието на Йоан“, 12 лекции, Хамбург 1908 (Събр. Съч. №103); „Евангелието на Йоан в съпоставка с другите три Евангелия и особено с Евангелието на Лука“, 14 лекции, Касел 1909, (Събр. Съч. №112).

*7. Според духовно-научните изследвания на Р. Щайнер, през средата на 13. век настъпва един кратък период, през който дори и най-големите посветени изгубват достъпа до духовния свят и се ограничават до това, което може да бъде постигнато чрез спомените. Този период, свързан със „затъмнение“ на духовните светове, е бил необходим като подготовка за следващата интелектуалистична епоха. Точно тогава става и

посвещението на Кристиан Розенкройц (1378-1484). „Тази индивидуалност вече беше инкарнирана по времето, когато се извърши Мистерията на Голгота. През следващите си инкарнации, подготвяйки се за своята мисия, тя разви един душевен живот, изпълнен с копнеж и всеотдайност към Бога. „Посвещението се извършва в „едно място от Европа, за което все още не трябва да се говори“; то протича всред един „колегиум от 12 индивидуалности“, които са представители на цялата атлантска и следатлантска мъдрост. Върхната точка на посвещението се изразява в един вид повторение на Събитието от Дамаск." ... „В продължение на няколко седмици тринадесетият възпроизвежда цялата мъдрост, която той е получил от 12-те, обаче в свършено нова форма. Тази форма беше дадена сякаш от самия Христос." ... „Тринадесетият умря сравнително млад, а 12-те посветиха живота си на задачата да запазят в имажинации всичко онова, което им откри тринадесетият." ... „Етерното тяло на Кристиан Розенкройц остава съхранено и в последствие пронизва етерното тяло на 13-ия, който продължава да се инкарнира. В екзотеричен смисъл тази инкарнация се отбелязва като Кристиан Розенкройц, а в езотеричен смисъл с това име се свързва и предишната инкарнация. ... След завръщането на тази индивидуалност от Ориента, започва същинската работа на розенкройцерите; това са най-напредналите ученици, които той събира около себе си... Важно е да се отбележи, че носителят на тази инспирация никога не е трябвало да бъде посочван външно, за да бъдат избегнати както фанатичното преклонение, така и астралните атаки. Едва след 100 години е можело да се говори за неговата инкарнация. Една от тези инкарнации е била тази на граф фон Сен-Жермен... Днес (1911 г.) той отново е инкарниран."

*8. Първоначално Р. Щайнер различава четири степени на познание:

1. Материалното или предметно познание, което човек осъществява в нормалното си будно съзнание.
2. Имагинативно познание, свързано с възприемането на съзнателно порождени вътрешни образи, които следва да бъдат различавани от сетивните измами (афектогенни илюзии, халюцинации, рецидиви на атавистичното ясновидство и др.).
3. Инспиративното познание. Щайнер говори за „духовно чуване“, за „духовни тонове“ и за „разчитане на скритата писменост“.
4. Интуитивното познание: сливане с процесите и Съществата на духовния свят. В основното си произведение „Въведение в Тайната наука“ Щайнер до бавя:
5. Познание за връзките между Микрокосмоса и Макрокосмоса.
6. Единение с Макрокосмоса.

7. Цялостно изживяване на миналите опитности като основно настроение на душата.

*9.Йоан 18, 30.

*10.Според антропософската Духовна наука, от средата на Лемурийската епоха, в еволюцията на човека и Земята се намесват онези свръхсетивни сили или Същества, които Библията представя под образа на Змия та. Рудолф Щайнер ги нарича „луциферически Същества", или накратко Луцифер. През Атлантската епоха в еволюцията се наместват коренно различни свръхсетивни Същества, които Библията описва като Сатана. Рудолф Щайнер ги назовава „ариманически Същества" или Ариман терминът идва от древно-персийското божество на мрака Ангра.

Щайнер специално подчертава, че в края на всяко хилядолетие се усилват както луциферическите, така и ариманическите въздействия. При много хора с т.нар. „екстрасензорни възприятия" е всъщност налице едно „съвместно влияние" на Луцифер и Ариман. Луцифер и Ариман действуват заедно... При тези хора Ариман постига перфектна материализация на душевните процеси и те започват да възприемат низшия астрален план където се коренят техните изживявания като префинен дубликат на сетивно-физическия свят... Те изгубват всяка представа за Духа и попадат в един окултен затвор, в една псевдореалност, която не е нито физическа, нито духовна."

Проблематиката на съвременния човек до голяма степен се корени в неразпознаването на тези сили. (Виж схемата). „Културата изисква ариманизиране, само че човекът трябва да постави ариманическите сили на тяхното място и да не им позволява да се намесват по един смушаващ, трагичен начин в неговото мислене, в неговите имагинации, инспирации и интуиции."

Изграждането на духовни възприемателни органи, съзнателното изживяване на Мистерията на Голгота и приемането на Христовия Импулс са основните помощни средства за хармонизирането и в крайна сметка за спасението на тези Същества, които имат не само отрицателен, но и положителен принос в еволюцията на човека.

Луциферически Същества		Ариманически Същества
Действията им се проявяват от началото на Лемурийската епоха		Действията им се проявяват от началото на Атлантската епоха
Закъснели космически сили		Подрали космически сили
Воля	Чувства	Мисли
	/уравновяване/	
Стремеж към единен език на езиците"		Стремеж към "диференциране
Симпатия		Антипатия
Отсъствие на индивидуални черти		Свърхиндивидуалност
Страсти		Заблуждения
Фантазиране		Догматизъм
Поезия, Музика	Живопис	Архитектура, пластика
Епос	Лирика	Драма
Испирира космология		Испирира геология
Антипатия към техниката		Възторг от техниката
Бягство от отговорност		Борба за власт
Абсолютизира "правата"		Абсолютизира "задълженията"
Анархизъм		Национализъм
Религиозни движения		Финансова власт
"Отказ от инкарнация"		"Живот в една инкарнация"
Изкуствено разширяване на съзнанието, наркомани		Висши технологии
Възпламенява		Изсушава
Треска, фребриални състояния		Склероза

Гьотеанума в Дорнах. В България Антропософските Дружества са официално регистрирани по чл. 134 от ЗЛС. Тяхната дейност е регламентирана според устава на Единното Антропософско Общество, чието представителство се намира в Дорнах, Швейцария (Allgemeine Anthroposophische Gesellschaft, Postfach 134, CH-4143 Dornach). Библиотеките на Антропософските Дружества разполагат с голяма част от събраните съчинения на Рудолф Щайнер (на немски, английски и български) с произведения на видни антропософски автори, както и с антропософска периодика.

От окултна гледна точка, произходът, целите и задачите на Антропософското Движение и на Антропософското Общество са осветлени в „Езотерични изследвания на кармическите връзки“ (Събр. Съч. №235-240), чиито български преводи дело на Димо Р. Даскалов се съхраняват и са на разположение в библиотеките на Антропософските Дружества.

Антропософско Дружество „Рудолф Щайнер“
Стара Загора 6000 ул. „Отец Паисий“ № 87 Б ет. 6
тел. 042/5-97-94

Антропософско Дружество „Михаил“
София 1000

ул. „Цар Симеон“ 55, тел. 02/983-11-44

Антропософско Дружество „Рудолф Щайнер“
София 1336

ж.к. „Люлин“, бл. 611, вх. Г, ап. 91, тел. 02/24-62-91

Антропософско Дружество „Изис София“

София 1463 п.к.152

*12. Четири мистерийни драми (Събр. Съч. №14)

I. Портата на посвещението.

II. Изпитанието на душата.

III. Пазачът на прага.

IV. Пробуждането на душите

Написани са между 1910 и 1913; представляват сценично изобразяване на „съдбовни сблъсъци“ и „душежни конфликти“ в живота на конкретни личности. Премиерите им са осъществени в Мюнхен под ръководството на самия Рудолф Щайнер. Днес те са включени като редовни представления в Гьотеанума, Дорнах.

Нередактираният им български превод, дело на Димо Р. Даскалов, е на разположение в библиотеките на Антропософските Дружества.

*13. Готхолд Ефраим Лесинг, 1729-1781. „Възпитанието на човешкия род“.

*14. Максимилиан Дросбах, 1810-1884. „Прераждане или опит за разрешаване на въпроса за безсмъртието по емпиричен път с оглед на установените природни закони.“

*15. Густав Виденман, 1812-1876, немски лекар и философ „Размисли върху безсмъртието като повторение на земния живот“.

*16. „Реинкарнация и Карма от гледна точка на съвременната естествена наука“ статията излиза през 1903 в списанието „Луцифер-Гнозис“.

*17. Според антропософската Наука за Духа сегашната планета „Земя“ е минала през три планетарни състояния, на всяко от които се развива и съответната степен на човешкото съзнание.

1. Стариат Сатурн (трансово съзнание).

2. Старото Слънце (спящо съзнание).

3. Старата Луца (сънищно или образно съзнание).

4. Земя (будно или предметно съзнание).

5. Бъдещ Юпитер (имагинативно съзнание).

6. Бъдеща Венера (инспиративно съзнание).

7. Бъдещ Вулкан (интуитивно съзнание).

Планетарното състояние „Земя“ включва седем епохи:

1. Полярна епоха.

2. Хиперборейска епоха.

3. Лемурийска епоха.

4. Атлантска епоха.

5. Следатлантска епоха.

6. Шеста епоха предстои.

7. Седма епоха предстои.

На свой ред Следатлантската епоха се състои от седем културна епохи:

1. Първа следатлантска културна епоха

(Древноиндийска) 7227-5067 пр. Хр.

2. Втора следатлантска културна епоха

(Древноперсийска) 5067-2907 пр. Хр.

3. Трета следатлантска културна епоха

(Египетско-халдейска) 2907-747 пр. Хр.

4. Четвърта следатлантска културна епоха

(Гръцко-римска) 747 пр. Хр.-1413 сл. Хр.

5. Пета следатлантска културна епоха (Съвременна) 1413-3573

6. Шеста следатлантска културна епоха 3573-5733

7. Седма следатлантска културна епоха 5733-7893

*18. Виж „Как се постигат познания за висшите светове?“ (Събр. Съч. №10), последните две глави.

*19. Немислимо е, ако човек започне макар и едно бегло изучаване на антропософията, да не си зададе въпроса: Какво представлява ясновидството? Под това понятие Рудолф Щайнер разбира способностите да се възприема духовния свят под формата на образи. През древните културни епохи, още преди понятийното мислене и опиращото се на него Събр.съч.131 От Исус към Христос // Copyright издателство Даскалов 158

днешно съзнание, сумрачното или смътно ясновидство е представлявало природно качество, присъщо на всички хора. Дори и днес в изолирани случаи то може да се наблюдава в примитивни племена и народи, а в отделни случаи като атавизъм и сред отделни представители на европейския свят.

Това естествено, или природно, ясновидство се осъществява в областта на имагинативните възприятия и не трябва да се смесва със съответстващата им степен на Посвещение. Наред с имагинативното познание, съвременното Посвещение изисква да бъдат развити и следващите две степени на свръхсетивното познание: инспиративното и интуитивното познание.

В предхристиянските епохи, често пъти ясновидството е съществувало отделно от Посвещението. С други думи, даден човек би могъл да е ясновидец, но не и Посветен; от друга страна Посветеният, за да прониква в духовния свят, не винаги е бил длъжен да притежава ясновидство. Днес тази природна дарба, която съвсем закономерно е угаснала в хода на еволюцията, трябва да бъде отново извоювана чрез определени упражнения, протичащи при ясно и будно съзнание. Ясновидство и Посвещение отново се приближават едно към друго, но на качествено ново равнище от човешката еволюция.

От „биологична“ гледна точка, ясновидството е свързано със световно-историческата тенденция на човешкото етерно тяло да се „разширява“; то вече не се покрива с очертанията на физическото тяло и се стреми да води свой собствен живот, независимо от законите на физическото тяло. Ето защо все повече хора ще имат опитности „вън“ от своето физическо тяло. Този прост факт е в основата на опасно и епидемично нарастващите „екстрасензорни“ феномени, които днес биват обяснявани по съвсем произволен, високомерен и дилетантски начин. Тяхното истинско обяснение може да бъде обект единствено на свръх-сетивното познание.

На старото, смътно ясновидство, Рудолф Щайнер противопоставя съвременни методи за окултно обучение, при които човек може да постигне т.нар. „екзактно ясновидство“ или „изследователско ясновидство“. То позволява на ученика да има възприятия в духовните светове при ясно и будно съзнание, а не в „транса“, характерен за старото Посвещение.

*20. „Христовото Събитие в етерния свят“ (Събр. Съч. №118)

*21. Камалока: място за пречистване според източния окултизъм, или „чистилице“ според учението на католическата Църква. Степените, през които минава човешката индивидуалност след смъртта, са подробно описани в „Теософия“ (Събр. Съч. №9)

*22. Виж „Евангелието на Лука“, 10 лекции в Базел, 1909 (Събр. №114)

*23. Аполоний от Тиана: съвременник на Христос, умира в 100 г. сл. Хр. в Ефес. Неопитагорейски философ и чудотворец в Мала Азия. През 3. век Флавий Филострат написва неговата биография „Животът на Аполоний от Тиана“. Р. Щайнер отново говори за него в лекцията си от 28. Март 1921, в „Отговорността на човека за мировото развитие“ (Събр. Съч. №203).

По указания, дадени лично от Р. Щайнер, Емил Бок посвещава на Аполоний от Тиана цялата 1. глава на своята книга „Трите години“. Verlag Urrachhaus Stuttgart. Нередактираният български превод на Димитър Димчев е на разположение в библиотеките на Антропософските Дружества. Същото се отнася и за предходната книга от по-редицата (общо 7 заглавия) на Емил Бок „Детство и младост на Исус“ в превод на Димо Даскалов.

*24. Виж Бел. *17.

*25. Блез Паскал, 1623-1662, френски математик и философ.

*26. Владимир Соловьев, 1853-1900, руски философ

*27. Имануил Кант, 1724-1804, немски философ

*28. Аурелий Августин, 353-430

*29. Мъченикът Юстин: църковен отец от 2 век, известен със стремежа си да търси философски доказателства в полза на християнската религия.

*30. Рихард Вагнер (1813-1883); текстът за „Христовата кръв се намира в съчинението му „Езичество и християнство“

*31. Много често, за да обозначи онази духовна космическа писменост, от която извлича най-важните описания и факти в своите лекции и книги, Р. Щайнер си служи с древно-индийския израз „Акаша“. Нередактираният превод на „Хрониката Акаша“ (Събр. Съч. №11) от Димо Р. Даскалов е на разположение в библиотеките на Антропософските Дружества.

*32. Матей 26, 64

*33. Йеронимус: псевдоним на Еузебиус Софрониус, 340-420, изтъкнат преводач на Библията, познавач на латинския, гръцки и еврейски език.

*34. Омир, „Одисея“ XI. Песен, Стих 488-491

*35. Р. Щайнер говори за съвременния спорт като за „практически дарвинизъм“, застъпен предимно в сред мъжката половина на англо-американското население. Лекция от 9 Август 1918 в „Съзнателните необходими днес и утре“, 21 лекции, Берлин 1918 (Събр. Съч. №181).

„В резултат на спортната дейност човекът излиза от своето етерно тяло и започва да се съобразява само с физическите движения. Така човекът все повече се сприятелява със Земята и все повече се отдалечава от духовния свят... Евритмията, която прави видими движенията на етерното тяло, е единственото правилно противодействие на спорта Лекция от 30 Май

1923 в „Ритмите в Космоса и в човешкото същество“, 16 лекции, Дорнах 1923 (Събр. Съч. №350)

Виж още д-р Емил Танев „Джогингът и съвременният спорт в светлината на антропософията“.

*36. Виж Лудвиг Гийбен, „Загадката на еврейството“; нередактираният български превод на Димитър Димчев е на раз-положение в библиотеките на Антропософските Дружества.

*37.2. Мойсей 20

*38. Йов 2, 9

*39. Йов 19,25

*40. Йоан 4.

*41. Давид Фридрих Щраус, 1808-1874, протестантски теолог.

*42. Цитатът е според превода на Карл Вайцекер: Das Neue Testament, Tuebingen 1904

*43. В своята „Тайна наука“ (Събр. съч. №13) Рудолф Щайнер обозначава висшите Йерархии, към които принадлежат Архангелите, по следния начин (вдясно са имената им според езотеричното християнство):

1. Серафими Духове на Любовта

2. Херувими Духове на Хармонията

3. Престоли Духове на Волята

4. Господства (Кириотетес) Духове на Мъдростта

5. Сили /Динамис/ Духове на Движението

6. Власти /Ексузиаи, евр.Елохими/ Духове на Формата

7. Архаи Духове на Личността

8. Архангели Духове на Огъня.

9. Ангели Духове на Здрача /Синове на Живота/

Рудолф Щайнер често говори за тези Същества, като ги групира в:

Първа Йерархия: Серафими, Херувими, Престоли

Втора Йерархия: Господства, Сили, Власти

Трета Йерархия: Архаи, Архангели, Ангели

Йерархията на Архангелите включва:

1. Орифиил с период на действие от 200 г. пр. Хр. до 150 г. сл. Хр.

2. Анаил 150 до 500

3. Захариил 500 до 850

4. Рафаил 850 до 1190

5. Самаил 1190 до 1510

6. Гавраил 1510 до 1879

7. Михаил 1879 до 2300

*44. „Изпитанието на душата“, 8 действие. (Събр.Съч. №14) От откровенията на учителя наш ние знаем, Че занаяпред чрез светлината на Духа Хората ще съзерцават висшето Слънчево Същество, Коего някога живя в земно тяло.

*45. „Чудесата на света, изпитанията на душата и откровенията на Духа“, 10 лекции в Мюнхен, 1911 (Събр. Съч. №129)

*46. Името Бодисатва е заимствувано от източната философия. Бодисатвите са онези Учители на човечеството, „които, въпреки че са инкарнирани във физическо тяло, продължават да общуват с божествено-духовните Същества, за да споделят после с човека всичко онова, което те научават от тях.“ В своята последна инкарнация всеки Бодисатва дава в завършен вид това, което занаятът хората сами ще могат да изграждат в себе си като определени качества и способности. След като е постигнал степента Буда, съответният Бодисатва престава да се инкарнира и продължава да ръководи еволюцията на човечеството от духовния свят. Онзи Бодисатва, който поема своята мисия от Гоутама Буда, ще бъде наричан Майтрея Буда. През 1923 Р. Щайнер напомня че днес ситуацията е такава, че „не хората очакват идването на Бодисатва, а самият Бодисатва изчаква онова разбиране от страна на човечеството, което би му позволило да проговори на хората, обръщайки се към тях на своя език... защото човечеството се намира вече в епохата на свободата“.

*47. Лука 2, 42-52

*48. Матей 5, 13

*49. В тези лекции употребяваният от Р. Щайнер израз „теософски“ следва да се разбира в смисъла на неговия основополагащ труд „Теософия“ (Събр. Съч. №9).

От 1902 до 1913 Р. Щайнер е генерален секретар на Немската Секция към тогавашното Теософско Общество. Вътрешните неуредици в Теософското Общество водят до изключване на Немската Секция и до възникването на Антропософското Общество, в чиито рамки Р. Щайнер продължава своята дейност. Впрочем по начало Р. Щайнер се опира на своите самостоятелни духовни проучвания, които той нарече „Антропософия“. „Всеки трябва да е наясно, че в Теософското Общество аз отстоявам единствено резултатите от мои те собствени проучвания в духовния свят.“ („Моят жизнен път“, Събр. Съч. №28).

От 1909 Р. Щайнер изпълва думата „Антропософия“ с все по-конкретно съдържание. Това се налага поради нарастващото му изследователско ясновидство, поради необходимостта да противопостави яснота и ред пред нахлуващия в теософията индуизъм, както и пред все по-голямото и разминаване с Христос.

След като поема издаването на Събраните Съчинения на своя съпруг, Мария Щайнер следвайки негови лични указания почти навсякъде в печатните текстове замества прилагателното „теософски“ с „антропософски“.

*50. Четвърто действие; в разговора между Капезиус и Щрадер се намесва Духът на елементите:

„Да видите можахте вие
Доколко малко думите ви смели
Значение във царството ми имат
Те само буря разразиха
И пробудиха такива елементи,
Които са на всеки ред противни
.....”

(Светкавица и гръм)

*51. „Евангелието на Матей”, 12 лекции в Берн, 1910, (Събр. Съч. №123) и „Езотеричното християнство и духовното ръководство на човечеството”, 23 лекции, 1911/12 (Събр. Съч. №130).

*52. Йохан Волфганг фон Гьоте, 1749-1832